

**ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ
YETERLİKLERİ İLE İNTERNET BAĞIMLILIĞININ İNCELENMESİ**

Dilek SARIÇAYIR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜRO YÖNETİMİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OCAK, 2019

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Dilek

Soyadı : SARIÇAYIR

Bölümü : Büro Yönetimi Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Öğretmenlerin Ve Öğrencilerin Bilişim Teknolojileri Yeterlikleri İle İnternet Bağımlılığının İncelenmesi

İngilizce Adı: Investigation Of Internet Addiction Of Teachers And Students With Information Technologies Competencies

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Dilek SARIÇAYIR

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Dilek SARIÇAYIR tarafından hazırlanan “Öğretmenlerin Ve Öğrencilerin Bilişim Teknolojileri Yeterlikleri İle İnternet Bağımlılığının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Büro Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Selami ERYILMAZ

(Bilgisayar ve Öğretim Teknolojisi Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Doç. Dr. Hakan KOÇ

(Turizm İşletmeciliği, Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Çelebi ULUYOL

(Bilgisayar ve Öğretim Teknolojisi Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Tez Savunma Tarihi: 24/01/2019

Bu tezin Büro Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Unvan Ad Soyad

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof .Dr. Selma YEL

.....

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında benden yardım ve desteğini esirgemeyen danışman hocam sayın Doç. Dr. Selami ERYILMAZ'A, anketlerin okullarda uygulanması konusunda katkı sağlayan arkadaşlarıma, tüm eğitim hayatımda manevi destekleriyle beni yalnız bırakmayan aileme çok teşekkür ederim.

DİLEK SARIÇAYIR

ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ YETERLİKLERİ İLE İNTERNET BAĞIMLILIĞININ İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Dilek SARIÇAYIR

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ocak, 2019

ÖZ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimler sonucunda akıllı telefonlar, dizüstü bilgisayarlar ve diğer teknolojik cihazlar bireylerin yaşamlarında hızla yerlerini almıştır. Bireyler yaşamlarını hızla değişen bu teknolojik koşullara göre değiştirmek ve düzenlemek durumunda kalmaktadır. Eğitim de bundan payını almakta değişen koşullara göre sürekli yenilenmektedir. Teknolojideki bu hızlı gelişimin faydalarının yanında kötüye kullanımı sonucunda da internet bağımlılığı kavramı doğmaktadır. Yapılan araştırmada öğretmen ve öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile bilişim teknolojileri yeterlikleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amaçlanmıştır. Aynı zamanda öğretmen ve öğrencilerin demografik özelliklerine göre (cinsiyet, ailenin gelir durumu, eğitim durumları, internet kullanım süresi, evde bilgisayar ve internet olma durumu vb.) internet bağımlılık düzeyleri ve bilişim teknolojileri yeterlikleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaç bağlamında yapılan araştırma ilişkisel tarama modeli niteliğindedir. Araştırma kapsamında İstanbul İlinin Tuzla İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı meslek liselerinde öğrenim gören 371 öğrenci ve liselerde görev yapan 269 öğretmene uygulama yapılmıştır. Araştırma kapsamında öğrenci ve öğretmenlerin internet internet bağımlılık düzeylerini tespit etmek için Balta ve Horzum (2008) tarafından geliştirilen “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ile öğrenci ve öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarını ortaya çıkarmak için Ekici, Ekici ve Kara (2012) tarafından

geliştirilen “Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında meslek lisesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri meslek lisesi öğretmenlerinin internet bağımlılık düzeylerine göre anlamlı farklılık yaratacak düzeyde daha yüksek olmasına rağmen bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının ise anlamlı farklılık yaratacak düzeyde daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ile internet bağımlılık düzeyleri arasında orta düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ile internet bağımlılık düzeyleri arasında orta düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Bilişim Teknolojileri, İnternet Bağımlılığı, Yeterlik

Sayfa Adedi : 183

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Selami ERYILMAZ

**INVESTIGATION OF INTERNET ADDICTION OF TEACHERS AND
STUDENTS WITH INFORMATION TECHNOLOGIES COMPETENCIES
(MASTERS THESIS)**

Dilek SARIÇAYIR

**GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES
January, 2019**

ABSTRACT

As a result of rapid changes that have been occurring in information and communication technologies, smart phones, laptops and other technological devices have quickly taken their place in people's lives. People feel the necessity of changing and organising their lives according to these technological conditions. Education also gets its share from this and keeps renewing according to the changing conditions. Along with the benefits of the fast development in technology, the concept of internet addiction arises as a result of misuse of technology. In this study, determining the relationship between teachers' and students' internet addiction levels and their Information Technology competence is aimed. At the same time, revealing if there is a significant difference between teachers' and students' digital addiction levels and their Information Technology competence according to their demographic features (gender, family income, educational status, internet usage time, having or not having a computer and internet at home, etc.) is aimed. The research done in the context of this aim has the characteristic of a relational screening model. In the extent of the research, applications were carried out with 371 students and 269 teachers who study or work at vocational high schools that are under Tuzla District National Education Directorate. In the extent of the research, in order to determine students' and teachers' internet addiction levels, "Internet Addiction Scale" that was developed by Balta and Horzum (2008) and in order to find out students' and teachers' Information

Technology self-competence perception, “Information Technology Self-competence Perception Scale” that was developed by Ekici, Ekici and Kara are used. In the extent of the research, the result that although internet addiction levels of vocational high school students are higher than internet addiction levels of vocational high school teachers in a significant manner, their information technology self-competence perception is lower in a significant manner was derived. The result that there is a medium level of relation between the students’ information technology self-competence perception and their internet addiction levels was derived. The result that there is a medium level of relation between the teachers’ information technology self-competence perception and their internet addiction levels was derived.

Key Words: Information Technologies (IT), Internet Addiction, Competence

Number of pages: 183

Thesis Advisor: Associate Professor Selami ERYILMAZ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLoların LİSTESİ.....	xvi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	2
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sayıtlar.....	6
1.5.Sınırlılıklar.....	6
1.6.Tanımlar	6
BÖLÜM II.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Bilişim Teknolojileri Yeterlikleri.....	8
2.1.1. Bilişim Teknolojileri Kavramı	8

2.1.2. Bilişim Teknolojileri Dönemleri	10
<i>2.1.2.1. Bilgi İşlem Dönemi</i>	<i>11</i>
<i>2.1.2.2. Mikro Dönem</i>	<i>11</i>
<i>2.1.2.3. Ağ Dönemi.....</i>	<i>12</i>
2.1.3. Bilişim Teknolojilerinin Eğitimde Kullanımı	13
<i>2.1.3.1. Bilişim Teknolojilerinin Eğitime Faydaları.....</i>	<i>15</i>
2.1.4. Bilişim Teknolojilerinin Eğitimde Kullanımında Öğretmen Faktörü	21
<i>2.1.4.1. Yenilikçi Öğretmenlerin Etkisi</i>	<i>28</i>
<i>2.1.4.2. Öz Yeterliğe Sahip Öğretmenlerin Etkisi</i>	<i>31</i>
2.1.5. İSTE (Uluslararası Eğitimde Teknoloji Derneği) Standartları	32
<i>2.1.5.1. Öğrenciler İçin İSTE Standartları</i>	<i>33</i>
<i>2.1.5.1.1. Yetkin Öğrenen.....</i>	<i>33</i>
<i>2.1.5.1.2. Dijital Vatandaş</i>	<i>34</i>
<i>2.1.5.1.3. Bilgiyi Düzenleyen</i>	<i>34</i>
<i>2.1.5.1.4. Yaratıcı Tasarımcı</i>	<i>35</i>
<i>2.1.5.1.5. Bilişimsel Düşünen.....</i>	<i>35</i>
<i>2.1.5.1.6. Yaratıcı İletişimci.....</i>	<i>36</i>
<i>2.1.5.1.7. Global İşbirlikçi</i>	<i>36</i>
<i>2.1.5.2. Öğretmenler İçin İSTE Standartları</i>	<i>37</i>
2.2. Bağımlılık ve İnternet Bağımlılığı Kavramları	38
2.2.1. Dijital Bağımlılık Kavramının Kapsamı.....	38
<i>2.2.1.1. Dijital Bağımlılık Türleri.....</i>	<i>39</i>
<i>2.2.1.1.1. Cep Telefonu Bağımlılığı</i>	<i>39</i>
<i>2.2.1.1.2. TV Bağımlılığı.....</i>	<i>41</i>
<i>2.2.1.1.3. İnternet Bağımlılığı.....</i>	<i>42</i>
<i>2.2.1.1.4. Dijital Oyun Bağımlılığı</i>	<i>43</i>

2.2.1.1.5 Sosyal Medya Bağımlılığı	44
2.2.1.2. Dijital Bağımlılığa Etki Eden Etmenler	45
2.2.1.2.1. Dijital İletişim	45
2.2.1.2.2. Dijital Erişim	46
2.2.1.2.3. Dijital Aile.....	47
2.2.1.2.4. Dijital Vatandaşlık.....	48
2.2.1.2.5. Dijital Sosyalleşme.....	49
2.2.1.2.6. Dijital Kültürleşme	49
2.2.2. İnternet Bağımlılığı Kavramı.....	50
2.2.2.1.İnternet bağımlılığının belirtileri.....	51
2.2.2.2. Öz Yeterlik ve İnternet Bağımlılığı.....	54
2.2.2.3. İnternet Bağımlılığının Neden Olduğu Sorunlar	55
2.2.2.3.1. Sosyal Sorunlar	55
2.2.2.3.2. Psikolojik Sorunlar	56
2.2.2.3.3. Fiziksel Sorunlar	57
2.2.2.3.4. Hukuki Sorunlar.....	58
2.2.2.4. İnternet Bağımlılığının Denetlenmesine Yönelik Süreçler	59
2.2.2.4.1. Farkında Olma Süreci.....	59
2.2.2.4.2. Kılavuzluk Yapma Süreci	60
2.2.2.4.3. Model Olma Süreci	60
2.2.2.4.4. Geri Bildirim Süreci.....	60
2.2.2.5. İnternet Bağımlılığı Üzerine Yapılan Araştırmalar.....	61
BÖLÜM III	64
YÖNTEM.....	64
3.1. Araştırmanın Modeli	64
3.2. Evren ve Örneklem	64

3.3. Veri Toplama Araçları	69
3.3.1. İnternet Bağımlılık Ölçeği.....	69
3.3.2. Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	72
3.4. Verilerin Analizi.....	75
BÖLÜM IV	78
BULGULAR VE YORUM.....	78
4.1. Öğrenciler ile öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık göstermektedir?	78
4.2. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında ilişki göstermektedir?	80
4.3. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	81
4.4. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	82
4.5. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?.....	83
4.6. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında okudukları bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	85
4.7. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anne eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	87
4.8. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	88
4.9. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	89
4.10. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	90
4.11. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri ile ilgili hizmetiçi eğitim alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	91

4.12. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında evde kullanılan bilişim teknolojilerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	93
4.13. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında ilişki göstermektedir?	94
4.14. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	95
4.15. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	96
4.16. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	98
4.17. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında görev yaptıkları lise türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	99
4.18. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	100
4.19. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri ilgili eğitime katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	101
4.20. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	102
4.21. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında aylık gelirlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir?	104
BÖLÜM V	106
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	106
5.1. Öğretmen ve Öğrencilere Yönelik Bulgular	107
5.1.1. Öğrenciler ile öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki farklılık	107
5.2. Öğrencilere Yönelik Bulgular	107

5.2.1. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında ilişki	107
5.2.2. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki cinsiyetlerine göre farklılık	108
5.2.3. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki yaşlarına göre farklılık	109
5.2.4. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki sınıf düzeylerine göre farklılık.....	110
5.2.5. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki okudukları bölümlere göre farklılık	111
5.2.6. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki anne eğitim düzeylerine göre farklılık	112
5.2.7. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki baba eğitim düzeylerine göre farklılık.....	113
5.2.8. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki aile gelir düzeylerine göre farklılık	113
5.2.9. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre farklılık.....	115
5.2.10 Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki bilişim teknolojileri ile ilgili hizmetiçi eğitim alıp almama durumlarına göre farklılık.....	115
5.2.11. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki evde kullanılan bilişim teknolojilerine göre farklılık	116
5.3. Öğretmenlere Yönelik Bulgular	117
5.3.1. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki ilişki	117
5.3.2 Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki cinsiyetlerine göre farklılık	118

5.3.3. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki yaşlarına göre farklılık	119
5.3.4. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki öğrenim durumlarına göre farklılık.....	120
5.3.5. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki görev yaptıkları lise türlerine göre farklılık.....	121
5.3.6. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre farklılık.....	122
5.3.7. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki bilişim teknolojileri ilgili eğitime katılma durumlarına göre farklılık	122
5.3.8. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki mesleki kıdemlerine göre farklılık	123
5.3.9. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki aylık gelirlerine göre farklılık.....	124
5.4.Öneriler.....	125
KAYNAKÇA.....	126
EKLER	150
EK-1 Öğrenci Anketi.....	150
EK-2 Öğretmen Anketi.....	155
EK-3 Uygulama İçin Belirlenen Okullar	159
EK-4 Ölçek Kullanım İzin Belgesi	160
EK-5 Anket İzin Belgesi.....	162

TABLoların LİSTESİ

Tablo 1. <i>Eğitimde Kullanılan Metotlar</i>	18
Tablo 2 <i>Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları</i>	66
Tablo 3. <i>Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları</i> .	68
Tablo 4. <i>İnternet Bağımlılık Testi 2. Düzey 3 Faktörlü DFA Modeline İlişkin Uyum İndeks Değeri Sonuçları</i>	70
Tablo 5 <i>İnternet Bağımlılık Testinin Alt Boyutları ve Geneline İlişkin Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi Sonuçları</i>	72
Tablo 6. <i>Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğine İlişkin 1. Düzey Tek Faktörlü DFA Modeline Ait Uyum İndeks Değeri Sonuçları</i>	73
Tablo 7. <i>Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi Sonuçları</i>	75
Tablo 8. <i>Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Ölçeklerden Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri</i>	76
Tablo 9. <i>Meslek Lisesi Öğrencileri İle Meslek Lisesi Öğretmenlerinin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Alguları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları</i>	78
Tablo 10. <i>Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Alguları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	80
Tablo 11. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Alguları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları</i>	81

Tablo 12. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Yaşlarına Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	82
Tablo 13. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	83
Tablo 14.85 <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okudukları Bölümlere Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	85
Tablo 15. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	87
Tablo 16. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	88
Tablo 17. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	89
Tablo 18. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Bilişim Teknolojileri Konusunda Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi S</i>	90
Tablo 19. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Bilişim Teknolojileri Konusunda Hizmet İçi Eğitim Alıp Almama Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi</i>	91
Tablo 20. <i>Meslek Lisesi Öğrencilerinin Evde Kullanılan Bilişim Teknolojilerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	93
Tablo 21. <i>Lise Öğretmenlerinin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	94

Tablo 22. <i>Lise Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları</i>	95
Tablo 23. <i>Lise Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	96
Tablo 24. <i>Lise Öğretmenlerinin Öğrenim Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları</i>	98
Tablo 25. <i>Lise Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Lise Türlerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları</i>	99
Tablo 26. <i>Lise Öğretmenlerinin Bilişim Teknolojileri Konusunda Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları</i>	100
Tablo 27. <i>Lise Öğretmenlerinin Bilişim Teknolojileri İle İlgili Eğitime Katılma Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları</i>	101
Tablo 28. <i>Lise Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	102
Tablo 29. <i>Lise Öğretmenlerinin Aylık Gelirlerine Göre İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları</i>	104

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> İnternet Bağımlılık Testine İlişkin 2. Düzey 3 faktörlü DFA Modeli.....	71
<i>Şekil 2.</i> Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği 1. Düzey Tek Faktörlü DFA Modeli	74

BÖLÜM I

GİRİŞ

Teknolojinin 21. yy'ın en önemli kavramlarından biri olduğu yadsınamayan bir gerçektir. Teknoloji insan hayatının hemen hemen her alanında kullandığı bir olgu haline gelmiştir. Yaşantıları kolaylaştırmak, doğaya egemen olmak gibi nedenlerle insanlar teknolojiyi kullanmakta ve böylece teknoloji insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olmaktadır. (Forssell, 2011).

Türk Dil Kurumu teknolojiyi “Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi, İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2018).

Teknolojinin bu tanımına göre bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler baş döndürücü bir şekilde değişmekte ve bu değişimin de çok hızlı bir biçimde ilerlediği görülmektedir. Donanımsal anlamda bakıldığında masaüstü bilgisayarların önce yerini diz üstü bilgisayarlara, diz üstü bilgisayarların avuç içi bilgisayarlara ve avuç içi bilgisayarların da akıllı dijital asistan adı verilen akıllı telefonlara bıraktığı anlaşılmaktadır. Bu değişimin bireylere yansması da elbette çok hızlı olmakta ve bireyler, özellikle de üniversite öğrencileri bu teknolojilerden yoğun bir biçimde yararlanmaktadırlar (Eryılmaz, vd., 2014).

Hayatımızın birçok alanında değişikliklere neden olan teknoloji, eğitim alanını da etkilemektedir. Yeni bir teknolojik buluş ya da ilerleme meydana geldiğinde, eğitimin planlanması, yönetilmesi, uygulanması ya da diğer alanlarında bu teknolojiden nasıl yararlanılabileceği araştırılmaktadır (Eryılmaz & Akbaba, 2013).

1.1.Problem Durumu

Bilişim teknolojileri; verilerin oluşturulması, biriktirilmesi, toplanması, yeniden elde edilmesi, işlenmesi, muhafaza edilmesi vb olarak tanımlanabilmekte ve bu teknolojiler hızlı bir şekilde gelişmektedir (Karahan, 2003). Bilişim teknolojilerinde yaşanan bu süratli gelişim, küreselleşen dünyayı tüm yönleriyle etkileyerek bilhassa eğitim sistemlerinin de kaçınılmaz bir sonucu olma işlevini her geçen gün artırmaktadır (Aktürk, 2006).

Eğitim kurumları teknolojinin gelişmesine paralel olarak sürekli yenilenmekte, değişime uğrayarak bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmaktadır. Eğitim kurumlarındaki bu değişim, geleneksel anlayıştan uzaklaşarak bilgiyi arayan, mevcut bilgileri sorgulayan, geliştiren ve transfer eden bireylerin yetişmesini sağlayan bir duruma gelmiştir (ISTE, 2016).

Bilişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimlere bağlı olarak da öğretmen ve öğrencilerin, bilişim teknolojisi yeterlik düzeyleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasında bir ilişki gözlenmektedir. Eğitim reformunu geliştiren bilişim teknolojileri insan hayatını kolaylaştırdığı gibi birtakım olumsuz sonuçlar da doğurabilmekte ve bir takım eleştirilere de neden olmaktadır. Teknoloji ile materyal birleşiminin öğretmen tarafından sağlanması ve uygun olan metodun seçilerek eğitim ortamına yansıtılması eğitimde başarı için kaçınılmaz olmaktadır (Timur, Yılmaz & İşseven, 2017).

Teknoloji ve bilgi anlamında yöneltilen eleştirilerden ilki bu teknolojilerin toplumu bir araya getirip getirmediğidir. Bundan dolayıdır ki bu teknolojilerin toplumsal hayatı ne kadar etkilediğı ve insan hayatını kolaylaştırdığı da tartışmalıdır (Temen, 2003). Bununla birlikte bilişim teknolojilerindeki dolaşım ve transferler insanlara olumsuz yansımakta ve teknolojik bağımlılık adı verilen bir hastalık yaratmaktadır (Erdost, 1982).

Uzun süren bilgisayar kullanımı ve bu durumun yarattığı bağımlılık insanların günlük yaşamını işgal ederek verimlerini düşürmektedir. Bundan dolayı bilişim teknolojilerinde yaşanan bu yoğun devinim insanları kitap, gazete, dergi vb. materyalleri okumak, el

becerisi gerektiren işleri yapmak vb. faaliyetlerden alıkoymaktadır. Ailelerin, öğretmenlerin, eğitimcilerin bu duruma bir kısıtlama getirerek bilişim teknolojilerinin zararlarından insanları arındırarak faydalarına yönlendirmelerinin sağlanarak bu durumdan dolayı yaşanan olumsuzlukların da azalacağı düşünülmektedir (İnan, 2010).

Bu noktada internet bağımlılığının önüne geçilmeden kısıtlı sürede kullanımının engellenememesi neticesinde öğrencilerde fiziksel ve ruhsal birtakım sorunlar doğurduğu, iletişim ve sosyalleşme gibi toplumsal araçları kısıtladığı bilinmektedir (Scherer, 1997).

Bilişim teknolojilerinin ülkemizde de eğitim alanında yoğun olarak kullanılması sonucu belirtilen olumsuzlukların doğması kaçınılmaz olup eğitimde köklü değişimler yaşanmasına neden olmuştur (Odabaş, 2004). Bu değişikliklerden bazıları internet ve bilgisayarın okullarda bulundurulması, eğitimcilerin teknolojilerden faydalanmaları için eğitilmeleri, teknolojiye yaşanan bu değişimlerin eğitim alanına uygulanması ve internet tabanlı programlardır (Çağıltay vd, 2001). Teknolojideki bu değişimlerin başarıya ulaşmasının şartları arasında öğretmen ve öğretim elemanlarının yeterli teknolojik düzeylere sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir. Bundan dolayı internet bağımlılığının ve bilişim teknolojilerindeki yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin eğitimcilerin, deneyim, karar, sistematik yöntem ve tutumları gibi faktörlere dayalı olduğu ve bilişim teknolojilerini ne şekilde kullandıklarına göre değiştiği ortaya atılmaktadır.

Yapılan bu çalışmayla meslek lisesinde öğrenim gören öğrenci ve lise öğretmenlerinin bilişim teknolojisi yeterlikleri ve internet bağımlılıkları incelenerek bu iki kavram arasında ilişki olup olmadığı, bu kavramlar arasında farklılık olup olmadığı ve bu kavramların pek çok değişkene göre incelenerek öğretmen ve öğrencilerin bilişim teknolojisindeki öz yeterliklerinin gelişmesi konusunda ayrıca internete bağımlılık noktasında katkıda bulunabilme amaçlanmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı öğretmenlerin ve öğrencilerin bilişim teknolojileri yeterlikleri ile internet bağımlılığının incelenmesidir. Tez çalışması bu bağlamda internet bağımlılık düzeyleri ve bilişim teknolojileri yeterliklerinin birtakım değişkenlere (cinsiyet, ailenin gelir durumu, eğitim durumları, internet kullanım süresi, evde bilgisayar ve internet olma durumu vb.) göre değişip değişmediğini ortaya koyulmuştur.

Yapılan tez çalışmasının amacı öğretmenlerin ve öğrencilerin bilişim teknolojileri yeterlikleri ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya koymaktır. Böylece farklı bilişim teknolojileri yeterlilik düzeylerine sahip öğretmen ve öğrencilerin internet bağımlılık derecelerindeki etkenler belirlenmiştir. Aşağıdaki hipotezlere cevap aranmıştır:

1. Öğrenciler ile öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında ilişki göstermekte midir?
3. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında okudukları bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anne eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
10. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
11. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri ile ilgili hizmetiçi eğitim alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

12. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında evde kullanılan bilişim teknolojilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
13. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında ilişki göstermekte midir?
14. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
15. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
16. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
17. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında görev yaptıkları lise türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
18. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
19. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri ilgili eğitime katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
20. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
21. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında aylık gelirlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Türkiye’de öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma düzeylerini inceleyen çalışmalarda varılan sonuç öğretmenlerin bilişim teknolojileri düzeylerinin yetersiz olmasıdır. Öğrencilerin bilişim teknolojilerini eğitim hayatlarının ilk döneminde öğrenmeleri, ilerleyen dönemlerde de bilişim teknolojilerinden internet bağımlılığı olmadan etkin bir şekilde yararlanmaları için bilişim teknolojilerinden yeterli derecede faydalanan ve bilişim teknolojilerinin olumlu-olumsuz tarafları hususunda bilgili olan bir

öğretmenin varlığı gerekmektedir. Yapılan bu çalışma ile teknolojide varılan gelişmelere bağlı olarak öğretmenler ve öğrencilerin bilişim teknolojileri düzeylerinin ortaya konulması, internet bağımlılık dereceleri ile bilişim teknolojileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi, bu bağlamda eksikliklerin tespit edilmesi, öğretmen ve öğrencilerin bilişim teknolojilerinden faydalanma imkanının artırılması açısından önemlidir.

Bu araştırma ile öğretmenlerin ve öğrencilerin bilişim teknolojileri yeterlikleri ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin olumlu-olumsuz etkileri ortaya konacak, farklı değişkenler bağlamında bu etkilerin incelenmesi sağlanacaktır. Bu sayede öğretmen ve öğrencilerin verimliliğinin artırılmasına katkıda bulunacağı, gelecekte yapılması planlanan akademik çalışmalara kaynak sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca eğitimcilerin görüşlerini destekleyip geliştirmesi ve öğrenci başarısını artırmasını sağlayacağı öngörülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Veri toplama sürecinde öğretmen ve öğrencilerin objektif bir biçimde çalışmaya dâhil oldukları ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

Liselerde görev yapan öğretmen ve öğrenciler kabul edilebilir örnekleme yoluyla belirlenen örneklem ile sınırlandırılmıştır. Araştırmacının amacına uygun olarak belirlenen ölçme araçları ile sınırlandırılmıştır.

1.6.Tanımlar

Bağımlılık: Bu kavram kişilerin herhangi bir ürün, madde ya da hizmeti devamlı olarak kullanmak suretiyle geçici bir mutluluk duymalarını ifade etmektedir (Seferoğlu & Yıldız, 2013).

İnternet Bağımlılığı: Teknolojide yaşanan gelişmeler ve yenilikler sonucunda gelişmelerin faydalarından çok zararlarının ortaya çıkması olarak tanımlanmaktadır (Arısoy, 2009).

Bilişim: İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, enformatik. (TDK, 2018)

Bilişim Sistemi: Karar verilebilmesi için ihtiyaç duyulan veriyi farklı kaynaklar aracılığıyla sağlayan, saklayan işleyen ve raporlama yapan formal bir sistem olarak adlandırılmaktadır. (Tekin, 2010). Bilişim sistemleri ile belirtilen verilerin toplanması, muhafaza edilmesi, işlenmesi, kullanıma açılması ve sunulmasını sağlayan teknoloji ürünleri (yazılım ve geliştirme araçları, bilgisayarlar, veri depolama araçları vb.) hizmet ve uygulamaların (bilgi erişim hizmetleri, bilgi bankaları vb.) tamamından bahsedilmektedir (İnceler, 2011).

Bilişim Teknolojileri (Bilgi ve İletişim Teknolojileri): Bu teknolojiler elektronik ortamlarda bulunan verilere ulaşılması, verilerin tekrar yapılanması, sisteme konması, düzenlenmesi, güncel hale getirilmesi ve değişim aşamalarında kullanılmasını sağlayan teknolojilerdir. Bilişim teknolojileri kurumlara veri sağlamak amacıyla oluşturulan ve giderek yaygınlaşan araçlardan (ağ ve iletişim araçları, veri toplama araçları, bilgisayarlar) hizmet ve uygulamalardan oluşmaktadır (Güvenen, 2008).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bilişim Teknolojileri Yeterlikleri

Bilişim teknolojisi hayatımızın vazgeçilmez unsurlarının başında gelmektedir. Eskiden kullanımı daha keyfi iken zamanla zorunlu hale gelmiştir. Çalışma alanlarının tamamına yakını bilişim teknolojinin sağladığı yararlar ile donatılmıştır. Haliyle bu yararlardan maksimum düzeyde faydalanmak için sektörlerde bilişim teknolojilerinin aktif kullanılması gerekmektedir. İş hayatında daha zaruri bir sorumluluk var iken sosyal hayatımızda da zorunluluk hissetmekteyiz. Bunların başlıca sebepleri sosyal çevrede var olma çabasıdır.

2.1.1. Bilişim Teknolojileri Kavramı

Bilişim “İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, enformatik” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018).

Bilişim teknolojileri, donanım (iletişim ve bilgisayar teknolojileri) ve yazılımı (girdileri yönetim için faydalı bilgi/bilgilere çevirme metodu) içeren etkileşimli ve bağlantılı teknolojilerdir (Öğüt, 2001)

Bilişim teknolojileri girdileri kayıt altına alma, işlenmesini sağlamaktır ve internet, televizyon, telefon vb. iletişim kanallarını kapsayan teknolojilerdir (İnce vd, 2010).

Bilişim teknolojileri bir başka tanıma göre ise verilerin toplanmasını, işlenmesini, muhafaza edilmesini, ihtiyaç duyulduğunda gönderilmesi veya istendiğinde bu verilere

ulaşılmasını optik, elektronik vb. metotlarla sağlayan teknolojileri ifade eden geniş bir kavramdır. Tanıma göre de bilgiler 1 ve 0 haline getirilmiş video, ses, veri vs. gibi unsurları kapsayan bir bütünü oluşturmaktadır (Yurdakul & ağlayan, 1997).

Bu teknolojiler verilerin oluşturulması, analize tabi tutulması, muhafaza edilmesi süreçleridir. nc kişilerce yayınlanmasında kullanılan araçlar ile yapıdaki bu araçların karar aşaması ve diğer aşamalar üzerindeki etkisi ifade edilmektedir (Yücel ve Erkut 2003).

Bilginin artması, geliştirilmesi, sorgulanması ve sentezlenmesi sonucunda gelişen teknoloji günlük yaşamda vazgeçilmez bir olgu haline gelmiştir. Buna bağlı olarak 1980’lerde Türkiye’de bilgisayarın kullanılması bilişim teknolojilerinin temellerinin atılmasını sağlamıştır (Akpınar & Altun, 2014).

Eğitim ortamları da bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonunda değişime uğramış, kendisini yenilemiştir. Bilişim teknolojilerinin gelişimi eğitimde zaman, mekan tasarrufu sağlarak maliyetin düşmesini sağlamıştır. Böylece ğrenme-öğretme sürecinin verimliliği artırılmıştır (Seferoğlu & Yıldız, 2013).

Bilişim teknolojilerindeki önemli ve hızlı gelişmeler sonucunda bu gelişmeler günlük hayatta önemli bir paya sahip olurken aynı zamanda günlük hayatın işlerliğinin kaçınılmaz bir sonucunu doğurmuştur (Yıldız vd, 2010).

Toplumların refaha ulaşabilmelerini sağlamak maksadıyla yer üstü ve yer altı kaynaklardan daha çok faydalanmaları gerekli bir durum olmaktadır. Gün geçtikçe azalan bu kaynaklara sahip olabilmek için yani bu durumdan daha fazla faydalanmanın temel koşulu rekabetçi serbest piyasadaki gücün fazlalığıdır. Rekabetçi piyasadaki gücün fazlalığı yer altı ve yer üstü kaynaklara daha fazla ulaşılmasında belirleyici olmaktadır. Yenidünya düzeni için gerekli olan rekabetçi piyasada var olan bu gücün oranı bu kaynakların ne kadarına sahip olunacağını belirlemektedir. Bu gücü belirleyen temel etken ise bilgidir. Bilgi olmadan rekabetçi gte büyük bir pay elde etmek imkânsız olmaktadır. Bilgiyi kolay, hızlı ve güvenilir şekilde elde etmenin yolu da bilişim teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmaktan geçmektedir (şahin, 2001).

Teknolojide yaşanan süratli gelişmeler bulunduğumuz çağda insanların hayat standartlarını daha fazla yükseltmek istemesinin sonucunda yaşanmıştır. Teknolojide yaşanan bu süratli değişim ve gelişimler bilişim teknolojilerine de yansımakta ve kökten değişimini

sağlamaktadır. Yaşanan her değişim ve gelişim günlük hayatı etkilemektedir. Değişimler ve gelişimler sonucunda da verilerin oluşturulması, paylaşılması, küreselleşmesi de hızlanmakta, bilgiler sadece eğitim alanında kullanılmakla kalmayıp aynı zamanda da kamu kurumlarında,, toplumsal yaşamda ve ekonomide vazgeçilmez yapıları oluşturmuştur (Tor & Erden 2004).

Bilişim teknolojilerinin temel hedefi yönetimin karar alma süreçlerinde ve birimlerin denetimlerini sağlamada yararlı olacak bilgilere ulaşılmasını, bilgilerin iletilmesini ve analiz edilmesini sağlamaktır. Bilişim teknolojileri aynı zamanda verilerin işlenmesi, sağlanması, muhafaza edilmesi ve paylaşılması süreçlerinde sürekli kendini yenileyen, iletişimin yapısında görülen tüm değişimleri kapsayan ve gelişmelerden sürekli etkilenen bir teknoloji olarak ortaya çıkmaktadır (İraz, 2004).

Bilişim teknolojileri düzensiz, sayıca oldukça fazla, kompleks bilgiler arasından çok kısa bir süre içerisinde istenen bilgileri ortaya koyan ve kullanıcıların bunların içinden istediklerine ulaşmalarını sağlayan bir sistemdir. Hızla oluşturulan ve kümülatif ilerleyen bilginin tüm alanlarda (eğitim, ekonomi, iş dünyası, araştırma vb.) bilgiyi talep edenlere süratle ulaştırılma çabaları bilişim teknolojilerinin gelişimindeki en önemli nedenler arasındadır. Hayatın niteliğini artırmak, teknolojiadaki gelişmeler sayesinde günlük yaşamı kolaylaştırmak da bilişim teknolojilerinin gelişimindeki en önemli nedendir (Akkoyunlu 1996).

Toplumda öne çıkmanın, saygın bir yer kazanarak iş dünyasında başarının ve sosyal hayatta ilerlemenin temel yolu bireylerin teknolojiyi en uygun faydayı sağlayabilecek şekilde kullanmaları sayesinde gerçekleşmektedir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın yaptığı bir araştırma sonucuna göre ülkeler bilişim teknolojilerini en uygun şekilde kişilerin yararına kullanabilmelerini sağlamak amacıyla bireyleri içinde bulunan çağın gerektirdiği özelliklere göre yetiştirmek, eğitim ve öğretimin niteliğini artırmak ve bu amaçlara ulaşabilmek adına bilişim teknolojilerine büyük oranda sermaye ayırmaktır (MEB 2007a).

2.1.2. Bilişim Teknolojileri Dönemleri

Bilişim teknolojileri de diğer tüm icat, gelişme ve olay gibi belirli bir süreçten geçerek günümüzdeki yerini almıştır. Bilişim teknolojilerinin geçmişine bakıldığında bu

teknolojilerin ticarete kullanılmasının önemi ve yaygınlaşmasının sağlanması ile bilişim teknolojileri ticari alanlara taşınmış 1950’li yıllara gelindiğinde ise faal olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bilişim teknolojileri genel olarak bilgi işlem, mikro ve ağ olarak üç döneme ayrılmaktadır (Akın 1998).

2.1.2.1. Bilgi İşlem Dönemi

1960-1980 yıllarını kapsayan bu dönemde ana bilgisayar ve ana bilgisayara bağlı olan yazılım ve donanım sistemleri ortaya çıkmıştır. İzleyen süreçlerde mini bilgisayarların üretilmesi ve bazı kolaylıklar sağlamasına karşın ana bilgisayarlar gibi kullanılmaya başlanmıştır. Bilgi işlem döneminde ana bilgisayarlar genel olarak sanayinin ve muhasebenin otomasyonu için kullanılmaktaydı. Bilgi işlem döneminde amaç otomasyonun sağlanması, şirketlerin daha verimli çalışabilmelerinin sağlanmasıdır. Bu amaçların sonucu olarak da 1970’li yılları takiben mavi yakalı işçilerin sayısındaki azalış 1980’lerde de sürmüştür (Akın 1998).

Bilgisayar sektörünün yeni arayışlar içerisine girmesinin nedeni ise anabilgisayar sistemlerine olan talebin azalarak kişisel bilgisayarlara olan uygulamalardan orta kademedeki yöneticilerin yararlanma isteğidir. Alt kademedeki bilgisayara ihtiyaç duyan çalışanlar ile orta kademedeki bilgisayara ihtiyaç duyan çalışanların bilgisayar uygulamalarında farklılıklar bulunmaktaydı. Bilgi işlem döneminde orta kademedeki bulunan yöneticiler donanım ve yazılım yetersizliği nedeniyle otomasyona geçmek istedilerse de bu girişimler başarıya ulaşamamıştır (Bradley vd, 1993).

2.1.2.2. Mikro Dönem

1970’lerin sonu ile 1980’lerin başı arasında yaşanan bu dönemde geliştirilen yaklaşım otomasyon yerine “informatik” teriminin getirilmesidir. 1971’de ilk elektronik çip icat edilmiştir. Mikro dönem Intel firması tarafından “Bütünleşik elektronikte modern bir dönem” olarak gösterilmiştir. Yalnız bu dönemin sloganı ile hareket eden Intel şirketi çalışanları bile nasıl bir devrim yarattıklarının farkında değildi. Mikro dönemi, bilgi işlem döneminden ayıran en önemli fark bilişim teknolojilerinin orta kademedeki yöneticilerin yerini alması amacıyla değil, orta kademedeki yöneticilerin işlerini kolaylaştırması amacıyla kullanılmasıdır. Bu döneme geçiş mikro bilgisayarların geliştirilmesiyle

sağlanmıştır. Bu bilgisayarlar programdan, program eğitimi almamış kişilerce de yararlanılmasına olanak veren ve grafik arabirimini barındıran teknolojilerdir. Ticari kaygısı olmayan kişilerce de bu dönemde bilgisayar aracılığıyla tasarım, kelime işlemci, tablo programları vb. programlar kullanılmıştır (Port 1996).

Kişisel bilgisayarlara duyulan ihtiyaç nedeniyle günümüzde teknolojinin gelişmesiyle paralel olarak bireysel bilgisayar sayısında artış olmuştur. Çoğu ürünlerde mikro teknolojinin gelişmesi sayesinde mikro bilgisayarların etkisi görülmüştür. Bu duruma örnek vermek gerekirse ulaşım araçları, elektronik aletler, kredi kartları vb yeniliklerde mikro işlemcilerin etkisi görülmektedir (Akın 1998).

2.1.2.3. Ağ Dönemi

Ağ dönemindeki en önemli gelişme döneme ismini veren ağ yapıları ve internetten oluşmaktadır. Bu dönemle birlikte bilişim teknolojilerinin bir maliyet olmadığı, gelecek için yatırım olduğu fikri kabul görmüş ve şirketlerce de benimsenmiştir (Applegate, McFarlan, & McKenney, 1999).

Gelişen teknoloji sayesinde şirketler ulaşmak istediği bilgilere beklemeye gerek kalmaksızın ulaşabilmiş, rakip ve tedarikçiler hakkında ticari bilgileri kısa sürede elde edebilmişlerdir. Bununla birlikte internette bulunan bilginin örgütlerin kendi mekanizmaları içerisine yönlendirilmesi ve internette bulunan bilgilerin güvenilirliği bir sorun olarak ortaya çıkmaktaydı (Liautaud & Hammond, 2000).

Ağ dönemiyle birlikte firmalardaki bilgisayar ağları standartlaşmıştır. Bununla birlikte kurumlar arasında ağlar vasıtasıyla bilgisayarların birbirine bağlanmaları sağlanmış ve bilgi akışı böylece kolaylıkla sağlanmıştır (Davenport & Prusak, 1997).

Kurumlar arası ya da kurumla müşteri arasında iletişim ağları internet sayesinde ileri düzeye ulaşmıştır. Ağlar arasındaki bu gelişim ağ ekonomisini de gündeme getirmiştir. Ağ ekonomisi internet tarafından olanaklıdır; bunun nedeni internetin bilgi işlenmesini daha az maliyetli ve hızlı hale getirmesidir. Şirketler internet sayesinde çalışanlar, tedarikçiler ve müşterilerle etkileşimlerini hem hızlı hem de çok daha az bir maliyet kullanarak gerçekleştirmekte, hizmet ve ürünlerin kalitesini de internet sayesinde daha da artırabilmektedir (Hedman & Kalling, 2002, s. 138-139).

2.1.3. Bilişim Teknolojilerinin Eğitimde Kullanımı

Gelişmişlik düzeyi modern toplumların ortaya koydukları bilim ve teknoloji ile belirlenmektedir. Kısaca günümüzde modern olmanın, gelişmiş ülke konumunda bulunmanın ön şartlarından biri de teknolojidir. Çünkü teknoloji toplum ve bireyin gereksinimlerini daha kolay bir biçimde gerçekleştirmelerine olanak verir. Bunun sonucunda da teknoloji düzeyi gelişmiş, çağı yakından takip edebilen toplumların kültür ve hayat seviyeleri daha yüksektir. Bu yüksek kültür seviyesine ulaşmanın yolu da ancak eğitimden geçmektedir. Bundan dolayıdır ki eğitim gibi önem barındıran konuların da teknolojiden beslenerek aydın ve yenilikçi bir özellik kazanması gerekmektedir. Kültürlü bireylerin sayısında bu yolla artış sağlanabilir (Karasar, 2004: 117; Varol, 2002: 5). Toplumların sosyal gelişim seviyeleri, uluslararasıdaki kültürel, siyasal, ekonomik ilişkiler ve bireylerin yaşamlarını belirlemede en önemli faktör eğitim ve teknoloji bütünlüğüdür.

İnsanın hayat standardını iyileştiren teknoloji ve eğitim yüzyıllardır kişinin sosyal ve doğal çevresine hâkim olabilmesi için kullandığı araçlardır. Teknoloji kişinin eğitim vasıtasıyla kazandığı beceri ve bilgileri belirli bir sistem dâhilinde etkili ve düzenli kullanabilmesini sağlarken eğitim, kişinin var olan yetenek ve güçlerini yaratıcı, olgun ve hâkim olarak ortaya koymasına yarayan bir olgudur. Eğitim ve teknoloji bütünlüğü sayesinde ülkeler modern bir yapı kazanmakta, toplum daha güçlü bir yapıya sahip olarak uygar toplumlar seviyesine gelebilmektedir (Alkan 1994).

Teknolojide oluşan gelişim ve değişimler diğer alanları olduğu gibi eğitimi de etkilemekte dolayısıyla bu durumdan toplum da etkilenmektedir. Bundan dolayıdır ki eğitim ve teknolojiyi birbirinden ayırmak olanaksızdır (Özkul & Girginer, 2004: 163).

Teknolojide yaşanan gelişmelerin seviyesi toplumların ortaya koydukları bilim ile ölçülmektedir. Dolayısıyla eğitim seviyesi arttıkça bilimsel ürün sayısı ve gelişmişlik seviyesi artacak, teknolojideki yenilikler hız kazanacaktır. Bu faktörler birlikte değerlendirildiğinde eğitim ve teknolojinin birbirinden bağımsız değerlendirilemeyeceği daha kolay görülmekte ve bilişim teknolojilerinde ortaya konan yeniliklerin eğitimi de etkilediğinin farkına varılacaktır. Böylece eğitim bilişim teknolojilerini kullanarak daha üst bir seviyeye taşınacaktır (Kayabaşı 2005).

Bununla birlikte eğitim teknolojisi de son zamanlarda ülkemizde sıklıkla kullanılan bir terim olagelmıştır. İlk defa 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde eğitim

literatürüne giren eğitim teknolojisi sonraki yıllarda diğer ülkelere de hızla yayılmıştır. Ülkeden ülkeye eğitim teknolojisi için yapılan tanımlamalar farklılık gösterse de tüm eğitim teknolojisi tanımlamalarının ortak bir amacı bulunmaktadır. Eğitim teknolojilerinden yararlanılabilmesi, eğitim teknolojilerinden istenen faydanın alınabilmesi için de ülkelerce değişen birçok tanım bulunsa da bütün tanımlarda üzerinde durulan ve ortak olan aşağıdaki üç amacın önemi üzerinde durulmaktadır (Ergin 1995).

- ❖ Öğretim yöntem ve tekniklerinin var olan eğitim sistemlerinde değiştirilmesi,
- ❖ Eğitimde bilimsel bilginin temel alınması, geliştirilmesi ve var olan bilginin bilimsel bilgilerin ışığında değerlendirilmesi,
- ❖ Teknolojideki gelişmelerin sayesinde ortaya konan farklı ürün ve makinelerin eğitimde kullanılması.

İnsan yaşamının odak noktası haline gelen teknoloji, günümüz çağdaş toplumlarının gelişmişliklerinin bir sonucudur. Teknoloji bundan dolayıdır ki günümüzde vazgeçilmez bir hal alarak aynı zamanda eğitimde de kullanılmaya başlanmıştır. Birçok alanda teknolojiden faydalanmak için çalışmalar yapılmakta ve teknolojinin eğitimde kullanılabilirliği üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. Fakat teknolojinin eğitimde kullanılabilmesi için eğitimde birtakım reformların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunun nedeni ise teknolojinin öğrencinin deneyimlerini şekillendirerek öğrencilerin dersteki performanslarını etkilemesidir. Bundan dolayı eğitimi şekillendirerek teknolojiye uydurmak ve bundan faydalanmak gelişmişlik için şarttır. Eğitim alanında yer almaya başlayan teknolojilerin çeşitliliği ve yeterliliği, eğitim sorunlarının tamamını olmasa bile büyük bir kısmını gidermeye yeteceği düşünülmektedir. Eğitimde yararlanılan bu teknolojiler de bilişim teknolojileri olarak adlandırılmaktadır (Balkı, 2008: 6; Yılmaz, 2010: 43-44).

Bilişim teknolojileri günlük yaşamın bir parçası olduğu gibi eğitimde de kullanımı kaçınılmaz olmuştur. Bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişim eğitim ortamlarını da sürekli geliştirmekte ve değiştirmektedir. Bilişim teknolojisinde yaşanan bu süratli gelişimler çağa ayak uydurulmasını ve eğitim araç gereçlerinin de yenilenmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Bilişim teknolojilerinin okullarda, eğitim-öğretim süreçlerinde kullanımı giderek artmaktadır. Eğitim alanında bazen araç bazen de amaç olarak kullanılan bilişim teknolojilerinin sağladığı faydalardan yararlanılmadan gerçekleştirilmeye çalışılan bir

eğitim varlığı, çağın bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarına cevap veremez (Carey, Chisholm ve Irwin, 2002: 224; Karasar, 2004: 117; Öztöçü, 2003: 6).

1980 yılında Türkiye’de bilgisayarın kullanılması sonucunda devlet okullarında bilişim teknolojilerinin temellerinin atılmış ve gelişim sürecine girilmiştir. Eğitim ortamları da buna bağılı olarak yeniden düzenlenmeye başlamıştır (Akpınar & Altun, 2014).

Yaygın hale getirilen ve gelişimi sürekli devam eden bilişim teknolojilerindeki süreç eğitim-öğretimdeki alt yapı ve uyum çalışmalarına bağılı olarak kesintiye uğrasa da bilişim teknolojileri eğitiminin önemi her geçen gün artmaktadır. Bilişim teknolojilerindeki bu önemin artmasına bağılı olarak da bilişim teknolojilerine ait alt yapı çalışmalarının sürdüğü izlenmektedir (Demirer & Sak, 2015).

2.1.3.1. Bilişim Teknolojilerinin Eğitime Faydaları

Bilişim teknolojilerinde yaşanan devrim niteliğindeki gelişmelerin tüm alanları etkilediğı gibi eğitimi de etkileyeceğı kaçınılmaz bir sonuçtur. Bilişim teknolojileri toplumsal gelişmişlik seviyesini artırabilmek için eğitimde de uygulanmalıdır. Bu duruma paralel olarak da bilişim teknolojilerinin kullanımı öğrenmeyi daha kolay bir şekilde gerçekleştirmek ve öğrenmenin niteliğini artırmak için giderek artmaktadır.

Bilişim teknolojilerinin faydaları arasında bilimsel kavramların öğrenmesini kolaylaştırmak ve öğrencilerin bilgiye duyarlı kalmasını sağlamaktır. Bilişim teknolojileri, geleneksel yöntemlere göre öğrencilerin daha çok duyu organını yönlendirdiğinden daha faydalıdır. Bununla birlikte bilişim teknolojileri öğrencilerin dikkatini geleneksel yöntemlere göre daha fazla çekmekte öğrencilerin motivasyonunu artırarak öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır. Bilişim teknolojileri sayesinde eğitim araçları kullanılabilir öğelere dönüştürölerek öğrencilerin bilişsel yetenekleri artırılmaktadır. Öğrencilerin geleneksel yöntemlerle sınıf içerisinde gözlenmesi ve görölmesi olanaksız olan bilimsel olay ve varlıkları anlaması bilişim teknolojileri sayesinde gerçekleşmektedir. Bilişim teknolojilerine ait ürünler eğitim-öğretim gereçlerinin görselleştirilmesine olanak vermektedir.

Bilişim teknolojilerinin görselleştirmeye olanak vermesinin faydaları arasında görselleştirmenin öğrencilerin derse karşı olan ilgilerini artırması bulunmaktadır. Görselleştirme dersi zevkli hale getirerek öğrenmeyi hızlandırmak ve kolaylaştırmakla

birlikte öğrenmenin kalıcı olmasına imkân vermektedir. Bilişim teknolojileri bununla birlikte öğretmen sayısındaki yetersizlik, bireysel yetenek ve farklılıkların önemi, eğitime olan talebin, öğrenci sayısının, bilgi miktarının artması gibi nedenlere bağlı olarak da bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Öğrencilere alternatif öğrenme yaklaşımları sunması, öğrencileri tebeşir, tahta gibi klasik öğrenme materyallerinden kurtararak çeşitlilik sağlaması da bilişim teknolojisi araç ve gereçlerinin tercih edilme sebepleri arasındadır (Para ve Reis 2009: 182; Tosun, 2006: 1).

Eğitimin temel taşlarından biri de öğrenme- öğretme faaliyetleridir. Bundan dolayı öğretmen öğretme ve öğretim aşamalarının etkililiğinin gerçekleşmesinde ana rolü üstlenmekte olup eğitimin amaçlarının gerçekleşmesinde öğretmen uygulamış olduğu metot ve materyalle bu amaçlara daha kolay yoldan ulaşır. Bilişim teknolojileri yoluyla eğitim ortamlarından verimli olarak faydalandığında öğrenim zenginleşmekte, öğrenmeye karşı izlenim ve ilginin süresi uzamakta, öğrenme aktifleşmekte ve kolaylaşmakta, algılar güçlenmektedir.

Eğitimde Toplam Kalite Yönetiminin etkin sağlanabilmesi için modern teknolojilerin etkin öğrenme-öğretme aşamaları için bilinçli ve verimli kullanılması gerekmektedir. Eğitim küreselleşen dünyada yaşanan değişim ve gelişimlere paralel olarak gereksinimlere karşılık verebilmeli ve buna göre düzenlenmelidir. Dünyada yaşanan hızlı gelişmeler bilişim teknolojilerini de etkilemekte hızla değişen ve gelişen bilişim teknolojileri de öğrenme ortamı, öğrenci ve öğretmenden oluşan eğitim sistemlerini etkilemekte böylece eğitimdeki teknik, yöntem ve ilkeler değişmekte eğitim araç gereçleri yenilenmektedir.

Günümüzde hem bilişim teknolojilerinden faydalanılarak hem de geleneksel yöntemler devam ettirilerek çoklu öğrenme ortamlarıyla eğitim verilmektedir. Çünkü bilgisayarın eğitimde kullanılmadığı ortamlar çağdışı olarak nitelendirilmektedir. Böylece bilişim teknolojileri eğitimde daha fazla kullanılmakta, eğitim faaliyetleri bu durumdan daha çok etkilenmekte ve eğitimin kalitesi de artmaktadır (Demir & Kabadayı, 2008: 4; Kaçar & Doğan, 2007: 3; Yılmaz, 2005; Demirhan, 2008: 15; TBMM, 2012: 502).

Bilişim teknolojileri eğitim dünyasına yenilikler getirerek öğrenme öğretme yöntemlerinde farklılığa gitmiştir. Böylece öğrencilere farklı ve heyecan veren imkânlar sunulmuş, öğrencilerin derse olan ilgisini artırarak dikkatlerini toplayabilmelerini sağlamıştır. Okul ve eğitim kavramlarını yenileyerek zaman, mekân ve yer kavramlarını değiştirmiş böylece eğitimin esnek, değiştirilebilir ve özgün bir yapıya kavuşmasına olanak vermiştir. Bilişim

teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde öğrencinin mekan ve zaman sınırına tabi olmadan e-öğrenme materyallerine ulaşabilmesi olanaklı kılınmış, öğrencinin dersi kaçırmaması ya da okula gelememesi durumunda e-öğrenme yoluyla dersin tekrar ettirilmesi sağlanmıştır (MEB, 2008a). Bu teknolojilerde yaşanan değişimler eğitim ortamlarında kullanılan mevcut materyalleri de büyük ölçüde değiştirmiştir.

Bilişim teknolojilerinin eğitim materyallerini değiştirmesiyle bilginin depolanması, saklanması, kullanılması da elektronik ortamda gerçekleşmeye başlamıştır. Bilgiyi depolama aygıtları arasında Harici bellekler, hard diskler, USB, flash disk, CD. vb. bulunmakta olup kitaplar da elektronik ortama aktararak, saklanmaya ve kullanılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte ders kitapları da bu ortamlara aktarılmış, z-kitap ve e-kitap gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Dijital ortamlara aktarılan bu kitaplar, ödevler, tezler web sitelerine, interaktif tahtalara, eğitim portallarına ve bilgisayarlara aktarılmıştır. Geliştirilen interaktif tahtalar sayesinde öğrencilerin not tutmalarına gerek kalmamış gerekli materyali öğrencinin depolama aygıtları vasıtasıyla saklamasına imkan tanınmıştır, böylece öğrenci not tutma zorunluluğundan kurtularak derse daha çok odaklanma fırsatı yakalamıştır. Not tutmayı sağlayan defterlerin yerine tablet bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve bilgisayarlar kullanılmıştır. Bilişim teknolojilerinin kazandırdığı işitsel ve görsel materyaller değişik öğrenme kapasitesine sahip öğrencilerin tamamına hitap edebilmiştir. Eğitimde projeksiyon, bilgisayar, TV, akıllı tahta gibi araç gereçlerin kullanılması sonucunda öğrenciler derse daha fazla odaklanabilmiş ve görsel yollarla öğrencilere tanıtılması gereken olay, olgu ve durumlar bilişim teknolojileri sayesinde akıllı tahtalara, projeksiyon cihazlarına yansıtılarak incelenmeleri ve gözlenmeleri güvenle ve kolayca gerçekleştirebilmiştir. Bununla birlikte ölçme değerlendirme uygulamaları sonucunda öğrenmelerin daha etkin bir biçimde gerçekleştiği de izlenmiştir (Burgul & Yağan, 2009: 2889).

Bilişim teknolojilerinin eğitim materyallerinde yarattığı bu kökten değişim eğitimde kullanılan metotların da değişmesi gerektiği sonucunu doğurmuştur. (Meral, Akuner & Temiz 2012: 94). Teknolojilerdeki bu gelişimler sonucunda geçmişte kullanılan geleneksel metotlar, çağdaş metotlar ve ileride kullanılması beklenen metotlar aşağıdaki tabloda belirtilmektedir:

Tablo 1. *Eğitimde Kullanılan Metotlar*

Geleneksel Yöntemler	Modern Yöntemler	Gelecekteki Yöntemler
• Film İzletmek • Slaytlar/Film Şeritleri • Projeksiyonlar • Tahtalar/Resimler/ • Televizyon • Basılı ve Programlı Metinler	• Mikro Bilgisayarlar, Mainframe Bilgisayarlar • Modemler • Telekomünikasyon • Elektronik Bülten Tahtaları • Ses Birleştiriciler • Optik Diskler, Video Diskler, İnteraktif Diskler, CDROM, DVDROM	• Sesle Kontrol • Tele Video • Gelişmiş Ağlar • Veri Tabanı • Lazerler • Gelişmiş Süper Bilgisayarlar (Eğitimi destekleyen interaktif bilgisayar)

Bilişim teknolojilerindeki bu hızlı gelişim eğitim dünyasınca benimsenirken eğitimde bilişim teknolojilerinin kullanılmasının ana amaçları göz ardı edilmemeli ve ana amaçlara uygunluğu belirlendikten sonra eğitim sistemi tarafından kullanılmalıdır (İşman, 2001: 28).

Eğitimde kullanılan bilişim teknolojilerinin ana amaçları aşağıdaki gibi gösterilebilir:

- Eğitim-öğretimin amaçlarına varmasında öğrenciye yol göstermek
- Öğretimdeki amaçlara etkin bir biçimde varmak.
- Öğrenme ile iç içe geçen bir mekanizma durumuna gelmek.
- Öğretim araç gereçlerini tasarlamak için ana unsur olmak.
- Öğrenci ve öğretmen arasında iletişimi sağlamak.
- Amaçların gerçekleştirilmesinde uygulayıcıların araç olarak görev almasını sağlamak.
- Medya ile birlikte çalışan bir sistem haline gelebilmek.
- Öğretim faaliyetlerini yönlendirerek etkili olarak planlamak.

Bilişim teknolojilerinin yukarıdaki ana amaçları ortaya konarak irdelendiğinde belirtilen amaçların eğitim ortamlarında öğrenci ve öğretmenin işini kolaylaştırarak eğitimde yer alan faaliyetleri etkin ve kalıcı hale getirmek için kullanılması gerektiği ortaya konmuştur. Bilişim teknolojileri aslında öğrenim süreçlerinde ana görevlerden birini üstlenen öğrencinin, yapması gerekenleri ortadan kaldırıp onu pasif duruma getirerek öğrenci faktörünü ortadan kaldırmayı değil öğrencinin işinin kolaylaşmasını sağlayarak öğrenciye daha fazla ders çalışma imkânı sunması açısından önem arz etmektedir.

Bilişim teknolojilerinin yukarıda belirtilen ana amaçlar çerçevesinde eğitim ortamlarına uygulanması sağlanırsa öğrencinin ders esnasında materyallere olan ilgisi artar ve öğrencilerin özgüveni artar. Bilişim teknolojileri öğrenme ortamlarını güvenli hale getirerek öğrencilerin ilk aşamadaki hata yapma korkularını giderir. Bilişim teknolojileri bu yönüyle öğrenciye diğer kişilerin yardımına gerek kalmadan güvenli bir öğrenme çevresinde aydınlatıcı ve süratli yanıtlar verir. Bilişim teknolojileri değerlendirme aşamasını tamamlarken diğer bütün yöntemlerden hızlı ve daha modernidir. Öğrencilerin kendilerine has olan özelliklerine göre öğrenme ortamları oluşturup öğrencilere ait farklılıklara ve gereksinimlere cevap vererek özellikle kalabalık olan sınıflarda öğretmenin tamamlamakta zorlandığı eksiklikleri gidererek öğrencilerin tamamına hitap eder. Bilişim teknolojileri bununla birlikte düşük güdülenmeye sahip, derse ilgisi az olan utangaç, heyecanlı, öğrenmeye istekli olan ya da öğrenmeden zevk almayan öğrencilerin de dikkatlerini toplayarak onlarda farklı yetenekler geliştirir. Bilgi kaynakları geniş olan kaynaklara öğrencilerin doğrudan ulaşmalarına olanak verir. Öğrencilerin etkin bir şekilde bilgi kaynaklarına ulaşmalarına ve küçük gruplar halinde çalışmalarına imkân verir. Bu teknolojilerin en önemli özelliklerinden biri de aynı anda birden fazla duyuya hitap etme özelliğidir. Böylece öğrenme etkili ve sürekli. Kısaca bilişim teknolojileri yoluyla yapılan öğrenme ortamları öğrenmeyi daha fazla gerçekleştirir, daha kalabalık grupların derse odaklanmalarını daha kolay sağlar, öğrencinin nitelikli bir eğitimle öğrenmesini kolaylaştırır (Kol, 2012: 546; Öztopçu, 2003: 5-6).

Eğitim ortamlarında bilişim teknolojilerinin amacından sapmadan kullanılmasının sağladığı faydalar aşağıda özetlenmiştir (Yanpar & Yıldırım 1999: 62–64):

- Bilişim teknolojileri öğretim faaliyetlerinin nicelik ve niteliğini artırır.
- Bilişim teknolojileri öğrencilerin sosyal hayatlarını grup çalışmasına yön verdiği için etkilemekte, sosyalleşmelerine olanak vermektedir.
- Bilişim teknolojilerinden faydalanan kullanıcıların bazı yazılımlar kullanarak kendilerine has öğretim gereçleri ve uygulamaları oluşturmalarını sağlar.
- Bilişim teknolojileri bir eğitim ortamı olarak kullanılabilir.
- Bilişim teknolojileri birtakım donanımlarla çizim, renk, animasyon, ses gibi öğeleri bir araya getirir, öğrenmeyi kalıcı ve hızlı hale getirir.
- Bilişim teknolojileri farklı eğitim ortamlarına temel oluşturmaktadır.

- Bilişim teknolojileri sayesinde öğrenciler başarılarını izleyebilir, buna göre eksiklerinin farkına varabilir.
- Bilişim teknolojileri esnek bir öğretim sağlayarak öğrenme gereksinimlerine cevap verir.
- Bilişim teknolojileri öğrenciler arasındaki öğrenme farklılıklarını (hız, algı, kapasite vb.) ve öğrenme zorluğunu ortadan kaldırır.
- Bilişim teknolojilerinde tekrar yapma sınırı yoktur. Öğrenciler istedikleri kadar tekrar yapabilir.
- Bilişim teknolojileri bilginin yerleşmesini sağlar.
- Bilişim teknolojileri öğretim aşamasında standartları koruyarak kaliteli eğitimin niteliğini sağlar.
- Bilişim teknolojileri öğrenciyi üzerinden çalıştığı konuyla ilgili güdüler.
- Bilişim teknolojileri öğrenciyi etkileşimde bulunma olanağı verir.

Yukarıda bahsedilen maddelerden de anlaşılacağı üzere bilişim teknolojilerinin eğitim ortamlarına bir an önce adapte edilmesi gerekli olup öğretmeni odak noktasına alan ve ezberciliğe dayanan eğitim sisteminin bir an önce değiştirilmesi ve bilişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerin izlenerek eğitim ortamlarına aktarılması gerekmektedir. Ezber üzerine kurulan öğrenmenin kalıcı olmayacağı, düşünmeyi sağlamayacağı ortadadır. Bununla birlikte eğitim sistemimizin amacı kendi özelliklerini ortaya koyan, özelliklerinin farkında olan, olayları kendi bakış açısıyla değerlendirebilen ve farklı düşünebilen öğrenciler yetiştirmekse eğitim sistemi bilişim teknolojilerinden faydalanmalı ve ezberci zihniyetten uzak durulmalıdır (Varol, 2002: 1-2). Bunların sağlanmasının temel yolu da eğitim sistemini yenileyecek ve ezberci sistemi ortadan kaldıracak olan bilişim teknolojilerinin eğitim sistemine adapte edilmesiyle gerçekleşecektir.

21. yüzyıl toplumu bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanabilen ve bilgiye bu yolla ulaşabilen bir toplumdur. Bununla birlikte ekonomik nedenlerden dolayı bilişim teknolojilerini okul öncesi dönemde temin edemeyen öğrencilerin bu teknolojilere okulda ulaşmalarından başka alternatiflerinin olmadığı düşünülmektedir (TBMM, 2012: 516). Fakat; bilişim teknolojilerinin Türk eğitim sistemi içerisinde bulunması yeni bir olgudur. Daha önce bilişim teknolojilerinin Türk eğitim sistemi içerisinde yer alması için birçok girişim başlatılmış olsa bile bilişim teknolojilerinin eğitim sistemimize girmesi 2003 yılında gerçekleşmiştir. 2003 yılında E-Türkiye ile E-Dönüşüm Türkiye gibi projeler

sayesinde bilişim teknolojilerine ait amaç ve politikalar somut olarak ortaya konmuştur (Çelik, 2008: 34).

Bununla birlikte; bilişim teknolojileri sayesinde eğitime teknolojik bir özellik katılarak, bilişim teknolojilerinin tüm olanaklarının öğrenme ortamlarına kazandırılması sayesinde eğitimin kalitesi büyük oranda artacaktır. Bundan dolayıdır ki eğitim ortamlarının bilişim teknolojileriyle desteklenerek düzenlenmesi gerekir (Kol, 2012: 545). Bilişim teknolojileri eğitim ortamlarından uzak tutulursa, küreselleşen dünyada gelişmelerden uzak kalınacağı ve çağdaşlık yolunda diğer medeniyetlerin takip edilemeyeceği bir gerçektir.

2.1.4. Bilişim Teknolojilerinin Eğitimde Kullanımında Öğretmen Faktörü

Globalleşen dünyada bilişim teknolojileri sosyal, siyasal ve ekonomik alanda köklü değişiklikler sağlamaktadır. Sürekli kendini yenileyen ve farklılaşan bilişim teknolojileri kişilerin çevrelerine ve kendilerine ait olan düşüncelerine yön vermiş ve hayatın her alanında kullanılan bilişim teknolojilerinin eğitim ortamlarında da kullanılması bu gelişim ve değişim paralelinde kaçınılmaz olmuştur. Yalnız unutulmamalıdır ki sadece bilişim teknolojileri kullanılarak eğitim daha nitelikli hale getirilemez, bilişim teknolojileri eğitim ortamlarına göre düzenlenmez ve öğretmen bilişim teknolojilerinin kullanımında yetersiz kalırsa bilişim teknolojilerinden fayda alınamaz. Öğretmenin bilişim teknolojilerini öğrenme ortamına çok iyi adapte edebilmesi gerekmektedir. Bilişim teknolojilerinin eğitim ortamlarına uygulanabilmesinin ilk şartı öğrenmeyi gerçekleştirecek olan öğretmenlerin bilgisayar kullanabilmeyi başarabilmeleridir. Çünkü bir örgütün bilişim teknolojileri alt yapısı ne kadar sağlam ve yeterli olursa olsun bilişim teknolojilerinden faydalanamayacak kadar eğitime sahip olmayan bireylerden fayda beklenmesi de imkânsız olmaktadır (Oktay, 2007: 245; Çelik, 2008: 1; Bingöl Meşe, 2010: 17; Türkaslan, 2011: 2).

Eğitimde bilişim teknolojileri gelişmenin sağlanabilmesi için önemli bir rol üstlenmektedir. Eğitim ortamlarında kullanılan bilişim teknolojileri günümüzde genel kabul gören bir teknoloji olup 21. yy'ın vazgeçilmez değerlerinden biridir. Yaşanan değişim ve gelişmeler sonunda bilişim teknolojileri eğitim kurumlarındaki yapıları da etkilemekte işlev ve uygulamalar da değişmektedir. Bundan dolayıdır ki eğitim sisteminin etkin sağlanabilmesi için öğrencilerin bilişim teknolojilerini de etkin kullanabilmeleri gerekmektedir. Bu görev de öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler öğrencilere sadece bilişim teknolojilerini

kullanmayı öğretmekle kalmayıp aynı zamanda bilişim teknolojilerini öğrenme faaliyetlerine uygulamayı da başarabilmelidir. Çünkü öğretmenler ve eğitim dünyası bilişim teknolojilerinin hızla yayılması sonucu bu teknolojileri (cep telefonu, video, internet vb.) aktif olarak kullanan öğrencilerle karşılaşmakta dolayısıyla eğitimin sağlanabilmesi için de kendilerini sürekli geliştirmek zorundadırlar. Öğretmenlere burada düşen görev bilişim teknolojilerini alanlarına başarıyla uygulamalarıdır. Tüm bunlardan anlaşıldığı üzere bilişim teknolojileri hem eğitimcilere, hem öğrencilere hem de öğrenme ortamlarına yansımaktadır.

Öğretmenlerin bilişim teknolojilerindeki gelişimi takip edebilmeleri önemli bir problem olarak görülmektedir. Bundan dolayıdır ki okullarda görevli olan öğretmenlerin ve henüz üniversitede eğitim alan öğretmen adaylarının bilişim teknolojilerindeki yeniliklere karşı ilgili olmaları gerekmekte ve bu konuda beceri ve bilgi kazanmaları kaçınılmaz olmaktadır (Sığırtmaç, Yılmaz & Solak, 2007: 282; Erdemir, Bakırcı & Eydurhan, 2009: 100; Akpınar, 2003: 80, Çelik, 2008: 1, Akkoyunlu, 2002: 166).

Öğretmenin mesleğine olan ilgisi, mesleğinde gösterdiği başarı ve aldığı eğitimin niteliği eğitim sisteminin nitelikli eğitim konusundaki amaçlarına varmasında ve ülkenin çağdaş medeniyetler arasına dâhil olmasında etkilidir. 21. YY'da bilişim teknolojilerini özümseyebilecek ve bunu sonraki nesillere aktarabilecek öğretmenlere de oldukça ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretmen yeterli donanıma sahip değilse ve bilişim teknolojilerinin amacına ulaşmasında sağlanması gereken becerileri kazanmamışsa verimin sağlanması beklenemez. Bilişim teknolojilerindeki gelişmelere adapte olmak ve geleneksel yöntemlerdeki alışkanlıkların da değiştirilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı öğretmenler hem yazı tahtası, tebeşir, kitap, defter vb öğrenme araç gereçleriyle birlikte hem de tv, bilgisayar, projeksiyon cihazı, eğitim konulu cd, video çalar vb. materyallerle de eğitim yapabilmelidir. Öğretmenler bilişim teknolojilerinin gerektirdiği yeterli bilgi, donanım ve beceriye sahipse eğitimin amaçlarına ulaşması daha kolay sağlanacak, derse ilgi artacak ve öğrencilerin performans düzeylerinde artış olacaktır.

Eğitim-öğretim aşamalarında öğretmenlerin öğrencilere yol gösterebilmeleri ve 21. YY teknolojisinin getirdikleri doğrultusunda faydalı olabilmelerinin ön koşulu bilişim teknolojilerini kullanma düzeylerinin gelişmiş olmasıdır. Bundan dolayı teknolojik olanakların gelişmesi yeterli olmayıp bunda öğretmenin becerisi de etkili olmaktadır. Öğretmenin mesleki yeterliği, niteliği, kişiliği, bilişim teknolojilerine ve mesleğine yönelik

düşünceleri de önemlidir (Çelik & Bindak, 2005: 29, Meral & Ark., 2012: 93, Sözer, 2009: 103, Erkan, 2004: 141, Uşun, 2006,).

Ülkemizde de son yıllarda bilişim teknolojilerine gösterilen ilginin yoğun olması dikkat çekicidir. Türkiye’de de dünyanın birçok yerinde olduğu gibi teknolojiye dayalı laboratuvarların kurulması ülkemizin bilişim teknolojilerinden faydalanmasının ilki olarak gösterilebilir. Öğrencilerin iş ve işlemlerini elektronik yollarla yapmaları, elektronik ortama öğrencilerin bilgilerinin gerçek, anlık ve fonksiyonel olarak aktarılmasının sağlanmasıyla bilişim teknolojileri hızla uygulanmaya başlanmıştır. Böylece eğitim sistemi farklı bir kapsam kazanmış geleneksel sistemden uzaklaşmaya başlanmıştır. Bu iyi yönlü gelişmelerle birlikte farklı uzmanlık gereksinimlerinin doğması birtakım sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Yalnız öğretmenlerin bu durumun bilincine varmaları, yapılan eğitimle bilişim teknolojilerinin desteklenmesi sonucunda öğretmenler hem çevreleri hem de evlerinde bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanmaya başlamıştır (Öztopçu, 2003: 5, Gök, Turan & Oyman, 2011: 60).

Bahsedilenlerden de anlaşılacağı üzere öğretmen bilişim teknolojilerinin aktif olarak kullanılabilmesinde kilit role sahiptir. Öğretmenlerin farklı özelliklere sahip olmaları ise bilişim teknolojisi hakkındaki düşüncelerinde farklılıklara neden olmaktadır. Bundan dolayı öğretmenlere eğitim fırsatları sunularak kendilerine olan güvenlerinin artmasının, bilişim teknolojileriyle ilgili yeterlilik kazanmalarının sağlanması ve yapılacak olan eğitimlerin bilişim teknolojileriyle desteklenmesi gerekir.

Geleneksel yöntemlerden önce bilgisayar eğitimi almış olan öğretmenlerin sayısının çok az olması nedeniyle Türkiye’de öğretmenlere bilişim teknolojileri ile ilgili hizmet içi eğitimler verilmektedir. Verilen eğitimin içeriği incelendiğinde internet kullanımı, bilgisayarla ilgili temel konular, kelime işlemciler ve e-posta gibi konulardır.

Bilişim teknolojisi hakkında eğitimcilerin düşünceleri, eğitime uygulanması hakkında görüşlerinin olumlu olması başarıya ulaşmada yeterli olmayacaktır. Bilişim teknolojileriyle desteklenen eğitimin başarıya ulaşması için öğretmenlerin bilişim teknolojilerini alanlarına başarıyla uygulayabilmeleri, bilgisayarı kullanmakta zorlanmamalarına bağlıdır (Hızal, 1989, Cüre ve Özden, Aktaş Arnas, 2005: 44, 2008: 43, Oktay, 2007: 241, Kocasaraç, 2003: 80).

21. YY’da öğretmenlerden bilişim teknolojileri hususunda beklenen nitelikler aşağıda sıralanmıştır:

- Öğretmen teknolojiden yeterli düzeyde faydalanabilmelidir. Bilişim teknolojilerinin eğitimde gerekli olduğunu öğrencilere benimsetebilmeli, uygulatabilmeli, öğrencilerin başarıya ulaşabilmeleri için öğretim ortamlarını bilişim teknolojilerinin kullanılabileceği şekilde düzenleyebilmeli, öğretmenler gelişimlerini hızlandırmak ve sorunla karşılaştıkları noktada meslektaşlarından görüş alabilmeleri hususunda internet üzerinden meslektaşlarıyla paylaşımda bulunabilmelidir(International Society for Technology in Education [ISTE], 2000).
- Bilişim teknolojileri konusunda gereken yeterliliğe sahip olan öğretmen veri toplamak, analiz edebilmek ve vardığı sonuçlardan okul yönetimi, eğitimcileri ve velileri haberdar edebilecek bir ağ kurabilmelidir (MEB, 2006).
- Öğretmen bilişim teknolojileri yoluyla öğrencinin gereksinim duyduğu bilgiye kolayca ulaşmasına, bu bilgiyi yorumlamasına ve yorumladığı bu bilgiyi problemler karşısında kullanmasını sağlamalıdır (Ersoy, 2002: 58).
- Bilişim teknolojilerinin etkin kullanımı konusunda örnek olabilen öğretmen bilişim teknolojileri kullanımını öğretebilmeli, öğrenciler arasındaki farklılıkları göz önüne alarak bilişim teknolojilerinde öğrenci odaklı politikalara yönelmeli, teknolojilerin yoğun olarak kullanıldığı ortamlarda tutumlar geliştirebilmeli ve bunları uygulamaya koyabilmelidir.
- Farklı yetiştirilme tarzı, yetenek ve özelliklere sahip olan öğrencileri bilişim teknolojileri yoluyla bir araya getirebilen öğretmen; araç-gereç kullanımında bilişim teknolojilerinden faydalanabilmeli, bilişim teknolojilerini ders planında nasıl kullanacağını belirleyebilmeli, elektronik ortamda bulunan materyallere ulaşabilmeli ve uygun olanları eğitim ortamlarında kullanabilmelidir.
- Bilişim teknolojilerindeki gelişmeleri öğretmen takip edebilmeli, bilişim teknolojilerini okuyabilmeli, bilişim teknolojilerinden bilgiyi paylaşmak, verimliliği artırmak, mesleki gelişimi desteklemek için faydalanmalıdır.
- Bilişim teknolojilerini kullanırken öğretmen bilgiye nasıl ulaşacağını farkında olmalı ve farklı bilgiler ortaya koyabilmelidir (Gündüz ve Odabaşı, 2004: 43).
- Bilişim teknolojileri işlevleri, giriş-çıkış birimlerini öğretmen açıklayabilmeli, arıza ve çözüm yollarını, bellek-depolama birimlerini bilmelidir.
- Öğretmen, bilişim teknolojilerinin bakım gereksinimlerini ve temel bileşenlerini çalıştırabilmelidir.

- Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sürekli olarak izlenmeli ve öğrenciler gelişmeler hakkında bilgilendirilmelidir.
- Öğretmen bilişim teknolojileri okuryazarlığı için birtakım yeteneklere sahip olmalı, bilişim teknolojilerini kullanmanın ilke ve hedeflerini açıklayabilmeli, sisteme ait temel parçaların adını ve aralarındaki bağlantıyı kurabilmelidir.
- Bilişim teknolojilerindeki gelişmeleri yakından takip eden öğretmen, bu teknolojiyi kullanabilmeli, teknolojiyi özümseyerek bu teknolojinin kendisini yorulmaktan kurtaracağını, daha verimli olacağını ve böylece mesleğini daha çok seveceğini bilmelidir (Varol, 2002: 4).
- Öğretmen, bilişim teknolojilerindeki düşük kaliteli yazılımları yüksek kaliteli yazılımlardan ayırabilmeli, bu teknolojileri ölçme-değerlendirme ve araştırmada kullanabilmeli, bilişim teknolojisi ürünlerini sınıfa göre düzenleyebilmeli, eğitsel yazılımları derste kullanabilmeli, basit düzeyde eğitsel yazılım geliştirebilmeli, amaca uygun yazılım seçip temin ederek programlama mantığına sahip olmalıdır (Chang 2002: 143-150).
- Bilişim teknolojilerinde uygulamanın başarıya ulaşmasında öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce birtakım bilişim teknolojileri derslerini almalarının sağlanması ve bu derslerin zorunlu hale getirilmesi gerekmektedir. Yalnızca bununla kalmayıp öğretmen adaylarına bilişim teknolojilerinin eğitimdeki yadsınamaz rolü benimsetilmeli, eğitimin bilişim teknolojilerinden ayrılmaz bir parça olduğu özümsetilmelidir. Eğitim fakültelerinde bilişim teknolojilerinin sıklıkla kullanılması ve öğretmenlerin de kullanmasının sağlanması ile bu konuda nitelikli öğretmen yetiştirilebilir. Öğretmenler bu teknolojiye uzak kalırlarsa göreve başladıkları zaman öğrencilerin teknolojiyle iç içe olduklarını anlayacak ve yetersiz olduğunun ayırıcısına varacaktır. Bununla birlikte toplumların bu teknolojilere uyum sağlayabilmesi için üniversitelerin bu teknolojileri öğretim ortamlarında kullanma ve geliştirmeleri gerekli olup eğitimin teknolojiye bağımsız olmadığı uygulamayla ortaya konmalıdır (Çağiltay vd., 2007: 209, Şafak 1999:23,).

Bilişim teknolojilerinin kullanımında karşılaşılan sorunlar aşağıda belirtilmiştir: (Akpınar, 2003: 80):

- Öğretmen yetiştiren kurumlardaki programlar temel bilişim teknolojilerinden öteye geçmemekte veya üst düzey bilişim teknolojileri müfredatta yer almaktadır.

- Öğretmen yetiştiren kurumlarda ders yazılımı geliştirme çalışmaları yapılmamaktadır.
- Eğitim fakültelerinin bilişim teknolojilerine gösterdiği olumsuz tutum öğretmenleri de etkilemektedir.
- Eğitimde fakültelerinde eğitimsel ihtiyaçlar ekonomik gereksinimlerden sonra geldiğinden bilişim teknolojileri gelişimi ve kullanımı verimli olmamaktadır.
- Eğitim fakültelerinde bilişim teknolojilerini kullanabilmek için öğretmenlerin nasıl materyaller hazırlamasına dair bilgiler uygulamalı olarak verilmediği için yetersiz kalınmaktadır.
- Öğretmen adaylarının bireysel farklılıkları eğitim fakülteleri tarafından dikkate alınmadığından öğretmenler de öğrencilerin bireysel farklılıklarını bilişim teknolojilerinde uygulamamaktadır.
- Eğitim fakültelerinde bilişim teknolojileri konularında öğretmen adayları oldukça yetersiz olup bilişim okuryazarlığına sahip değildir.

Bilişim teknolojilerinin eğitime sağlıklı bir şekilde yerleşmesi için öğretmenlerden beklenen nitelikler aşağıda sıralanmıştır:

- Bilişim teknolojilerindeki medyaya ve doğru teçhizata ulaşabilmek için öğretmen doğru seçimler yapabilmelidir. Bilişim teknolojilerini öğrencilerin nasıl kazanacağına, öğrenmeye nasıl temel oluşturacağına ve hangi bilişim teknolojisinin daha faydalı olacağı konusunda doğru karar vermelidir.
- Bilişim teknolojilerinin doğru tanıtılması, bu teknolojilerden öğrenme amacıyla faydalanılması ve bu teknolojinin amacına uygun olarak kullanılması öğretmen tarafından öğrencilere benimsetilmelidir.
- Öğretmen bilişim teknolojilerini iletişimi güçlendirmek amacıyla da kullanmalı, bu teknolojilerin günlük yaşamda kullanımına ait farkındalık geliştirmelidir.
- Bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanan öğretmen, internet sayfası oluşturarak uygulama ve e-posta gibi etkinliklerle bilgi teknolojilerini kullanmalı ve bu uygulamaları alan uzmanları, meslektaşları, ilgili kurum ve kişiler, diğer okullarla paylaşmalıdır (MEB, 2008: 9, b).
- Bilişim teknolojileri okuryazarlığına öğretmen sahip olabilmeli, öğrencilerin özel ihtiyaçlarını, ilgilerini, gelişimsel ve kültürel özelliklerini anlamalıdır.

- Bilişim teknolojilerini kullanabilen öğretmen öğrencilerin bilişim teknolojileri okuryazarlık ve yeterliğini ölçebilmelidir (Rosen & Jaruszewicz, 2009: 167).

Öğretmenler ve aileler bilişim teknolojilerinin hızının ve bilişim teknolojileri gelişmelerinin vardığı noktanın farkına vararak çocuklarının bilişim teknolojileriyle bütünleşen çalışmalarını kabul ettiler. Çünkü bilişim teknolojileri alternatif hedefler sunarak kullanıcıların bilgiye anında ulaşabilmeleri ve bilgiyi anında iletebilme gibi niteliklere sahiptir. Fakat bilişim teknolojileri günümüze kadar uygulanan öğretmen-öğrenci bağlantısını üzerinde büyük bir değişim yaratamayacaktır. Bununla beraber dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri de bilişim teknolojilerinin bilgiye anında ulaşma ve bilgiyi iletilme gücünün sınırsız olmasına karşın iyi eğitilmiş bir eğitimcinin yerini asla tutamayacağı gerçeğidir. Bundan dolayıdır ki bilişim teknolojileri ve iyi eğitilmiş bir eğitimciyle gereken teçhizatın sağlandığı eğitim ortamlarıyla eğitimde maksimum faydaya ulaşılabilir. Öğretmenler bilişim teknolojilerinin nasıl programlandığı, neleri yapabildiği, nasıl çalıştığı gibi sorular üzerinde durmaktan çok kendi branşının gerektirdiği, kendi branşına uygulayabileceği bilişim teknolojileri üzerinde yoğunlaşarak uygulayacağı yöntemin öğrencilere ne sağlayacağı, hangi bilişim teknolojilerini alanına uygulayabileceğidir. Bundan dolayı eğitimcilerin çoğu bilişim teknolojilerinin kullanım amaçlarından çok, öğrencilerin ilgisini canlı tutabilecek, onların bireysel farklılık ve özel isteklerini ön planda tutabilecek, onlarda bulunan yetenekleri ortaya çıkararak öğrencilerin ilgisini uyandırabilecek ve öğrencilerin hayal gücünü kullanmalarını sağlayabilecek bilişim teknolojisi yöntemleri geliştirmeyi sürdürmektedirler (Özden, Çağıltay ve Çağıltay, 1997, Kocasaraç, 2003: 78).

Bilişim teknolojilerinin kullanımının karmaşıklığının eğitim kurumlarında öğretmenlere verilen eğitimden kaynaklandığı ve eğitimci ve öğretmenlere verilen eğitimlerin teorikten çok uygulamaya dayandığı görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin kendilerinin olmayan, okulun ortak kullandığı bir bilişim teknolojisini bozmaktan korkması ya da öğrenciler karşısında kullanımını bilmediğinin anlaşılması korkusu nedeniyle de başarısız olabilmektedir. Böyle düşünene bir öğretmen bilişim teknolojilerine karşı olumsuz yargılarda bulunabilir. Bu olumsuzlukların yaşanmaması için öğretmenlerin öz yeterliklerinin geliştirilerek desteklenmeleri ve başaracaklarına olan inançlarının sağlanması gerekmektedir. Eğitimin amaçlarına varması, öğrencilerin dersten verim alabilmeleri ve nitelikli bir eğitimin sağlanabilmesi için bilişim teknolojilerinden anlayan, bilişim

teknolojilerini uygulayan ve seven, yeniliklere açık, eleştirel düşünebilen öğretmenlere gereksinim duyulmaktadır (Bilişim Şurası: 2002, Gök vd., 2011: 65).

2.1.4.1. Yenilikçi Öğretmenlerin Etkisi

Yenilik kavramı bu kavrama isim veren herhangi bir toplum, grup ya da kişi tarafından farklı olduğu öngörülen nesne, uygulama veya düşüncelerdir. Bir şeyin yeni olduğunun ortaya konması yenilik kavramını taşıyan nesne ya da olguda belirsizliğin bulunduğunu gösterir. Belirsizliğin derecesi de yenilik kavramını taşıyan nesne ya da olgunun sosyal sistemde kabul görmesini etkiler. Yeniliğe ait bütün özellikler toplumun yeniliğe bakış açısı, yeniliğin hızı ve uygulanabilme olasılığına tesir etmektedir. Bununla birlikte bir nesne ya da olgu herkes için yeni sayılabileceği gibi belirli bir kısım tarafından da yeni olarak görülebilir. Örnek vermek gerekirse geçmiş zamanlarda ortaya konan bir icat, o icadı kullananlar için yenilik sayılmaktadır. Yenilik genellikle bilmeyi arzu etmekten ve araştırma gereksiniminden doğar, ortaya çıkan gereksinim ve arzuların sonuçları yenilik olarak insanın karşısına çıkmaktadır (Price, 2009:89, Rogers, 2003: 13).

Yenilik kavramıyla birlikte son zamanlarda sıklıkla kullanılan yenilikçilik de genel olarak yenilikleri benimseme halidir. Yenilikçilik kavramıyla ilgili olarak araştırmacılar yenilikçiliğin yenilik kavramını takip eden sıradan bir olay olduğunu ve yeniliğin bir uyum süreci olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte bireysel yenilikçilik denildiği zaman akla yeniliklere sıcak bakan, yenilikleri destekleyen ve yeniliklere karşı istek duyan kişi gelir. Fakat bireysel yenilikçilik sonradan kazanılan bir durum olmakla birlikte doğuştan kazanılan bir özellik değildir (Choi, 2004: 397, Kılıçer, 2011: 23).

Zihin, doğada kendisini etkileyebilen tek şey olarak görülmektedir. İnsan zihni bu yönüyle kendi düşüncesini değiştirebilen, düzenleyebilen bir yapı sergilemektedir. İnsan zihnindeki bu yaratıcılık öğrenmeyi, öğrenme kapasitesinin artmasını ve yenilik yapmayı öğretir. Yenilik yapma da toplumda gelişmişliğin ön şartlarından biri olmaktadır. (Barker, 2002: 29-30, Akt. Kılıçer, 2011: 25).

Choi (2004: 399), Kişilerin yaklaşımlarını belirleyen bileşenlerle ilgili bazı görüşleri üç ana başlıkta değerlendirmiştir:

- Yenilikçi teknik kapasite ve destek
- Yenilikçi kişisel değer ve işletme kültürü,

- Yeniliği destekleyen olumlu tutum ve destekleyici normlar.

Yenilikçilik ve yenilik konularının bireysel uyumlarının sonucu sosyal yenilenmedir. Bu yenilenmeyi edinemeyenler her türlü ekonomik, sosyolojik ve bilimsel gelişmelerden uzak kalırlar ve ileriki yaşantılarında beklentilerine kavuşamayabilirler. Yenilikçilik için bilimsel olarak sürekli araştırmalar yapılması toplumun ilerlemesindeki ön koşuldur. Yeniliği içeren araştırmalar kişisel özellikleri ve alternatif meslek gruplarını içeren çeşitlilikler barındırmaktadır. Böylece yenilikçiliği içeren bilimsel araştırmalar, disiplinler arası konuları içeren dallar olarak ortaya çıkar. Yenilikçiliğin derecesi kurumdaki kişilerin tutumlarıyla alakalıdır. Yeniliğin gelişimlerini incelemek amacıyla araştırmacılar bireylerin yeniliğe karşı davranışsal ve duygusal yönlerini irdelemiştir. Bununla birlikte yenilik kavramının dış ve iç bileşenlerin etkisiyle biçimlendiğini ortaya koyan çalışmalar da vardır (Mowery & Sampat, 2005).

Yenilikçilik kavramı yüzyıldır tartışılan ve öneminin giderek arttığı bir olgu olarak devam edegelmektedir. Bu kavramın bu derece önemli olmasında en önemli nedenlerden biri de bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerin topluma yansımalarıdır. Bilhassa bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle orantılı olarak kişisel özellikler ve toplum yapıları değişmiştir (UNESCO, 2002: 16). Bilişim teknolojilerindeki bu gelişmeler kalifiye insan özelliklerini de değişimi uğratmıştır. Böylece nitelikli insan özelliklerini değiştiren eğitim özelliklerinin de değiştiği görülmektedir (Keskin, 2008: 14).

Toplumun değişen yapısı ve yenilikçilik kavramının artan önemi yenilikçi eğitim üzerinde daha çok çalışılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Böylece gelişmiş ülkeler eğitim alanında yenilikçiliğe daha çok önem vermekte ve konu üzerinde daha fazla araştırma yapmaktadır. Fakat yeniliğin bazen teknoloji ile aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Burada kastedilen teknolojiye her gelişmenin bir yenilik olduğudur. Bununla birlikte öğretmenlerin eğitim alanında reform gerçekleştirebilmeleri için bilişim teknolojilerindeki yenilikleri benimseyip uygulayabilmeleri, eğitim kurumlarına adapte edebilmeleri, yenilikleri yakından takip edip değişimi kabul edebilmeleri gerekmektedir. Fakat yenilikçiliğin teknolojik ve bilimsel olduğu kadar sosyal ve kültürel bir olgu olduğu da önemsenmesi gereken bir noktadır (Çelik & Bindak, 2005: 29, 38, Rogers 2003: 12-13).

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğünce 2006'da Temel Eğitime Destek Projesi etrafında yayınlanan ve öğretmenlerin yenilikçilik davranışları için taşıması gerekli olan yeterlikler şunlardır:

- Öğretmen aileleri sınıf ve okul etkinliklerine dâhil eder.
- Eğitim-Öğretim aşamalarını kendi çevresine has araç gereçlerle donatarak bu aşamayı çeşitlendirir.
- Sınıfta dikkat edilmesi gerekenleri öğrenciler ile birlikte belirler.
- Öğrenme etkinliklerini farklı gereksinimleri dikkate alarak düzenler.
- Çeşitli araç-gereç, etkinlik ve strateji geliştirir.
- Grafik, tablo türü görsel şekillere ölçme sonuçlarını dönüştürür.
- Her konuda farklı eleştiri ve görüşlere açıktır.
- Farklı görüş ve değişime uyum sağlar.
- Yenilikçi öğretmen, öğrencilerin ürettiklerine ve fikirlerine önem verir.
- Etrafındaki tarım, sanayi, ticaret gibi meslek kollarındaki kişileri derse çağırır.
- Doğal ortam, kuruluş ve kurum gibi yerleri eğitim amaçlı kullanır.
- Uygulama ve planlarında öğrenci gereksinimlerini giderecek faaliyetlerde bulunur.
- Öğretme-Öğrenme aşamasında araç gereç belirlerken öğrenci görüş ve isteklerine de değer verir.
- Görev sorumlulukları ve haklarıyla ilgili yönetmelikte belirtilen yenilik ve değişiklikleri inceler, bunları geliştirmek için öneriler sunar.
- Öğretme-Öğrenme aşamasını ve kendi gelişimi için öz değerlendirmeden elde ettiği bilgileri kullanır.
- Öğrenciler için yeni faaliyetler araştırmaya başlar, öğrencilerin önerilerini dikkate alır ve önerileri gerçekleştirmeye çalışır.
- Her türlü eğitsel gelişmeleri takip ederek, eğitsel çalışmalar için geziler düzenler, aile ve öğrencilerle birlikte hareket eder (MEB, 2006).
- Sadece alan ve meslek bilgisi değil, devamlı yenilenme, özveri ve sabır gibi değerler gerektiren bir meslek olan öğretmenlik, bu mesleği icra edenlerin işlerini sevgi, saygı, istek ve önemle yapmalarını gerektirmektedir. Bunun için öğretmenlerin bilimsel araştırmaların ortaya koyduğu yenilik ve çalışmaları, kendi bölümündeki gelişmeleri yakından takip etmeli, öğrenci yetiştirme gibi saygıdeğer bir mesleği her gün kıvançla sürdürmelidir. Gündemdeki olayları, dünya gelişiminde eğitsel ve bilimsel çalışmaları incelemeli, görüş öneri ve değerlendirmelerini öğrenci başarısını artırmak için kullanmalıdır (Sözer 2009: 103-104; 108-109).

2.1.4.2. Öz Yeterliğe Sahip Öğretmenlerin Etkisi

Öz yeterlik kavramı, sosyal öğrenme teorisinin temelini oluşturur. Bu kavram kişinin yapabileceklerinin bilincinde olması, kendine olan inancının derecesi, herhangi bir görevi yerine getirebilmek için birtakım eylemleri sistemli hale getirerek üstesinden gelecek biçimde yapabilme kapasitesine dair kendini algılayışıdır. Farklı bir ifade ile kişinin kendi yargısı, kendisine ve olayların üstesinden gelebileceğine dair inancı, kendisinin farkında olması, bir etkinliği başarma becerisi ve farklı durumlarla baş etme yeterliğidir. Bu yeterliği yüksek kişiler başladıkları herhangi bir işi tamamlayabilmek için büyük bir performans gösterirler, zor vazgeçer başarılı bir sonuca varmak amacıyla ısrarlı ve sabırlı olurlar. Bununla birlikte bu yeterliği edinmiş kişi kendi ilgi, özellik ve yeteneklerine saygı duyar, kendine güvenir, inançlıdır, cesaretlidir, başarıya odaklanabilir, evde okulda ve meslekte başarılıdır, kompleks olaylarla baş ederek her türlü problemin üstesinden gelebilir. Fakat bu yeterliği edinmemiş kişiler ise; bahsedilen özelliklerin tersini göstererek mutsuzluk ve umutsuzluk taşırlar, karşılaştıkları problemler üzerinde pek durmadan vazgeçerler ve olaylarla baş etme isteğinden yoksundurlar. Bundan dolayı bu kişiler savunma mekanizmalarını sıkça kullanır (Senemoğlu, 2007: 231, Oktaylar, 2011: 217-218, Bandura, 1996: 1206, Akkoyunlu & Orhan, 2003: 92).

Bandura kişilerin kendileri hakkında bir değer yargısı taşıdıkları ve bu değer yargısında bulunma kapasitelerine sahip olduklarını söyler. İnsanlar başarılı olacakları, olamayacakları, yapabilecekleri, yapamayacakları konuları tarafsız bir yolla gözlemleyerek elde ettikleri ifadeleri öz yeterlik olarak değerlendirirler. Öğrenen insan herhangi bir edimi beyninde organize etse, gerçekleştirme aşamalarını kurgulasa ve güdülenme aşamasını gerçekleştirse dahi uygulama için kendisini yetersiz görebilir. Böylece gerçek yeterlik ile algılanan öz yeterlik farklı olabilir. Kısaca kişi bir işte başaracağını düşünürken başarısız olabilir. Bunda belirleyici olan kişinin kendisini yeterli görme derecesidir. Algılanan öz yeterlik, kişinin edimlerini sistematik hale getirerek seçimlerine etkide bulunur. Algılanan öz yeterliğin yansıması yaptığı bir işteki çaba miktarı, kendine olan güvenidir. Öz yeterlik yalnızca kişinin davranış ve konu grubunu kapsamaz. Örnek vermek gerekirse kişi başarılı bir iş adamı olmak için yüksek bir öz yeterlik algısına sahipken, etkili bir konuşmacı olma konusunda düşük bir öz yeterlik algısı taşıyabilir (Tanık, 2012: 322, Sakin, 2011: 346).

Öz yeterliğin gelişmesini sağlayan dört temel kaynak vardır:

- 1) Yaşantı: Bireyin kendi yaşamında gerçekleştirdiği başarılı ya da başarısız etkinliklerin sonucuna göre elde ettiği bilgilerdir.
- 2) Dolaylı Yaşantılar: Kişi için model olan birey/bireylerin sonuca ulaşan ya da ulaşamayan faaliyetlerinin kişide aynı sonuca veya sonuçsuzluğa dair yargıları ortaya koymasidir.
- 3) Sözel İkna: Kişinin karşısına çıkan sorunları başarma yeteneğine dair teşvik, öğüt, nasihat ve telkinlerdir.
- 4) Psikolojik Durum: Kişinin herhangi bir problemin üstesinden gelip gelemeyeceğine dair öz beklentilerinden oluşur (Oktaylar, 2011: 217).

Karsten & Roth (1998: 62) “kişinin bilişim teknolojileriyle alakalı kendini algılama şekli” olarak adlandırdığı bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısıdır. Birtakım çalışmalar göstermektedir ki bilişim teknolojisi öz yeterlikleri yüksek olan kişilerin bu teknolojileri kullanmaya daha yatkın ve istekli oldukları, başarı oranlarının öz yeterlikleri düşük bireylere göre yüksek olduğunu göstermektedir. Bu kişiler bilişim teknolojileriyle ilgili herhangi bir problemle karşılaştıkları zaman problemin çözümünde daha aktif rol almaktadır. (Akkoyunlu ve Orhan, 2003: 86). Genel olarak öz yeterlik algıları yüksek olan öğretmenlerin bilişim teknolojilerini eğitim programlarına adapte edebilme becerilerinin yüksek olduğu, öz yeterlik algısı bilişim teknolojileri konusunda gelişmiş olan öğretmenlerin bilişim teknolojilerini zorlanmadan kullanabilecekleri, karşılaştıkları problemleri zorlanmadan çözebilecekleri, öz yeterlik algıları bilişim teknolojilerinde yetersiz olan öğretmenlerin ise bilişim teknolojilerini eğitim programlarına adapte edebilme konusunda problem yaşayacakları, bu teknolojileri kullanmakta zorlanacakları söylenebilir.

2.1.5. İSTE (Uluslararası Eğitimde Teknoloji Derneği) Standartları

ISTE, eğitimciler ve bilginin yeni nesillere aktarımını savunanlar için oldukça güvenilir bir kaynaktır. Gelir amaçlı olmayan bu kuruluştur. Öğretimin geliştirilmesi için okul yönetimlerine, teknolojinin etkili ve avantajlı kullanılması için öğrenci ve öğretmen eğitimlerine hizmet etmektedir. İSTE'nin öğrenciler için geliştirdiği standartlar, aynı

zamanda öğretmenler için ve eğitim yöneticileri için eğitim teknolojisi standartlarının geliştirilmesinde temel oluşturmuştur (UNESCO, 2002).

NETS-S ile eğitim teknolojisi kullanımında öğrencileri neler yapmaları gerektiği standartlaştırılmış; NETS-T ile öğretmenlerin eğitim teknolojisi kullanımı ile ilgili sahip olması gereken yeterlikler ya da nitelikler standartlaştırılmış; NETS-A ile eğitim yöneticilerinin eğitim teknolojisi kullanımı ile ilgili sahip olması gereken yeterlikler standartlaştırılmıştır (Çoklar, 2008).

2.1.5.1. Öğrenciler İçin ISTE Standartları

Öğrenciler için 2016 yılında yayınlanan İSTE standartları aşağıdaki 7 başlıkta ele alınmaktadır;

- ❖ Yetkin Öğrenen
- ❖ Dijital Vatandaş
- ❖ Bilgiyi Düzenleyen
- ❖ Yaratıcı Tasarımcı
- ❖ Bilişimsel Düşünen
- ❖ Yaratıcı İletişimci
- ❖ Global İşbirlikçi

2.1.5.1.1. Yetkin Öğrenen

Öğrenciler bilimin ışığı doğrultusunda teknolojiden yararlanarak hedeflerini seçerken o hedefleri başarırken ve örneklerken etkin bir rol oynarlar.

A. Kişisel öğrenme hedeflerini saptarlar, teknolojiyi kullanarak bu hedeflere ulaşacak stratejileri belirlerler ve kazanımlarını arttırmak için bu stratejileri öğrenme sürecine yansıtırlar.

B. Öğrenme sürecini destekleyecek şekilde iletişim ağları kurarlar ve öğrenme ortamlarını kişiye özel hale getirirler.

C. Çalışmaları hakkında bilgi sağlayacak ve çalışmalarını geliştirecek geribildirimler almak ve öğrendiklerini farklı yollarla göstermek için teknolojiden yararlanırlar.

D. Teknoloji işlemlerinin temel kavramlarını anlarlar, seçim yapma yeteneklerini ortaya koyarlar, mevcut teknolojileri kullanırlar ve aksaklıkları giderirler, yeni ortaya çıkan teknolojileri araştırmak için bilgilerini kullanırlar.

2.1.5.1.2. Dijital Vatandaş

Öğrenciler iletişim içindeki dijital dünyada yaşamanın, öğrenmenin ve çalışmanın haklarını, yükümlülüklerini ve olanaklarını bilirler ve güvenli, yasal ve etik biçimde davranırlar ve bu tür davranışa örnek olurlar. Öğrenciler:

- A. Kendi dijital kimliklerine ve itibarlarına sahip çıkarlar ve dijital dünyada yaptıklarının kalıcı olduğunun bilincinde olurlar.
- B. Teknolojiyi kullanırken, online sosyal iletişim sırasında ve network ağındaki cihazları kullanırken olumlu, güvenli, yasal ve etik davranış sergilerler.
- C. Fikri mülkiyetin anlamını kavrarlar ve başkalarının fikir ürünlerini kullanırken ve paylaşırken fikir haklarına karşı yükümlülüklerinin bilincinde olurlar.
- D. Kendi verilerini dijital mahremiyeti ve güvenliği koruyacak şekilde düzenlerler ve online işlemleri izlemek için kullanılan veri toplama teknolojisinin bilincinde olurlar.

2.1.5.1.3. Bilgiyi Düzenleyen

Öğrenciler birçok kaynağı dijital araçlarla eleştirel bir şekilde araştırarak bilgiyi yapılandırır, yaratıcı ürünler ortaya koyar, kendileri ve başkaları için anlamlı öğrenim deneyimleri oluştururlar. Öğrenciler:

- A. Kendi entelektüel veya yaratıcı arayışları için bilgiye ve kaynaklara ulaşmak amacıyla verimli araştırma stratejileri planlarlar ve uygularlar.
- B. Verilerin, medyanın ve diğer kaynakların doğruluğunu, bakış açısını, güvenilirliğini ve konuyla ilgisini değerlendirirler.
- C. Çeşitli araçlar ve yöntemler kullanarak dijital kaynaklardan bilgi araştırıp, aralarında anlamlı bağlantılar veya sonuçlar çıkartılabilecek veriler toplarlar.

D. Gerçek yaşam sorunlarını etkin biçimde irdeleyerek, fikirler ve kuramlar geliştirerek, yanıtlar ve çözümler arayarak bilgi oluştururlar.

2.1.5.1.4. Yaratıcı Tasarımcı

Öğrenciler yeni, yararlı veya yaratıcı çözümler bularak sorunları belirlemek ve çözmek için çeşitli teknolojileri kullanırlar. Öğrenciler:

- A. Fikir üretmek, kuramları test etmek, yaratıcı ürünler ortaya koymak veya gerçek sorunları çözmek için üzerinde dikkatle düşünülmüş bir tasarım sürecini bilirler ve uygularlar.
- B. Tasarım sınırlamalarının ve olası risklerin göz önünde tutulduğu bir tasarım sürecini planlamak ve yönetmek için kullanacakları dijital araçları seçerler.
- C. Bir döngü içindeki tasarım sürecinin bir parçası olarak, ilk örnekleri geliştirirler, test ederler ve bunlarda rötuş yaparlar.
- D. Belirsizlikleri hoşgörüyle karşılarlar, azimli olurlar ve açık uçlu sorunlarla uğraşma becerisine sahip olduklarını gösterirler.

2.1.5.1.5. Bilişimsel Düşünen

Öğrenciler teknoloji yöntemlerinin çözüm geliştirme ve çözümleri test etme gücünden yararlanarak sorunları anlayacak ve çözecek stratejiler geliştirirler ve kullanırlar. Öğrenciler:

- A. Çözüm arayışı sırasında veri analizi, soyut model ve algoritmik düşünce gibi teknoloji destekli yöntemlere uygun şekilde sorunların tanımını yaparlar.
- B. Veri toplarlar, konuyla ilgili veri setlerini belirlerler, dijital araçlarla verileri analiz ederler, verileri problem çözmeyi ve karar almayı kolaylaştıracak şekilde kullanırlar.
- C. Sorunları bileşenlerine ayırırlar, kilit bilgilere erişirler, karmaşık sistemleri anlamak veya sorun çözmek için tanımlayıcı modeller geliştirirler.

D. Otomasyonun nasıl işlediğini kavrarlar ve otomatik çözümler oluşturmak ve test etmek için gereken aşamaları geliştirmek üzere algoritmik yaklaşımdan yararlanırlar.

2.1.5.1.6. Yaratıcı İletişimci

Öğrenciler kendi amaçlarına uygun platformları, araçları, formatları ve dijital medyayı kullanarak anlaşılır biçimde iletişim kurarlar ve kendilerini yaratıcı biçimde ifade ederler.

Öğrenciler:

- A. Buluşlarının veya iletişimin arzu edilen hedeflere ulaşmalarını sağlayacak doğru platformları ve araçları seçerler.
- B. Özgün eserler ortaya koyarlar veya dijital kaynakları bilinçli biçimde ve sorumluluk içinde yeni buluşlarıyla kaynaştırırlar.
- C. Görsel betimleme, modeller veya simülasyon gibi çeşitli dijital nesneler oluşturarak veya kullanarak karmaşık fikirleri açıklıkla ve verimli biçimde iletirler.
- D. İçerikteki mesajı veya biçimi hitap ettikleri kitleye uygun şekilde yayınlarlar veya sunarlar.

2.1.5.1.7. Global İşbirlikçi

Öğrenciler başkalarıyla işbirliği yaparak, yerel veya global takım çalışmalarına verimli katılarak, dijital araçları bakış açılarını genişletmek ve öğrenimlerini zenginleştirmek amacıyla kullanırlar. Öğrenciler:

- A. Farklı kültür ve geçmişten gelen öğrencilerle iletişim kurmak ve karşılıklı anlayış geliştirmek için dijital araçları kullanırlar.
- B. Ortak çalışma teknolojilerini kullanarak sorunları farklı bakış açılarından ele almak amacıyla arkadaşlarıyla, uzmanlarla, toplumun diğer üyeleriyle işbirliği yaparlar.
- C. Ortak bir amaç doğrultusunda etkin olarak çalışmak için çeşitli görevler ve sorumluluklar üstlenerek proje ekiplerine yapıcı katkılarda bulunurlar.

D. Yerel ve küresel sorunları irdelerler, ortak çalışma teknolojilerini kullanarak çözüm arayışında başkalarıyla birlikte çalışırlar. (ISTE 2016)

2.1.5.2. Öğretmenler İçin ISTE Standartları

ISTE'nin öğretmenler için geliştirdiği uluslararası eğitim teknolojileri standartları ve performans göstergeleri şunlardır;

1. Öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak ve yaratıcılıklarını teşvik etmek.

Öğretmenler alan bilgilerini, öğrenme-öğretme süreçlerini ve teknolojiyi kullanarak yüz yüze ve sanal ortamlarda öğrencilerin öğrenmelerini, yaratıcılıklarını ve yenilikçi özelliklerini geliştirecek etkinlikler düzenlerler.

2. Bilgi (dijital) çağının gereklerine uygun öğrenme yaşantıları ve değerlendirme etkinlikleri tasarlamak ve geliştirmek.

Öğretmenler, etkili öğrenmelerin gerçekleşmesi için çağdaş öğrenme araçları ve kaynaklarıyla bütünleştirilmiş özgün öğrenme etkinlikleri tasarlar, geliştirir ve değerlendirirler.

3. Bilgi (dijital) çağında çalışma ve öğrenme konusunda model olmak.

Öğretmenler, yenilikçi bir meslek adamı olarak bilgi toplumunun gereklerine uygun bir şekilde çalışır, buna uygun bilgi ve beceriler sergilerler.

4. Bireyleri, bilgi (dijital) toplumu üyesi bir bireyin taşıması gereken sorumluluklarla ilgili olarak teşvik etmek ve onlara model olmak.

Sürekli gelişen ve değişen bilgi toplumunda yerel ve evrensel toplumsal sorunlar ve sorumluluklar konusunda bilgi sahibi olan öğretmenler meslek yaşamlarında etik ve yasal kurallara uymaya özen gösterirler.

5. Mesleki gelişim ve liderlik etkinliklerine katılmak.

Öğretmenler, sürekli bir şekilde mesleki olarak kendilerini geliştirir, yaşam boyu öğrenme konusunda model olur, çalıştıkları okullarda elektronik (dijital) araç ve kaynakları etkili bir şekilde kullanarak liderlik davranışları sergilerler. (ISTE 2000)

2.2. Bağımlılık ve İnternet Bağımlılığı Kavramları

Bağımlılık kavramı kişilerin ürün, hizmet ya da bir maddeyi uzun süre kullanmaları sonucunda kendilerini mutlu hissetmeleridir. (Seferoğlu & Yıldız, 2013). Bu kavram kişilerin fiziksel ve psikolojik sağlığına zarar verdiği halde kişiler bu bağımlılık halinin önüne geçemez ve kısır döngü halinde bu durum devam eder.

Bağımlılık çok yönlü bir kavram olduğu için literatürde birçok tanımı bulunmaktadır. Fakat bağımlılık kavramı üzerinde durulan ortak nokta bir ilişki türü olmasıdır. Tüm bunlarla birlikte bağımlılık kavramı denildiğinde bağımlılığın nesne veya bir durum neticesinde belirttiği özel bir durum olarak görüldüğü ve bağımlılık kavramının aralarında bağlantı bulunan edimlerin bir sonucu olarak görüldüğü söylenmektedir (Young, 1999).

İnternet bağımlılığı kavramı ise, teknolojinin sürekli gelişmesinin bir sonucu olarak teknolojiyle olan sürekli etkileşimden doğan zararlı etkilerden kurtulamama durumu olarak tanımlanır (Arısoy, 2009). Kişilerin günlük hayat düzenini bozan, sosyal ve psikolojik yıkımlar doğuran ve giderek insan yaşamının merkezini ele geçiren dijital bağımlılık engellenmediği sürece olumsuz sonuçlar doğurur (Beyatlı, 2012). Devamlı teknolojik araç-gereçlerle bütünleşen kişiler tamamen sanal bir dünya ile etkileşimde bulunmakta, diğer kişi ya da kişilerle olan etkileşimlerini giderek azaltmakta dolayısıyla bu durum yabancılaşmayı, kendi dünyasına çekilmeyi de beraberinde getirmektedir.

İnternet bağımlılığı sonucunda kişiler günlük ya da iş yaşamlarında birçok şeyi ertelemek zorunda kalabilir ya da birçok şeyden mahrum kalabilirler. (Çakır – Balta & Horzum, 2008). İnternet bağımlılığı bu nedenlerle dolayı “yaşı olmayan bağımlılık” olarak da tanımlanmaktadır. İnternet bağımlılığı küresel olarak ciddi boyutlara ulaşan, çok önemli bir bağımlılık türü olmakla birlikte aynı zamanda hemen her yaş grubunu etkisi altına alan bağımlılık çeşididir (Horzum, 2011).

2.2.1. Dijital Bağımlılık Kavramının Kapsamı

Dijital bağımlılık, teknolojinin sürekli gelişmesi ve değişmesiyle birlikte kitle iletişim araçlarıyla da bütünleşerek yaygınlık alanını oldukça genişletmiştir (Arslan vd, 2015). Bu yaygınlığın gün geçtikçe alanının genişlemesiyle genç ve çocuklarda okul başarısının düşmesine neden olduğu ve yönelimin dijital bağımlılıklara dönük olduğu görülmektedir.

Dijital bağımlılık kavramları çok yönlü olup bunlar arasında televizyon bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, cep telefonu bağımlılığı, internet bağımlılığı gibi bağımlılık türleri ortaya çıkmaktadır. Dijital bağımlılık türlerinin çeşitli olması genç ve çocukların başarısını azaltan önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çeşitli bağımlılık kavramları birlikte değerlendirildiğinde günümüzde bu bağımlılık türlerinin günlük yaşamı olumsuz etkileyen, kişileri sosyalleşmekten uzaklaştıran, sanal dünyalara hapseden, başarı düzeyini düşüren türler olduğu bilinmektedir.

Dijital bağımlılığın yüksek olmasının sonucunda kişilerin anne, baba ya da arkadaşlarla sağlıklı iletişim kuramadıkları, yeni arkadaşlıklar edinmede zorlandıkları, uyku düzenlerinin bozulduğu ve okul yaşantılarında, akademik başarılarında düşüş yaşandığı gözlenmektedir (Günüç & Kayri, 2010).

Bahsi geçen tüm bu değerlendirmeler ve çalışmalar göstermektedir ki dijital bağımlılık etki alanı geniş bir bağımlılık türü olmakla birlikte bilişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişme ve değişimlerin farklı amaçlarla kullanılması, uygulama ve içeriklerinin gün geçtikçe gelişmesi sonucunda alanı daha da genişlemektedir. Dijital bağımlılığın zararlarından kurtulmak için geniş çaplı araştırmalar yapılmalı ve bireylerin bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Bununla birlikte sonuç ve nedenleri düşünüldüğünde dijital bağımlılığın farklı disiplinlerin inceleme alanında değerlendirilmesi gerektiği zorunlu olmaktadır.

2.2.1.1. Dijital Bağımlılık Türleri

2.2.1.1.1. Cep Telefonu Bağımlılığı

2000 yılında dünyadaki en büyük pazarlardan biri haline gelen cep telefonu teknolojisi 1990'lı yıllarda belirmeye ve hızla pazarını artırmaya başlamıştır. Burada dikkat çeken önemli noktalardan biri de cep telefonu pazarının sadece sosyo-ekonomik düzeyi yüksek kişilerin dışında orta ve düşük sınıftan bireylerce de kullanımının yaygınlaşmasıdır (Aydoğdu – Karaaslan & Budak, 2012).

2015 yılında Türkiye’de cep telefonu kullanımı dünya genelinde olduğu gibi çok yüksektir ve etki alanını da giderek artırmaktadır. Günümüz gençleri internet ortamında yapılabilen bütün işlemleri artık cep telefonundan kolay ve çok hızlı bir biçimde yapabilmektedir. Bahsedilen özellikleri nedeniyle gün geçtikçe yaygınlık alanı genişleyen ve kullanım yaşı

düşen cep telefonları gençlerin ilgisini daha çok çekmekte ve sayıları da gün geçtikçe artmaktadır (Gümüş & Örgev, 2015).

Cep telefonlarındaki özelliklerin gün geçtikçe artması sonucunda telefonlarda mobil veri aktarımı, internete bağlanma, yüksek çözünürlüklü fotoğraflar çekme, multimedya dan yararlanma gibi çeşitli imkânlar bulunmaktadır. Cep telefonlarının bugünkü fonksiyonlarının bu kadar fazla olması kullanım yaşının düşmesine ve bilgisayar, fotoğraf makinesi, kamera kaydı, mp3 gibi cihazların yerine kullanılmasını sağlamaktadır.

Cep telefonu bağımlılık türünde kişiler telefonu ellerinden bırakamaz, gittikleri her yerde telefonu bulundurur ve sürekli telefonla uğraşırlar. Etraflarında yaşanan gelişmelere pek duyarlı kalmaz, günlük hayatlarının büyük bir kısmını telefon ile geçirirler. Telefonları kaybolduğunda panikler ve büyük bir eksiklik yaşarlar (Karaaslan & Budak, 2012).

Bu bağımlılık türünün tedavi edilmemesi ve kullanımın günlük yaşamı esir altına alması sonucunda kişide birçok psikolojik ve fiziksel problemler yaşanmaktadır. Bununla birlikte bu bağımlılığa yakalananların bunu bir bağımlılık olarak görmekten çok bunun bir gereksinim olduğu yönünde ısrar etmeleri, hatta cep telefonu kullanmayan ya da maddi imkansızlıklar nedeniyle telefon alamayan kişileri anormal olarak gördükleri yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Aydın, 2004). Hatta cep telefonu bağımlılığı bireyi o kadar etkisi altına almaktadır ki birey teknolojinin gelişmesi sonucu son çıkan telefonu ailelerine aldırarak için baskı yapmakta, gerekli olan diğer gereksinimleri bir kenara atarak çıkan son cep telefonunu almakta diretmektedir. Bu da israfa yol açan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Kullanımı şüphesiz vazgeçilmez olan cep telefonunun gençler arasında yaygınlaşmasının tehlikeli yanı amacı dışında kullanımının amacından daha çok kullanılmasıdır. Bireylerin her ortamda sürekli olarak cep telefonuna bakmaları, cep telefonunu yoklamaları, dikkatlerini tamamen telefona vermeleri dikkat edilmesi gereken bir problemidir. Kullanımının bu şekilde yaygınlaşması sonucu öğrencilerin başarıları düşmekte, performanslarında negatif etkiler yaratmakta bu durum da öğrenim etkinliklerini ve öğrenci davranış şekillerini olumsuz etkilemektedir (Ülkü & Demir, 2013).

Cep telefonlarının tüm bu olumsuz özelliklerinin öğrencileri etkilemesinin ve cep telefonu kullanımının zararlı etkilerinden kurtulmak için aile ve öğretmenlerce aşağıdaki önerilere dikkat edilmelidir (İbrahim vd., 2013);

- Öğrenciler bağımlılık yapan telefonların kullanımı konusunda bilgilendirilmelidir.

- Öğrencilerin kültürel ve sosyal faaliyetlerde bulunmalarının sağlanmasına dikkat edilmelidir.
- Öğrencilerin okuldaki başarılarının ödüllendirilmesi sağlanmalıdır.
- Ailenin evdeki kuralları net bir biçimde belirlemesi ve tüm aile bireylerinin belirlenen bu kurallara uyması sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin ev ve okul dışında nerede, ne kadar zaman geçirdikleri, arkadaşlarının kim olduğunun bilinmesine dikkat edilmelidir.
- Ailede pozitif ve güçlü iletişim sağlanmalıdır.
- Cep telefonu kullanımıyla ilgili olarak kullanımının hızla yaygınlık kazandığı, kullanım yaşının düştüğü, çözüm bulunması gereken bir problem olarak ortaya çıktığı ve üzerinde durulması gereken bir konu olduğu unutulmamalıdır. Dijital bağımlılık türlerinin çoğunda olduğu gibi cep telefonu bağımlılığında da fiziksel ve psikolojik sorunlar baş göstermekte ve öğrencilerin okul başarıları ve sosyal hayatları bu durumdan olumsuz etkilenmektedir.

2.2.1.1.2. TV Bağımlılığı

Sosyal hayatı geliştirici nitelikleri ve teknolojinin bir ürünü olan televizyon sayesinde dünyanın bir ucundan diğer ucuna etkileşimler kurulabilmekte, yaşanan olaylardan anında görüntülü haber alınabilmektedir. Bunun yanında öğrenme, eğlenme gibi niteliklere de sahip olan televizyon günlük yaşamın önemli bir bölümünü kapsar, ülkede ve dünyada yaşanan gelişmeler anında izlenir, görsel ve işitsel özellikler taşıması bakımından da ayrı bir öneme sahiptir.

Televizyon; günlük yaşamda genç ve çocukları hedef alarak bağımlılığa yol açan, ıssız hızıyla yayılıp şimdiki zamanı merkezine alan elektronik bir araç olan, göze ve kulağa aynı anda hitap eden, görüntüyü bireyin ayağına getirip evrene açılan, kültürleri ve insanları birleştiren bir kitle iletişim aracıdır (Aksaçlıoğlu & Yılmaz, 2007).

Bu dijital bağımlılık, eğlenirken öğrenme ve eğlenme fonksiyonlarının ötesine geçerek günlük hayatta daha fazla yer edinmeye, eğlence programları, film ve dizilerdeki karakterlerin içselleştirilmesi ile giderek bireyin psikolojik durumunu bozan bir bağımlılık türü olabilmektedir. Bundan dolayıdır ki birey televizyonsuz kaldığında huzursuz olmakta, kendini yalnız hissederek psikolojik olarak çöküntüye uğramaktadır (Koolstra, Voort & Kamp, 1997).

Bu dijital bağımlılık türü okuma, yazma ve hayal gücü becerilerinin zayıflamasına, bireyin yanlış kişileri örnek almasına, bilinçsiz bir tüketici olmalarına, dünyayla ilgili yanlış bilgilere sahip olmalarına, sağlıksız beslenme alışkanlıkları edinmelerine, yoğunlaşma sorunları yaşamalarına, şiddet içeren saldırgan davranışlarda bulunmalarına ve insanların duyarsızlaşmalarına sebebiyet verir (Yeşil & Korkmaz, 2008).

Bu dijital bağımlılık türü ile ilgili yapılan birtakım araştırmalar sonucunda genç ve çocukların sosyal yaşamdan uzak kaldıkları, arkadaş edinmede zorlandıkları, zamanlarının çoğunu televizyon karşısında geçirdikleri ve bağımlılıktan uzak tutuldukları zaman mutsuz oldukları tespit edilmiştir (Çakır & Bozkurt, 2014).

Ülkemizde bu bağımlılık türünde dikkat çeken husus genç nüfusun televizyon programlarında yayınlanan dizi ve programdan oldukça etkilendikleri, davranışlarını buna göre yönlendirdiklerine ilişkin sonuçlara varılmıştır. Televizyon dizi ya da programlardaki kahraman ya da kişilerin model olarak alınması, biçim, düşünce ve davranışın buna göre biçimlendirilmesi durumun vahametini göstermektedir. Yayınlanan birtakım dizilerin gençler ve çocuklarca izlenme sayılarının oldukça yüksek olması manidardır. Özel televizyonların sayılarının artması, 1980’li yıllardan itibaren giderek yaygınlaşmasıyla genç nüfusu giderek daha çok etkisi altına almaktadır (Erjem ve Çağlayandereli, 2006).

Bu dijital bağımlılık türüyle ilgili olarak genel bir yargıya varılırsa zararlarının kontrol altında tutulması ve eğitsel yararlarının artırılması durumunda eğitim-öğretimde kullanımı olumlu sonuçlar doğurabilecektir. Fakat bilinçli aileler ve eğitimcilerce bu bağımlılığa yakalanmadan televizyondan faydalanabilen bireyler yetiştirilebilir, televizyonun zararlı etkileri en aza indirilebilir.

2.2.1.1.3. İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı, insan-makine etkileşimine dayanan ve “Kimyasal Olmayan Dijital Bağımlılıklar” kapsamında değerlendirilmektedir. Dijital bağımlılık ile ilgili örnek vermek gerekirse internet bağımlılığı aktif bağımlılık olarak ele alınırken, televizyon bağımlılığı pasif bağımlılık olarak sınıflandırılmaktadır (Sanders vd., 2000).

2.2.1.1.4. Dijital Oyun Bağımlılığı

Kişilerin oyun oynamaktan vazgeçememeleri, oyun dünyasında saatlerce vakit geçirmeleri, oyunu gerçek hayatla özdeşleştirmeleri, oyun bağımlılığı nedeniyle temel sorumluluklarını yerini getiremeyecek kadar bağlanmaları, oyunu diğer günlük faaliyetlerle ikame etmeleri, oyun oynamayı uykuya ve sosyal yaşama tercih etme gibi belirtiler oyun bağımlılığının göstergesidir (Gürcan, Özhan & Uslu, 2008). Dijital oyun bağımlılığına neden olan etmenler yetişkinleri ve öğrencileri etkisi altına alan ve gün geçtikçe yaygınlık kazanan bilgisayar oyunlarıdır.

Teknolojinin gelişmesi ve dünya çapında yaygınlaşması ile dijital oyunlara ya da bilgisayar oyunlarına daha kolay erişilebilmiş ve bu oyunlar oldukça rağbet görmüştür. Sadece bununla kalmayıp bilgisayar oyunları herkesin dikkatini çekebilecek özellikler taşıması sebebiyle sadece genç ve çocukları değil yetişkinleri de esir alabilmektedir. (Gökçearslan & Durakoğlu, 2014). Oyunlarının kapsamının gelişmesi ve cep telefonlarına da yansması sonucunda kişiler sadece oyun konsolları, tabletler ve bilgisayarlarla değil cep telefonlarıyla da oyun ortamlarına ulaşabilmektedir.

Bu bağımlılık türü endişe, kaygı, yalnızlık hissi, obezite, depresyon, hiperaktivite, dikkat eksikliği, iletişim becerilerinin azalması, sosyal izolasyon, sosyal uyum sorunu gibi sorunların ortaya çıkmasına sebep olur (Şahin & Tuğrul, 2012).

Dijital oyun bağımlılığının yaşanmasının temelinde dijital oyuna yönelik yoğun isteğin görülmesi bulunmakla birlikte ana faktörler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Horzum, Ayas & Çakır, 2008):

- Kişiler dijital oyunları başka bir şey düşünmemek için tercih ederek başlamakla birlikte belirli bir süre sonunda bağımlı olmaktadır.
- Sosyal yönleri düşük kişiler düşsel ortamlarda var olmak, sanal karakterlerle iletişime geçebilmek adına dijital oyunlara yönelir ve bağımlılığın ilk adımı atılmış olur.
- Gerçek hayattan biraz olsun uzaklaşabilmek, kişinin içinde bulunduğu içsel ve dışsal problemleri unutmak için başlayan süreç bağımlılığa dönüşür.
- Kişiler, eğlenmek ve yapacak başka bir şey bulamadıkları için başlanan oyunlar tehlikeli bir bağımlılığa dönüşmektedir.

- Kişiler rahatlamak, stresten uzaklaşmak ve boş zamanlarını değerlendirmek için oyun oynayabilir fakat bunun bir bağımlılığa dönüşebileceğini kabul etmek istemezler.

2.2.1.1.5 Sosyal Medya Bağımlılığı

Bu kavram kişilerin başkalarıyla olan iletişimde, görselliği, kelimeleri, ses ve video dosyalarını etkileşimli tabanlar aracılığıyla kullanmasıdır. Böylece sosyal medya her kesim ve her yaştan insanı esir alabilmektedir (Vural & Bat, 2010). Kişiler sosyal çevrelerinden uzaklaşarak tamamen görüntü, ses, video, veri paylaşımıyla saatlerini bu sanal ortamlarda geçirirler.

İnternet kullanımının küresel anlamda gelişmesiyle ve internet bağımlılığıyla paralel olarak sosyal medya bağımlılığı kavramı ortaya çıkmış, mesafeler ortadan kaldırılarak ülkeler arasında kişiler birbirleriyle paylaşımda bulunmaya başlamıştır. Bu bağımlılık türü de internetin gelişmesiyle birlikte yaygınlaşmış olup gerçek dünyayla yabancılaşmayı, aile ve arkadaş çevresinden uzaklaşarak sürekli paylaşımda bulunmayı beraberinde getirmiş hatta kişiler takipçi sayısını artırmak adına günün büyük bir bölümünü bu ortamlarda geçirmeye başlamışlardır. Bu da fiziksel ve psikolojik birçok hastalığın kişiyi esareti altına almasına neden olmuştur (Subrahmanyam vd., 2008).

Instagram, Twitter, Facebook, LinkedIn, Pinterest, Periscope gibi paylaşım sitelerine her gün hem ülkemizde hem de dünyada binlerce insan üye olmakta bu siteler sanal ortamın önemli ve popüler siteleri olarak anılmaktadır. Yüz yüze iletişimde başarılı olamayan stres, tedirginlik, huzursuzluk, doyumsuzluk gibi özelliklere sahip olan, eş-dost, arkadaş, aile ve yakın diğer çevresiyle etkileşimi az olan, iletişim sorunları yaşayan kişiler sosyal medya bağımlılığına daha fazla yakalanabilmektedir (Kırık, 2013).

Bu bağımlılığa sahip kişilerde kafa dağıtma, duygusal çöküntülerden uzaklaşma, bir hedef çerçevesinde toplanma, bireysel kimlik oluşturma gayreti, kendini gerçekleştirerek grup kurma arzusu, kendini gösterme isteği, sosyal düzen içinde kabul görmeme korkusu gibi nedenlerle sosyal medyaya sığındıkları görülmektedir (Kaplan & Haenlein, 2010).

“Sosyal medyadaki gelişmeleri kaçırma korkusu” da bağımlıların yaşadıkları büyük korkuların başında gelmektedir. “Sosyal medyadaki gelişmeleri kaçırma korkusu” tüm sosyal medya bağımlılarını tehdit eden bir hastalık olmakla birlikte devamlı online olmayı

zorunlu hissetme ve sosyal medyanın verdiği düşünülen sınırsız özgürlükle kendini göstermektedir. Günün her saatinde paylaşım sitelerindeki hesapları kontrol etme arzusu, devamlı çevrimiçi olma sosyal medyadaki gelişmeleri kaçırma korkusunun temel belirtileri arasındadır (Hacıfendioğlu, 2010).

Bu bağımlılığa yakalananların sayısı cep telefonlarının sayısının artmasına paralel olarak artış göstermektedir. Cep telefonları ve birtakım tabletler nedeniyle gençler sosyal medyaya sürekli olarak bağlanabilmekte, devamlı çevrimiçi olabilmektedir. Bu bağımlılığın ana nedenleri arasında gelecekte kaygı duyma, sosyal fobi, kötümserlik, iletişimin zayıf olması, depresyon, kişinin içine kapanık olması gibi nedenleri bulunmaktadır (Günüç, 2009).

Bu bağımlılık, gençleri daha çok etkilemekle birlikte ülkemizi ve dünyayı tehdit eden yaygın bir hastalık gibi görülmektedir. Sosyal bağımlılıktan kurtulabilmek için aile ile çocuk arasında sağlıklı iletişim kurulabilmeli, aile bireyi ile ailenin bizzat ilgilenmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmaların çoğu da bu bağımlılığın nedeninin kişinin kendisini yalnız hissetmesinden ve kimsenin kendisini anlayamadığından yakınması sonucu olduğunu ileri sürmektedir.

2.2.1.2. Dijital Bağımlılığa Etki Eden Etmenler

Bu etmenler dijital erişim, dijital aile, dijital vatandaşlık, dijital iletişim, dijital sosyalleşme ve dijital kültürleşme olarak sayılabilir. Aşağıda bu kavramlara detaylı bir şekilde değinilmiştir.

2.2.1.2.1. Dijital İletişim

Bu kavram iletişim sözcüğü etrafında şekillenen üçüncü kişilere aktarılabilecek olan anlam ya da bilgilerin çağrı cihazları, telefon, bilgisayar, fiber optik kablolar, uydu antenleri, televizyonlar, faksler ile aktarılmasıdır (Sütçü, 2012). Bu kavram insanların birbirleriyle ilişki kurma alışkanlıklarını, çalışma biçimlerini yaşam tarzını çok büyük bir oranda değiştirmektedir.

Genç ya da çocukların artık tanımadıkları kişi ya da kişilerle iletişim kurmaları birtakım tehlikelerle karşılaşma riskini artırmakta dolayısıyla aileler gelişen dijital medya araçlarının iletişim kaynaklarını çeşitlendirmesiyle daha dikkatli olmak durumunda kalmaktadır (Ocak, 2013a).

Bahsi geçen problemler, dijital iletişimin niteliğinden kaynaklanmakta olup sanal iletişim yüz yüze iletişimden farklı olarak kişinin kimliğini gizlemesini sağlamakta ve böylece kişi sanal ortamlarda küfür, hakaret vb. sözlere maruz kalabilmektedir. Fakat unutulmaması gereken bir şey kişilerin kimliklerini düşündükleri kadar gizleyemedikleridir. Gerekli olan durumlarda kişilerin kişisel bilgisayarlarında bulunan IP numaralarına ulaşarak kişiler hakkında dava açılabilir (Dolgun, 2005).

Yaşanan bu problemler dijital medya kullanımının tamamen önüne geçilmesini gerektirmemektedir, kullanımında birtakım önlemler alınması dijital medya araçlarının kullanımında güven sağlayacaktır. Fakat dijital medya araçlarından hangi durumda faydalanılması gerektiği belirlenmeli ve uygun olmayan davranışların nasıl düzeltilmesi gerektiğine dair birtakım önlemler alınmalıdır.

Dijital iletişim değişimleri de beraberinde getirmekte kişilerin kişilik ve kişilik biçimlerini değiştirmelerine de neden olabilmektedir. Kişiler kendilerini olduğundan çok daha farklı bir şekilde tanıtmakta ve verilen bilgilerin doğrulanması sanal ortamda sağlanamamaktadır. Örnek vermek gerekirse mobil telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte iletişim oldukça kolaylaşmış, bireylerarası iletişim farklı boyutlar kazanmış, görüntülü iletişim ülkeler arasında bile anında gerçekleşebilir olmuştur (Irak & Yazıcıoğlu, 2012).

2.2.1.2.2. Dijital Erişim

Yüksek kalite ve hızda teknolojiye toplumun her kesiminden ulaşılabilmesine “Dijital erişim” denmektedir. Bu aşamada içerik paylaşım teknolojileri, web 1.0, web 2.0, web 3.0, okuma, çoğaltma, işleme, dijital içerik ve bilgisayar teknolojileri ana unsurlardan oluşmaktadır (Semiz, 2015).

Teknolojinin böyle gelişmediği yıllarda belirli satış noktaları, kültür merkezleri, kütüphaneler ve dağıtım kanalları aracılığıyla eserler fiziki olarak basılmakta ve eserlere sadece fiziki olarak ulaşılabilmekteydi. Teknolojinin geldiği son noktada ise herhangi bir ülkede ortaya konan bir eser ya da herhangi bir içeriğe, mobil telefonlar ya da internet tabanlı bilgisayarlar aracılığıyla mekan ve zaman sınırı olmadan dijital formatta erişilebilmektedir (Semiz, 2015).

Akademik nitelik taşıyan kuruluşların kütüphaneleri çocuk ve gençlerin yönlendirilebilecekleri kaynaklar arasında bulundurulmalıdır. Böylece pdf dosyalar, makaleler vb. kaynaklar tablet, telefon, masaüstü ve dizüstü bilgisayarlar yoluyla kurum

kütüphanelerinden kolaylıkla indirilebilmektedir. Böylece kütüphaneler yalnızca fiziksel ortam ve fiziksel kaynak sağlama işlevinden sıyrılarak mobil hizmetler sağlayan ve bilgiye ulaşımı oldukça kolaylaştıran sanal ortamlar olarak hizmet vermeye başlamıştır (Tonta, 2009).

Dijital teknolojilerin sayısının artması maliyetlerin düşmesi ile sağlanmış ve dijital erişim imkânları gün geçtikçe çeşitlenmiştir. Bu gelişim aşamalarında öğrencilerin bu teknolojilerden en uygun düzeyde faydalanmasını sağlamak, öğrencilerin bilinçli hareket etmelerini sağlamak ve öğrencileri etkin kullandırmaya özendirme (Doucet, 2007).

Dijital erişim “e-okul” gibi sistemlerle ailelerin çocuklarını takip edebilecek şekilde kullanılmasına olanak vermeli, çocukların ve gençlerin okul ödevlerini yapabilmelerini destekleyecek şekilde düzenlenebilmeleri için gerekli çalışmalarla desteklenmelidir. Aileler bu konuda çocuklarını yönlendirmeli ve dijital erişim hakkında gerekli bilgi ve beceriyi edinmelidir.

2.2.1.2.3. Dijital Aile

Dijital aile, ebeveynlerin çocuklarını iyi yetiştirmek amacıyla önce kendisinin yetişmesini ve çocuğunun iyi bir dijital vatandaş olmasını sağlayan bir kavramdır. İyi bir dijital aile olamayan ebeveynlerden oluşan ailede çocuk ve aile arasında sağlıklı iletişim kurulamamakta ve çocuklar aile bilinçli olmadığından dijital olarak bağımlı olabilmektedir. (Gürcan, Özhan & Uslu, 2008). Anne-babaların dijital aile olarak tanımlanabilmeleri için öncelikle dijital teknolojileri kendilerinin bilinçli olarak kullanabilmeleri gerekmektedir.

Bu bağlamda dijital aile; dijital erişim, dijital vatandaşlık, dijital iletişim, dijital sosyalleşme ve dijital kültürleşme konularında beceri ve bilgiyi barındıran, çocuklarına doğru yönlendirmeler yapabilen aileler olarak tanımlanır (Ocak, 2013a). Teknolojinin güvenli ve sağlıklı kullanımının en önemli uygulayıcılarından biri de dijital ailedir. Dijital medya araçlarının kullanımına sınır getirilmemesi, medya araçlarının hangi amaçlarca kullanıldığının denetlenmemesi, dijital medyada geçirilen süreler kısıtlama getirilmemesi çocuğun yaşayacağı problemlerin çözümü sağlayamayacaktır.

Dijital aile; medya kullanım araçlarının getireceği fayda ve zararları ortaya koyabilecek kadar bilinçlenmeli, çocuğunu bilgilendirmeli, çocuklarının karşılaşabileceği risk düzeylerini ortadan kaldırabilmeli ya da en aza indirebilmelidir (Ulusoy, 2008). Fakat tüm bu tehlike ve risklere rağmen ailelerin birçoğunun dijital teknolojilerin bilinçsiz

kullanımıyla oluşabilecek tehlikelerin farkında olmaması ya da bu durumu önemsememesi birçok sorunu beraberinde getirecektir.

Dijital aile; çocuklarını teknolojinin getirebileceği her türlü zarardan koruyabilmeli, sosyal ağlar, yasadışı siteler ve müziklerin, elektronik postaların yaratacağı tehlikeleri öngörebilmeli ve aile bireylerinin tamamını bu konularda bilgilendirebilmelidir. Bununla birlikte gün geçtikçe sanal ortamda çocuklar cinsel istismar olarak nitelendirilebilecek davranışlar sergilemekte, sanal ortamda siber zorbalık uygulamakta ya da bu tür uygulamalara maruz kalabilmektedir (Bartholow, Sestir & Davis, 2005).

Dijital aile dijital medya araçlarının kullanımını kısıtlayan ya da hiçbir şekilde dijital medya araçlarının kullanımına izin vermeyen aile demek değildir. Bu kavram dijital medya araçlarının kullanımı hususunda etrafını ve çocuklarını bilgilendiren aileleri ifade etmektedir. Dijital medya araçlarının aşırı kullanılması ya da amacı dışında kullanılması nasıl riskler doğuruyorsa yasaklanması ya da hiç kullanılmaması da çocuğun yaşatlarından oldukça geride olmasına, bilgiye hemen ulaşamamasına, teknolojiden faydalanamamasına neden olmaktadır.

2.2.1.2.4. Dijital Vatandaşlık

“Dijital vatandaş” teknolojiyi başkalarıyla paylaşabilen, başkalarına zarar vermeyen, etik değerlerin farkında olan, dijital medya araçlarını kullanırken eleştirebilen, internet ortamında iletişim hakkını başkalarının özgürlük alanını kısıtlamadan, başkalarının haklarına saygılı bir biçimde kullanabilen, doğru paylaşım ve yardımlaşmada dürüst tavırlar benimseyen ve bu yönleriyle de çevresine örnek olabilen insanlardır. Dijital vatandaşlık, teknolojiye dair sorumluluk ve hakların tamamında bulunan davranış normlarıdır (Çubukçu & Bayzan, 2013).

Dijital vatandaşlar, davranış normlarını benimsemiş kişilerdir. Dijital vatandaşlık da bu noktada gerekli bilgiye sahip olmayı ve uygun davranış biçimlerini sergilemeyi gerektirir. Dijital teknolojilerin küresel anlamda kullanılması bütün insanların aynı özgürlük ve haklara sahip dijital vatandaş olmaları gerektiğini ortaya koymuştur (Ocak, 2013a).

Küreselleşen dünyada dijital etkinlik, hızlılığı ve gün geçtikçe gelişmesiyle temel dinamikler çözümlenebilmekte, basit ve pratik iletişimin sağlanabilmesi için dijital vatandaşlığı zorunlu kılmaktadır.

2.2.1.2.5. Dijital Sosyalleşme

Kültürel değerleri benimseme, edinme aşaması “sosyalleşme” olarak tanımlanır. Yalnızca sosyalleşebilen insanlar bu bağlamda toplumda yer edinebilmekte, sosyalleşmekte zorlanan ya da asosyal bireylerde sosyal ve psikolojik problemler ortaya çıkmaktadır (Sungur, 2008). Dijital döneme uyum sağlama aşamaları, teknolojinin gelişmesiyle birlikte dijital medya araçlarını aktif olarak kullanabilmek de “dijital sosyalleşme” kavramını gündeme getirmektedir (Lundby & Ronning, 2014).

Gerçek hayatta dışlanma yaşayan ya da toplumla bütünleşmekte zorluk çeken bireyler çevrimiçi ortamlarda kendilerini daha rahat hissetmekte ve kendilerini ifade ederken zorlanmamaktadır. Bunda da temel etken kişinin kimliğini saklıyor olabilmesidir (Altunay, 2013). Böylece bireyler sosyal ağları da bir sosyalleşme aracı olarak kullanabilmektedir.

Bazı araştırma sonuçlarına göre dijital sosyalleşmeyi ya da sosyal ağlarda sosyalleşmeyi tercih eden bireyler genellikle içe dönük, kendini ifade etmekte zorlanan ve iletişim kopuklukları yaşayan bireylerden oluşmaktadır (Chak, & Leung, 2004; Cemiloğlu – Altunay, 2010 Griffiths, 1999).

Bu gelişmelere bağlı olarak sosyal ağlar sosyalleşmenin ötesinde asosyal bireylerin iyice içine kapanmalarına, gerçek hayatta kendilerini ifade etmede daha çok zorlanmalarına, yaşanan eksiklikleri sosyal ağlarda çevrelerine ve kendilerine ispat etmeye çalışırlar. Gençleri sosyal yaşamdan iyice uzaklaştıran bu sosyal ağlar psikolojik ve fiziksel sorunları da beraberinde getirmektedir. Dijital bağımlılığa götüren bu davranışlar kişiyi gerçek hayatın anlamsızlığına sürükleyerek sürekli bilgisayar ya da cep telefonuna sınırlayarak toplumsal bir insan olmaktan alıkoymaktadır.

2.2.1.2.6. Dijital Kültürleşme

Bu kavram, dijital medya araçlarının hemen her alanda kullanılmaya başlanması ve dijital dünyaya uyum sağlayabilmek amacıyla beceri ve bilgi düzeylerinin bu gelişimlere paralel olarak artırılması anlamındadır (Gülnar & Balcı, 2011).

Dijital medya araçlarının amaçlarına uygun bir biçimde kullanılmaması, ihtiyacı karşılamaya yönelik bir amaç dışında kullanılması insanların hayatlarında birçok olumsuz durumu da beraberinde getirmekte ve bireyler dijital bağımlılıkla karşı karşıya kalmaktadır. Bu medya araçlarının kullanımının kısıtlanmaması, akademik ve sosyal

hayata olan zararlarına rağmen kullanımının ısrarla yoğun bir şekilde devam ettirilmesi psikolojik ve fiziksel bozukluklara ortam sağlamaktadır.

Dijital kültürleşme aşamasında insanlar, medya araçlarını zihinsel/davranışsal problemlere neden olmayacak, uygun sürelerle kullanımını sağlayabilirlerse bu teknolojiye faydalanabilir ve zararlarından etkilenmemiş olurlar (Kızıl, 1998).

2.2.2. İnternet Bağımlılığı Kavramı

İnternet bağımlılığı günümüzde diğer bağımlılıklara kıyasla öğrencileri daha fazla etkisi altına alan, devamlı tekrarlama gereksinimi duyulan, yetersizlik ve yoksunluk sendromlarına yol açan, duygudurum değişikliklerine maruz bıraktıran, kişilerarası çatışma, dikkat dağınıklığı, odaklanamama, tahammül seviyesinin azalması gibi göstergeleri olan bir bağımlılıktır (Odabaşıoğlu ve diğerleri, 2007).

Bu bağımlılık türü patolojik kullanım veya uygun olmayan internet kullanımı olarak da tanımlanmaktadır. Bu bağımlılığın kesilmesinin ardından kişinin sürekli agresif olması, yaşamdan keyif almaması, internette bulunma isteği gibi şikayetler görülebilmektedir. Bu durumun sonucunda da kişi sosyal çevresi ya da ailesinden uzak kalsa bile internetten vazgeçememesi bağımlılığın ciddi boyutlarını ortaya koymaktadır (Arısoy, 2009).

İnternetin sürekli kullanımı kişinin bağımlı olduğunu göstermek için yeterli değildir. Çünkü geçirilen zaman ve internetin kullanım amacı bu durumun bir bağımlılık olup olmadığını belirlemektedir. Yapılan araştırmaların çoğunda bu bağımlılık türüne yakalananların sohbet kanallarına, pornografik sitelere, sosyal ağlara, oyun siteleri, film ve müzik kanalları gibi sitelerde vakit geçirdikleri görülmektedir. Bağımlı olmayan kullanıcılar ise genellikle alışveriş sitelerini ziyaret etmektedir (Günüç & Kayri, 2010).

Bu bağımlılık türü genel olarak internette uzun zaman geçirme isteğinden veya internette uzun zaman geçirmenin sonucundan kaynaklanmaktadır. Araştırma sonuçları da bu bağımlılığa sahip kişilerin hem internette daha fazla zaman geçirdiği hem de giderek internette geçirilen zamandan daha fazla zaman geçirildiğini ortaya koymaktadır. Arkadaşlık ilişkilerini zedeleyen, günün büyük bir bölümünü gerçek dünyadan sanal dünyaya yönlendiren bağımlıların hem akademik hem de sosyal yaşamlarında problemler ortaya çıkmaktadır (Alaçam, 2012).

İnternet bağımlılığının tanısının konmasında da kişilerin interneti kullanım amaçları belirlemektedir. Kullanım amacı, geçirilen zaman, kullanım sıklığı bu bağımlılığı belirleyen etmenler arasındadır. İnternet bağımlılığı özellikle internet ve bilgisayar ile büyüyen nesilde belirlemektedir. İnternet bağımlılığının nedenleri arasında kişilerin kendilerini yalnız hissetmeleri, asosyal olmaları, çekingen, utangaç olmakla birlikte iletişim sorunları yaşamaları gösterilebilir. Bu durumun sonucunda da kişiler hem fiziksel hem de psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir (Köksal, 2015).

2.2.2.1.İnternet bağımlılığının belirtileri

Young (1996), patolojik internet kullanımı olanlarda davranışsal bir dürtü kontrol bozukluğu bulunmasından ve bu dürtü kontrol bozukluğunun da kimyasal bir madde alımını içermemesinden hareketle bu tanıma en çok uyan patolojik kumar oynama tanı ölçütlerini patolojik internet kullanımına uyarlamış ve “internet bağımlılığı” için ilk ciddi tanı ölçütlerini oluşturmuş ve yayınlamıştır. 18 Buna göre “internet bağımlılığı” için Young’ın tanımladığı 8 ölçütten 5 tanesinin var olması gerekmektedir. Young (1996) tarafından ortaya konan tanı ölçütleri şunlardır:

- ❖ İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme vb).
- ❖ İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duyma.
- ❖ İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması.
- ❖ İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük ve kızgınlık hissedilmesi.
- ❖ Başlangıçta planlandan daha uzun süre internette kalma.
- ❖ Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama; eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme.

- ❖ Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist, vb) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme.
- ❖ İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (Örn: çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanma.

Goldberg kriterleri: İnternet bağımlılığı alan yazında iki DSM-IV tanısı ile tanımlanmaya çalışılmış olup, bunlardan ilki “madde kullanımı ile ilişkili bozukluklar” diğeri ise “başka yerde sınıflandırılmamış dürtü kontrol bozuklukları” içinde yer alan “Patolojik Kumar Oynama”dır. “İnternet bağımlılığı” 1996 yılında Goldberg tarafından DSM-IV’te yer alan madde bağımlılığı ölçütlerinden yola çıkılarak tanımlanmıştır (Goldberg, 1999).

Goldberg’e göre, bir kişiye internet bağımlısı tanısı koyabilmek için on iki aylık bir dönem içinde herhangi bir zamanda ortaya çıkan belirtilerin üçü veya daha fazlasıyla kendisini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz bir internet kullanımının olması gerekmektedir.

1. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi.

a. İstenen keyfin alınabilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi.

b. Sürekli olarak aynı sürelerde internet kullanımı ile alınan keyifte azalma olması.

2. Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişmesi ağır ve uzun süreli internet kullanımı sonunda aşağıdakilerden en az 2 tanesinin günler içinde ortaya çıkması (1 ay içinde ortaya çıkabilir) ve kişilerin bunlardan dolayı iş alanında, sosyal alanda ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşaması.

a. Psikomotor ajitasyon.

b. Bunaltı.

c. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler.

d. İnternet hakkında fanteziler ve hayal kurma.

e. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma.

f. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma.

3. İnternet kullanımı genellikle planlandığından daha uzun süreler alır.

4. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabalar vardır.
5. İnternet ile ilgili eylemlere çok uzun süreler ayrılır (kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.).
6. İnternet kullanımı için önemli toplumsal, mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır veya azaltılır.
7. İnternet kullanımı, yol açtığı sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı olarak devam eder.

Chou ve Hsiao'ya (2000: 68) göre bazı şartların oluşması durumunda insanların internet bağımlısı oldukları düşünülebilmektedir. Söz konusu koşulları sıralayacak olursak:

- ❖ internet bireylerin hayatlarındaki en önemli faaliyet halini alır ve düşünme sistemlerinde baskın bir konuma gelirse;
- ❖ internet kullanımı onlarda “gerçek dünyadan kaçış” ya da başka benzer deneyimlere yol açarsa;
- ❖ istenen etkiyi elde edebilmek için çok uzun çevrimiçi saatler geçirmeleri gerekirse;
- ❖ çevrimdışı olduklarında kendilerini rahatsız ya da huzursuz hissedersen;
- ❖ internet kullanımı onlar ve aileleri, öğretmenleri ya da arkadaşları arasında ve onların, diğer çalışmalara veya uykuya ayıracakları zaman ile internette harcadıkları zaman arasında çatışmaya yol açarsa;
- ❖ internet kullanımlarını kesmeye ya da azaltmaya çalıştıkları halde bir süre sonra eski kullanım örüntülerine geri dönüyorlarsa.

Sally'e göre (Sally 2006: 6) internet bağımlılığı üzerine yapılan pek çok araştırmalar sonucunda tanımlanan belirtiler aşağıda ayrıntılı olarak gösterilmektedir:

A) Davranışsal Etkiler

- ❖ Tolerans: Gözle görülür biçimde giderek artan miktarda çevrimiçi zaman geçirme ihtiyacı
- ❖ Niyetlenildiğinden daha uzun ve daha sık internet kullanma
- ❖ İnternetle bağlantılı etkinliklerde büyük miktarda zaman harcama
- ❖ Kullanım düzeyi hakkında yalan söyleme

- ❖ Zihnin sürekli internetle meşgul olması
- ❖ Problemlerden kaçış için internet kullanma
- ❖ Muhtemelen internet kullanımından kaynaklanan sürekli bir fiziksel, toplumsal, mesleki ve psikolojik bir soruna sahip olduğunu bilmesine rağmen, kişinin internet kullanımını devam ettirmesi

B) Fiziksel ve Ruhsal Etkiler

- ❖ Geri Çekilme Belirtisi: İnternet kullanımının sonuçlarını endişe içinde karşılama, internet hakkında saplantılı düşüncelere kapılma
- ❖ İnternet kullanımını kontrol etme veya azaltmak için sürekli arzu duymak
- ❖ Kan basıncı, kalp dolaşım sistemi, stres, hatırlama zorlukları, konsantrasyon eksikliği, baş, mide ve kas ağrıları ile görme zayıflıklarındaki artış
- ❖ Durgunluk, uykusuzluk, panik atak ve kızgınlık hallerindeki artış

C) Sosyal Etkiler

- ❖ İnternet kullanımı sebebiyle önemli sosyal, mesleki veya boş zaman etkinliklerinin terk edilmesi
- ❖ İş yerinde artan bir gerilim ve rekabet sonucunda verimliliğin düşmesi
- ❖ Çalışma günlerinin uzaması, boş zamanların azalması.

Sahapire kriterleri: Sahapire ise Young ve Goldberg'in tanı ölçütlerine benzer bir tanı kriteri listesi önermiştir. En az bir tanı kriteriyle karakterize uyumu bozucu internet kullanımı olması, internet bağımlılığı tanısı koymak için yeterlidir:

- ❖ İnternet kullanımıyla ilgili karşı konulmaz düşünceler.
- ❖ Planlandığından çok daha uzun süre internet kullanılması.
- ❖ İnternet kullanımının ya da kullanımıyla ilgili zihinsel meşguliyetin sosyal, iş ve diğer işlevsellik alanlarında klinik olarak belirgin bozulmaya yol açması.
- ❖ Aşırı internet kullanımının sadece hipomani veya mani dönemlerinde olmaması veya diğer bir Eksen I bozukluğu ile daha iyi açıklanmaması (Arısoy, 2009).

2.2.2.2. Öz Yeterlik ve İnternet Bağımlılığı

Öz yeterlik kavramı alan yazınında genellikle Bandura'nın (1977) “bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri düzenleyip başarılı bir biçimde gerçekleştirme kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı” tanımıyla açıklanmaktadır

Whitty ve Mclaughlin (2007), öz yeterlikleri yüksek olan bireylerin, interneti kullanım oranlarının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Bilgisayarda özel beceriler gerektiren programların kullanılması, müzik-videoların indirilmesi, çevrimiçi oyunların oynanması, çeşitli hobilerle ilgilenme ve internette sörf etmek öz yeterliği daha yüksek bireyler tarafından daha sık kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

2.2.2.3. İnternet Bağımlılığının Neden Olduğu Sorunlar

2.2.2.3.1. Sosyal Sorunlar

Lise öğrencilerinin ergenlik dönemlerinde sosyal ortamlardan uzaklaşarak devamsızlık yapmaları, ders dışı alanlara yönelmeleri geleceklerine yön vermelerine ve meslek sahibi olmalarına engel olmaktadır (Yılmaz vd, 2014).

İnternet bağımlılığı gerçek dünyayı yanlış kaynaklar aracılığıyla öğrenmeye, geleceğe dair olumsuzluklar yaratmaya, arkadaş ve ailelerden uzaklaşmaya sebebiyet vermektedir. Ailelerin çocukların internet kullanımına bir sınırlama getirebilmeleri ve iletişimi sıklaştırmaları çocukların akademik başarılarının artmasını sağlayabilir.

Toplumsal yabancılaşma ve kültürden uzaklaşmayı da beraberinde getiren internet bağımlılığı kişilerin geleneksel iletişim biçimlerini terk etmelerine neden olmaktadır. İnternetin yaygın olarak kullanılmasıyla birlikte de yüz yüze iletişim için ayrılan zaman da giderek azalmaktadır (Karagülle & Çaycı, 2014).

İnternet bağımlılığına yakalanan kişiler arasında yapılan araştırmada çoğunun parçalanmış bir aileye mensup, karamsar ve iletişime kapalı olduğuna yönelik buğular ortaya konmuştur. Bu durumun nedenleri arasında aileden birinin eksikliğini internet ile doldurma, ailenin bireyi tamamen serbest bırakması, otorite düşüklüğü bulunmaktadır (Bayhan, 2011).

Ailenin çocuklarıyla yaşadığı kuşak çatışması ve iletişim bozukluğunun nedenleri arasında teknolojinin ve dolayısıyla internetin yaygınlaşmasıyla beraber sosyal medya ortamında ve diğer sitelerde sıklıkla kullanılan “dijital dil” kavramının ortaya çıkmasıdır. “Dijital dil” genel olarak sadece o sanal ortamı sıklıkla kullanan bireylerce anlaşılmakta ve bireylerin aileleriyle iletişiminin bozuk olmasına ve kuşak çatışmasına neden olmaktadır (Nalwa & Anand, 2003). Teknolojideki gelişmeler o kadar hızlı yayılmaktadır ki anne-babaların

çocuklarıyla yaşadığı kuşak çatışmasının yanında aralarında birkaç yıl olan kardeşler arasında bile kuşak çatışması yaşanabilmektedir.

Gençlerin yaptıkları paylaşımlardan bihaber olan aileler de sanal ortamlarda çocuklarını denetleyememekte ve bu durum gençlerin ailelerine yalan söylemelerine neden olmaktadır. Bununla birlikte aile bireyleri evde buluştukları zaman bile bir araya gelememekte ve çocuklar telefon, tablet ya da bilgisayar aracılığıyla internette, anne-baba televizyonda vakit geçirmekte ve aralarında iletişim kopukluğu yaşanmaktadır. Böylece aile bireyleri birbirinden habersiz yaşamaktadır.

Bahsi edilen sorunlar internet bağımlılığının getirdiği ve çözüm üretilmezse toplumsal kayıplara yol açan ciddi bir durumdur. İnternet bağımlılığının önüne geçilmesi için en büyük görev ailelere düşmektedir. Fakat bu denetimin sağlanabilmesi için de anne-babaların internet bağımlılığı konusunda bilinçlendirilmeleri, beceri ve bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde aileler çocukları üzerinde denetim kuramaz, böylece aile içi iletişim bozulabilir, kişinin sosyal hayatı ve akademik başarısı zarara uğrayabilir.

2.2.2.3.2. Psikolojik Sorunlar

İnternet bağımlılığına yakalanan genç, çocuk ve yetişkinler, amacı dışında gereğinden fazla kullanılan teknolojinin belirli bir süre sonra kişide yabancılaşmaya, sanal arkadaşlıkları gerçek arkadaşlara tercih etmeye ve gerçeklerden uzaklaşmalarına yol açmaktadır. (Lam, Peng & Mai, 2009). Bir süre sonra bireyler gerçek ve sanal arasındaki ayrımı ayırt edememekte gerçekte bağlantısı olmayan kurgular üretebilmektedir.

Öğrencilerin teknolojinin gelişmesi sonucu ödevlerini hemen ve emek sarf etmeden yapabilmeleri sonucunda gelişim öğeleri amacına ulaşamamakta ve öğrenciler öğrenme sürecini sağlıklı yaşayamamaktadır (Çevik & Çelikkaleli, 2010). Çünkü öğrenciler aradıklarına düşünmeye gerek kalmaksızın hemen ulaşmakta ve bu kolay yoldan kazanma da öğrencilerin çaba sarf etmeden bir şeyler elde isteği ve alışkanlığını geliştirmektedir.

Sabretme ve bekleme özelliklerinin de ortadan kalkmasına neden olan internet bağımlılığı, öğrencilerin sanal ortamda her şeye kolayca ulaşmalarını sağladığı için mücadele duygusunu ortadan kaldırmakta ve öğrenciler en küçük bir problemin dahi üstesinden gelememektedir. Böylece öğrenciler hiçbir şeye tahammül edememekte sosyal yaşantı çöküntüye uğramaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin sadece verilen ödevleri internette

bulup yapmaları sonucunda öğrenme ve sorgulama gerçekleşmemekte, bilgiler öğrencilere hazır bir şekilde sunulmaktadır (Jans, Hwang & Choi, 2008).

Bu bağımlılık türünün diğer bir zararı da öğrencilerin kimlik karmaşasıyla bocalamalarına, gerçek hayattaki isim ve davranışların sanal ortamında bulunmaması dolayısıyla kişide çift kişilikli bir durumun ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir (Ceyhan, 2008). Öğrenciler gerçek kimliklerinden uzaklaşarak kişisel, fiziksel ve psikolojik özellikleriyle uyuşmayan tarifler yaratabilmektedir.

İnternet bağımlılığın da bireyler gözetilme/gözetme/gözetleme gibi değerlere olduğundan farklı anlamlar yükleyerek beğenilme sayısına göre kişide özgüven ya da güvensizlik oluşabilmektedir (Tsai, Lin & Tsai, 2001). Böylece öğrencilerin kendilerine yönelik algıları olduğundan çok daha farklı anlamalarına ve gerçeklikle ilgisi olmayan bir dünyayla iletişim kurmalarına neden olmaktadır.

Kişisel bilgi, fotoğraf ve dosyaların kişilerin izni olmadan paylaşımına açılması ve üçüncü şahısların bilgilere kolayca ulaşmaları sonucunda bilgileri paylaşılan birey güvensizlik, içine kapanma, asosyalleşme, hatta intihara kadar uzanan psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir (Şenormancı, Konkan & Sungur, 2010). Yanlış değerlendirmelerde bulunan, bilgi ve görüntülerin kişilerin rızası dışında paylaşımına açıldığını anlamlandıracak düzeye gelmeyen kişilerce yanlış yorumlamalara ve dolayısıyla bilgileri paylaşılan kişinin toplumdan dışlanmasına neden olabilmektedir.

2.2.2.3.3. Fiziksel Sorunlar

İnternet bağımlılığının yarattığı fiziksel sorunlar arasında halsizlik, elde uyuşukluk, beden duruşunda bozukluk, boyun kaslarında sertleşme ve ağrı ve gözlerde yanma gibi belirtiler görülebilmektedir.

Bu sorunlar madde halinde aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Göz bozuklukları veya mevcut vücut bozukluklarını ve rahatsızlıklarının daha da artmasına neden olabilmektedir (Park, Kim & Cho, 2008).
- Dijital bağımlılığa esir olan bireylerde epilepsi geçirme nöbeti oluşma ya da nüksetme olasılığı daha fazla olabilmektedir (Tamer & Koç, 2010).

- Kişisel bakımda yetersizlik nedeniyle hastalığa daha kolay yakalanma ve bireylerin öz bakımlarında düşüş yaşanmasına neden olmaktadır (Soule, Shell & Kleen, 2003).
- İnternet bağımlılığı bireylerin beslenme alışkanlıklarının değişmesine neden olmaktadır (Kandell, J1998).
- Dijital bağımlılık kişilerin uyku düzeninin bozulmasına neden olmaktadır (Köroğlu vd, 2006).
- İnternet bağımlılıkları duruş bozukluğu, baş ve kas ağrıları, boyun ve sırt ağrılarına neden olmaktadır (Davis, 2001).
- Karpal Tünel Sendromu olarak da adlandırılan el bileğinde sinir sıkışması yaşanabilmektedir (Işık, 2007).
- İnternet bağımlılığı, obeziteye neden olarak kişinin spor yapma faaliyetlerinde düşüşe yol açmaktadır (Balta & Horzum, 2008).

2.2.2.3.4. Hukuki Sorunlar

Teknolojinin gelişmesiyle insan yaşamını kolaylaştıran uygulamaların sayısı artsa dahi internet ortamında bireylerin bilgilerine kolay yoldan ulaşılabilmekte ve bireyler tüm maddi birikimlerini bir çırpıda kaybedebilmektedir (Canbek & Sağıroğlu, 2007).

İnternet kafelerde bireylerin kişisel bilgilerini kullanmadan dolandırılma, taciz vb. olayları gerçekleştirebilmeleri daha kolay yapılabilmekte ve böylece kafeler aracılığıyla sanal suçların işlenmesi kolaylaşabilmektedir. Bu bağlamda internet kafeler, sanal suçların daha kolay işlenebildiği, kişilerin birbirlerine şantaj yapabildiği mekanlar olarak süregelmektedir (Şahin, 2007).

Sanal dolandırıcılık, hırsızlık, sanal kumar, siber saldırı gibi suçlar olaydan habersiz olan çocuk ya da gençler üzerinden de yürütülebilmektedir (Çocuklar İçin Güvenli İnternet, 2006).

Film ve müzik gibi birtakım eserlerinin telif hakkı gözetilmeksizin bu eserlere ulaşılabilmekte ve bunları paylaşımına açan kişi, genç ya da çocuklar farkında olmadan suça ortak olabilmektedir (Yalçın, 2006).

Cinsel istismar ve taciz gibi cinsel suçlara konu edinebilen çocuk ya da gençler bu olayı ömürlerince unutamamakta hukuki süreçlerin yanında yaşanan travmalar da kişiyi

toplumdan hızla uzaklaştırarak kendi dünyasına hapsetmekten öteye gidememektedir. (Çelen, Çelik & Seferoğlu, 2011).

Sanal suçlar hakkında yetersiz bilgiye sahip olunması ya da hiçbir bilgiye sahip olunmaması sonucunda genç ya da çocuklar kendilerini suçların merkezinde bulabilmekte sanal ortamda yapılan hakaret ve küfür ortamının bir suç teşkil edebileceğini düşünemeyebilirler. (Dinçer, Mavaşoğlu & Mavaşoğlu, 2014).

Suç ve suçluların biçim değiştirerek sürekli sanal ortamda bulunmaları internetin sıklıkla kullanılmasıyla beraber artış göstermiştir. Suçların sayısı ve çeşitliliği gün geçtikçe artmakta ve yeterli hukuki, teknolojik ve sosyal bilgiye sahip olamayan çocuk ve gençler kendilerini sanık olarak bulabilmektedir (Ögel, 2012).

2.2.2.4. İnternet Bağımlılığının Denetlenmesine Yönelik Süreçler

2.2.2.4.1. Farkında Olma Süreci

Ebeveynlerin öncelikle iyi bir dijital okuryazarı olmalarını ifade eden “Farkında Olma Aşaması” teknolojiye hâkim, teknolojinin etkili ve sağlıklı kullanımının farkında olan ebeveynlerin çocuklarını denetleyebilmesi için yeterli bilgiye sahip olması aşamasıdır. Böyle ebeveynler çocuklarının dijital teknolojileri doğru kullanma derecelerini belirleyebilmekte, çocukları doğru bilgilendirebilmekte ve çocukların bu anlayış doğrultusunda hareket ederek teknolojileri kullanmasını sağlayabilmektedir (Ocak, 2013a).

Ebeveynlerin farkındalık yaratabilmek adına aşağıdaki hususlara dikkat etmeleri gerekmektedir (Aileler İçin Güvenli İnternet Rehberi, 2015);

- Ebeveynler çocuklarının kurallara uymaması durumunda karşılaştıkları sorunları örnekler vererek çocuklara anlatmalı ve onları bilgilendirmelidir.
- Dijital teknolojilerin kullanım süreleri mutlaka denetlenmelidir.
- İnternet ile ilk kez tanışan çocuğa uygunsuz siteler hakkında bilgi verilmeli ve ilk aşamada sürekli takip edilmelidir.
- Ebeveynler dijital teknolojilerin amaçları dışında kullanımından doğan hukuki, sosyal ve ekonomik sorunların varlığından çocukları bilgilendirmelidir.

2.2.2.4.2. Kılavuzluk Yapma Süreci

Ebeveynlerin rehberliğinde yeni fırsatlar yaratılmasını sağlayan dijital teknolojilere güvenli bir ortamda ulaşılmasına olanak sağlayan, bilgi ve beceri düzeyini artıran “Kılavuzluk Yapma Aşaması” ebeveynlerin çocukların teknolojileri nasıl kullanmaları konusunda kılavuzluk yapmasını ifade eder (Ocak, 2013a).

Yapılan araştırmaların çoğunda ailelerin denetiminde olmayan çocukların siber zorbalık, uygunsuz sitelere girmek, kişisel bilgileri paylaşmak gibi hatalarda bulundukları gözlenmiştir. Bu çocukların cezalandırılmak yerine bilgilendirilmesi dijital teknolojilerin amaçları dâhilinde kullanılabilmesini sağlayacağı belirlenmiştir (Arslan, 2015).

2.2.2.4.3. Model Olma Süreci

Ebeveynlerin çocuklarına dijital teknolojileri kullanma konusunda rol model olma aşamasını belirten bu kavram, ailenin çocuğu doğru bilgilendirse bile çocuktan yapmasını istediklerini kendisi yapmadığı sürece dijital teknolojilerin zararlarının önüne geçilemeyecektir. Farkında olma hususunda bilgilendirmek ya da kılavuzluk yapma aşamasında rehberlik yapmak çocuğun dijital teknolojileri doğru kullanması konusunda yeterli değildir. Anne babalar bununla birlikte dijital teknolojileri çocuklarına öğrettiği şekilde kullanmalıdır, aksi takdirde bilgilendirmeler hiçbir fayda sağlamayacaktır (Ocak, 2013a).

2.2.2.4.4. Geri Bildirim Süreci

“Geri Bildirim Aşaması” ebeveynlerin çocukların durumlarını gözlemleyerek dijital medya araçlarını doğru ya da yanlış kullanmalarıyla ilgili geribildirimde bulunmalarını içeren bu kavramın aile ortamında uygulanabilmesi için aile içi iletişimin kuvvetli olması ve aile bireylerinin sorumluluk sahibi olmaları gereklidir (Ocak, 2013a).

Ebeveynlerin geri bildirim konusunda çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurabilmeleri ve çocukları teknolojinin zararlı etkileri konusunda bilgilendirmeleri, internetten maksimum düzeyde faydalanabilmek için yapılması gerekenleri detaylı olarak anlatmaları, bunu örneklerle desteklemeleri gerekmektedir.

2.2.2.5. İnternet Bağımlılığı Üzerine Yapılan Araştırmalar

Morahan-Martin ve Schumacher (1997) 277 kolej öğrencisinde “Patolojik İnternet Kullanımı (PİK) “olarak adlandırdıkları davranışı incelemişlerdir. Bağımlı olarak değerlendirilen kullanıcılar haftada ortalama 8.48 saat İnternet’e bağlı kaldıkları görülmüştür. Ayrıca bu kişiler “UCLA Yalnızlık Ölçeği”ne göre daha yalnız kişiler olarak bulunmuşlardır (Griffiths, 1999)

Chien Chou, Ming-Chun Hsiao (2000) Tayvan’da 12 üniversite ve kolejdeki 910 geçerli sonuç veren öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada Brenner’ın (“İnternet-Related Addictive Behavior Inventory (IRABI)”) doğru yanlış tipindeki ölçeğini 4’lü likert ölçeğine çevirerek adapte etmişler; Young’ın 9 adet internet bağımlılık sorusunu da Doğru-Yanlış şeklinde ikinci bölümde kullanmışlardır. Ölçekten en yüksek puanı alan %10 luk (110 ve üstü) dilimdekiler ve soru listesinde beş ve daha fazla evet yanıtı verenler seçilerek toplam 54 kişi (%6) bağımlı olarak belirlenmiştir. Bu grubun internet kullanım oranı haftada 20-25 saat iken, diğerleri 5-10 saat kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kathleen Scherer (1997), Austin’deki Texas üniversitesinde 531 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmayı haftada en az bir kez İnternet’e bağlanan 381 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Deneklere sorulan on sorudan en az üçünü olumlu yanıtlayan 49 kişi (%13) bağımlı olarak kabul edilmiş, onların haftada ortalama 11 saat bağlı oldukları, diğerlerinin ise haftada ortalama 8 saat İnternet’e bağlandıklarını belirlemiştir (Holmes, 1997).

Sally (2006: 26) Hong Kong Üniversitesi’nde eğitimlerini sürdüren 410 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında yirmi maddeden oluşan Young’ın İnternet Bağımlılık Ölçeği’ni kullanmıştır. Sonuçlar, çalışmaya katılan öğrencilerin yüzde 18’inin bağımlılık belirtisi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Regresyon analizi bulguları, akademik performans ve cinsiyetin, Hong Kong’lu öğrenciler arasında internet bağımlılığının en önemli iki belirleyicisi olduğunu göstermektedir.

Türkiye’deki literatür incelendiğinde ise bu alanda çok az sayıda çalışmanın olduğu dikkat çekmektedir. Bu çalışmalardan birinde Balta ve Horzum (2008: 194: 189) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nin altı farklı bölümünden toplam 292 kişiyle görüşmüşlerdir. Araştırmada cinsiyet yönünden erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığı düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Haftada sekiz saatten fazla internete bağlı kalan öğrencilerin, haftada sekiz saatten az internete bağlı kalan öğrencilerden internet bağımlılık düzeyi olarak daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin sosyo ekonomik statüleri ise internet bağımlılığı düzeylerine etkisi bakımından anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.

Özmenler (2001) yaşadığı deneyimde lise öğrencisi ergenin evdeki bilgisayara internet bağlantısı sağlandıktan sonra belirgin derecede artan bilgisayar ve internet kullanımı ile bunların ardından görülen ders başarısızlığına dikkati çekmektedir. Diğer bir olgu ise belirgin sosyal ve mesleki işlev bozukluğuna yol açmamakla birlikte kısa süreli de olsa hemen her gece önlenemez internet kullanımı isteği ve ertesi güne sarkan yorgunluk hissi araştırmanın bulguları arasındadır (Özmenler, 2001).

Özkan (2010), ilköğretim II. kademe öğrencilerinin bilgisayar-internet kullanım durumlarını araştırmıştır. Araştırmaya, yaş aralığı 12-15 olan 444 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucu

nda, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun okullarında bilgisayar derslerinin haftada 2 ile 3 saat aralığında işlendiği belirlenmiştir. Araştırmada, öğrencilerinin bilgisayar kullanma düzeyleri orta seviyede çıkmıştır. Bunun yanında katılımcıların bilgisayar kullanma seviyelerini, çok az oranda düşük seviyede buldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının evde ve okulda bilgisayar kullandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin bilgisayarda interneti sıklıkla haftada 1 ile 3 saat arasında- kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmada, öğrencilerin %49,3'ünün ödev yapma, %27,3'ünün oyun oynama, %12,6'sının sohbet etme, %8,3'ünün hobi, %2,5'inin diğer amaçlarla interneti kullandıkları belirlenmiştir.

Esen (2010), ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenleri araştırmıştır. Araştırmaya 700 lise öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların %3,2'inde internet bağımlılığı olduğu belirlenmiştir. Bunların %56,5'i erkek, %43,5'i kadındır. Katılımcıların %16,7'sinin haftada 22 saatten fazla internette zaman geçirdikleri, %6'ının internete düzenli bir şekilde bağlanmadığı belirlenmiştir. Araştırmada, internet bağımlılığı ile romantik ilişkiler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Fakat algılanan sosyal destek ve yalnızlık ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu araştırmada belirlenmiştir.

Üneri ve Tanıdır (2011), bir grup lise öğrencisinde internet bağımlılığı değerlendirmesini araştırmıştır. Araştırmaya, yaş ortalaması 15.77 olan 211 lise öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: Back Depresyon Ölçeği, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve

Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların %24,2'si internet bağımlısı olarak belirlenmiştir. Erkeklerin kadınlara göre daha bağımlı olduğu ve depresyon ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

İnternet bağımlılığı üzerine yapılan çalışmalar bu alanlarda çalışma yapan akademisyenlere, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, ailelere, öğretmenlere katkı sağlayacağı dűřünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçları ve verilerin analizine yönelik bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırmada öğretmen ve öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile bilişim teknolojileri yeterlikleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amaçlanmıştır. Aynı zamanda öğretmen ve öğrencilerin demografik özelliklerine göre (cinsiyet, ailenin gelir durumu, eğitim durumları, internet kullanım süresi, evde bilgisayar ve internet olma durumu vb.) internet bağımlılığı düzeyleri ve bilişim teknolojileri yeterlikleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaç bağlamında yapılan araştırma ilişkisel tarama modeli niteliğindedir. İlişkisel tarama, birden fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını, derecesini belirlemek amaçlanmaktadır (Karasar, 2012).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma kapsamında İstanbul İlinin Tuzla İlçesi Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı meslek liselerinde öğrenim gören 7951 öğrenci ve liselerde görev yapan 702 öğretmen araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Çalışma örnekleminin oluşturulmasında ulaşılması gereken örneklem büyüklüğü Büyüköztürk ve diğerleri (2012) tarafından önerilen eşitlik ile hesaplanmıştır. Sürekli değişkenlerde örneklem büyüklüğü tahmini aşağıda gösterilmiştir:

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

$n_0 = (t^2 PQ)/d^2$ eşitliği ile hesaplanmakta ve p anlamlılık değeri 0,05 alındığında, $pq=0,25$ olacağından ve tabloda karşılık gelen t değeri 1,96 olduğundan 0,05 anlamlılık düzeyinde $n_0=384,16$ olarak hesaplanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2012, S. 93). Formülde öğretmen ve öğrenciler örnekleme hesaplamak için n_0 yerine konulduğunda;

$$n = \frac{384,16}{1 + \frac{384,16}{7951}} = 366,46 = 367$$

(Öğrenci Örnekleme)

$$n = \frac{384,16}{1 + \frac{384,16}{702}} = 248,29 = 249$$

(Öğretmen Örnekleme)

olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında kolaylıkla bulunabilen örnekleme yöntemi ile belirlenen meslek liselerinde öğrenim gören 371 öğrenciye ve liselerde (düz lise ve mesleki lisesi) görev yapan 269 öğretmene ulaşıldığı bu bağlamda ulaşılan örneklemin belirlenen çalışma evrenini temsil edebilecek yeterliğe sahip olduğu görülmektedir. Kolaylıkla bulunabilen örnekleme, bir bölge söz konusu değilse, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay, elde mevcut ve araştırmaya katılmak isteyen (gönüllü) bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Erkuş, 2013, s. 122). Yapılan araştırmada belirlenen öğrenci örneklemine ait demografik özellikler Tablo 3.1’de ve öğretmen örneklemine ait demografik özellikleri Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2.

Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Erkek	197	53,1
	Kız	174	46,9
Yaş	15	45	12,1
	16	136	36,7
	17	132	35,6
	18 ve Üstü	58	15,6
Sınıf Düzeyi	9	84	22,6
	10	150	40,4
	11	94	25,3
	12	43	11,6
Bilişim Teknolojileri Konusunda Kendilerini Yeterli Bulma Durumları	Evet	228	61,5
	Hayır	143	38,5
Bilişim Teknolojileri İle İlgili Eğitime Katılma Durumları	Evet	67	18,1
	Hayır	304	81,9
Okuduğu Bölüm	Muhasebe	75	20,2
	Büro Yönetimi	124	33,4
	Ulaştırma Hizmetleri	92	24,8
	Bilişim Teknolojileri	80	21,6
Aile Aylık Gelir	0-1300	90	24,3
	1301-2600	132	35,6
	2601-3900	72	19,4
	3901 ve Üstü	77	20,8
Anne Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil veya İlkokul	195	52,6
	Ortaokul	118	31,8
	Lise veya Üniversite	58	15,6
Baba Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil veya İlkokul	139	37,5
	Ortaokul	139	37,5
	Lise veya Üniversite	93	25,0
Evde Kullanılan Bilişim Teknolojileri	İnternet	87	23,5
	Bilgisayar	46	12,4
	Projeksiyon ve Eğitim Yayınları	55	14,8
	İnternet ve Bilgisayar	183	49,3
Toplam		371	100,0

Tablo 2'ye bakıldığında meslek lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımlarının incelendiği görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde 197 (%53,1) erkek ve 174 (%46,9) kız öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde, 15 yaşında olan 45 (%12,1) öğrenci, 16 yaşında olan 136 (%36,7) öğrenci, 17 yaşında olan 132 (%35,6) öğrenci, 18 ve

üstü yaşıya sahip olan 58 (%15,6) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında, 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören 84 (%22,6) öğrenci, 10. sınıf düzeyinde öğrenim gören 150 (%40,4) öğrenci, 11. sınıf düzeyinde öğrenim gören 94 (%25,3) öğrenci, 12. sınıf düzeyinde öğrenim gören 43 (%11,6) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulan 228 (%61,5) öğrenci ve kendilerini yeterli bulmayan 143 (%38,5) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin bilişim teknolojileri ile ilgili eğitime katılma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, bilişim teknolojileri konusunda eğitime katılan 67 (%18,1) öğrenci ve eğitim almayan 304 (%81,9) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları incelendiğinde, muhasebe bölümünde öğrenim gören 75 (%20,2) öğrenci, büro yönetimi bölümünde öğrenim gören 124 (%33,4) öğrenci, ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören 92 (%24,8) öğrenci ve bilişim teknolojileri bölümünde öğrenim gören 80 (%21,6) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin aile aylık gelir durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında, 0-1300 TL aile aylık gelirine sahip olan 90 (%24,3) öğrenci, 1301-2600 TL aile aylık gelirine sahip olan 132 (%35,6) öğrenci, 2601-3900 TL aile aylık gelirine sahip olan 72 (%19,4) öğrenci, 3901 ve üstü TL aile aylık gelirine sahip olan 77 (%20,8) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde, annesi okuryazar değil veya ilkokul mezunu olan 195 (%52,6) öğrenci, annesi ortaokul mezunu olan 118 (%31,8) öğrenci, annesi lise veya üniversite mezunu olan 58 (%15,6) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde, babası okuryazar değil veya ilkokul mezunu olan 139 (%37,5) öğrenci, babası ortaokul mezunu olan 139 (%37,5) öğrenci, babası lise veya üniversite mezunu olan 93 (%25,0) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin evde kullanılan bilişim teknolojilerine göre dağılımları incelendiğinde, evinde internet kullanan 87 (%23,5) öğrenci, evinde bilgisayar kullanana 46 (%12,4) öğrenci, evinde projeksiyon ve eğitim yayınları kullanan 55 (%14,8) öğrenci, evinde internet ve bilgisayar birlikte kullanan 183 (%49,3) öğrenci bulunmaktadır. Genel itibari ile araştırmaya katılan 371 (%100,0) meslek lisesi öğrencisi bulunmaktadır.

Tablo 3.

Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Erkek	111	41,3
	Kadın	158	58,7
Öğrenim Durumu	Lisans	221	82,2
	Yüksek Lisans	48	17,8
Yaş	21-30	79	29,4
	31-40	125	46,5
	41 ve Üstü	65	24,2
Lise Türü	Düz Lise	94	34,9
	Meslek Lisesi	175	65,1
Mesleki Kıdem	0-4 Yıl	59	21,9
	5-9 Yıl	83	30,9
	10-14 Yıl	45	16,7
	15-19 Yıl	46	17,1
	20 ve Üstü	36	13,4
Bilişim Teknolojileri Konusunda Kendilerini Yeterli Bulma Durumları	Evet	138	51,3
	Hayır	131	48,7
Bilişim Teknolojileri İle İlgili Eğitime Katılma Durumları	Evet	212	78,8
	Hayır	57	21,2
Hane Aylık Gelir	3900 ve Altı	71	26,4
	3901-5200	36	13,4
	5201-6500	78	29,0
	6501 ve Üstü	84	31,2
Toplam		269	100,0

Tablo 3'e bakıldığında öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin dağılımlarının incelendiği görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında 111 (%41,3) erkek öğretmen ve 158 (%58,7) kadın öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, lisan mezunu olan 221 (%82,2) öğretmen ve yüksek lisans mezunu olan 48 (%17,8) öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımlarına bakıldığında 21-30 yaş aralığında olan 79 (%29,4) öğretmen, 31-40 yaş aralığında olan 125 (%46,5) öğretmen, 41 ve üstü yaş aralığında olan 65 (%24,2) öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin görev yaptıkları lise türlerine göre dağılımları incelendiğinde düz lisede görev yapan 94 (%34,9) öğretmen ve meslek lisesinde görev yapan 175 (%65,1) öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları incelendiğinde, 0-4 yıl mesleki kıdeme sahip olan 59 (%21,9) öğretmen, 5-9 yıl mesleki kıdeme sahip olan 83 (%30,9) öğretmen, 10-14 yıl mesleki kıdeme sahip olan 45 (%16,7) öğretmen, 15-19 yıl mesleki kıdeme sahip olan 46

(%17,1) öğretmen, 20 ve üstü yıl mesleki kıdeme sahip olan 36 (%13,4) öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli hisseden 138 (%51,3) öğretmen ve yeterli hissetmeyen 131 (%48,7) öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri ile ilgili eğitime katılma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, eğitim alan 212 (%78,8) öğretmen ve eğitim almayan 57 (%21,2) öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin hane aylık gelir durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, 3900 ve Altı TL aylık gelire sahip olan 71 (%26,4) öğretmen, 3901-5200 TL aylık gelire sahip olan 36 (%13,4) öğretmen, 5201-6500 TL aylık gelire sahip olan 78 (%29,0) öğretmen, 6501 ve Üstü TL aylık gelire sahip olan 84 (%31,2) öğretmen bulunmaktadır. Genel itibari ile araştırmaya katılan 269 (%100,0) öğretmen bulunmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında öğretmen ve öğrencilerin demografik özelliklerini ortaya çıkarabilecek öğrenciye yönlendirilen 10 madde ve öğretmene yönlendirilen 10 madde ayrı ayrı örneklem grubu için kişisel bilgi formunu oluşturmaktadır.

3.3.1. İnternet Bağımlılık Ölçeği

Öğrenci ve öğretmenlerin internet internet bağımlılık düzeylerini tespit etmek için Balta ve Horzum (2008) tarafından geliştirilen “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. İnternet Bağımlılık Ölçeği, Young tarafından 1998 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinalinde geçerlik ve güvenirlik çalışması olmadığı için, öncelikle geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar uygulamadan bir dönem önce araştırma grubuna benzeyen bir grupta gerçekleştirilmiştir. Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından önce ölçeğin maddeleri Türkçe’ye çevrilerek beş alan uzmanından görüş alınmış, düzeltmeler yapılmış ve çeviri işlemleri tamamlanmıştır. Daha sonra geçerlik ve güvenirlik için ölçek, internet üzerinden ders almış olan 250 öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Bu öğretmen adaylarından elde edilen veriler, yapı geçerliği için açılımlayıcı faktör analizi, güvenirliği ise Cronbach α iç tutarlılık katsayısı ile test edilmiştir. 20 maddelik ölçekten güvenirliği düşürdüğü için bir madde atılarak 19 maddeden oluşan ölçek elde edilmiştir. Bu ölçek üç boyuttan oluşmakta ve bu boyutlardaki faktör yük değeri .811-.398 arasında değişmektedir. Ölçekle toplam

açıklanan varyans % 52.83 ve Cronbach α değeri .895'tir. Ölçeğin birinci boyutu olan “çevrim-içi olmayı günlük hayata tercih etme” toplam sekiz maddeden oluşmaktadır. Bu boyut için hesaplanan Cronbach α değeri .80'dir. İkinci boyut olan “çevrim-içi olma süresini artırmak isteme” toplam yedi maddeden oluşmaktadır. Bu boyut için hesaplanan Cronbach α değeri .79'dur. Üçüncü boyut olan “çevrim-içi olmaktan kaynaklanan sorunlar” toplam dört maddeden oluşmaktadır. Bu boyut için hesaplanan Cronbach α değeri .78'dir.

Bu araştırmada daha önce uyarlaması yapılan bu ölçek öğretmen adayları üzerinde geliştirildiğinden öğretmenlerden toplanan veriler üzerinde doğrulanma işlemi yapılmamıştır. Örneklem grubunda yer alan 371 lise öğrencisi üzerinde ölçeğin daha önceden tanımlanan 3 faktörlü 19 maddelik yapısının doğrulayıcı faktör analizi yapılarak çalışıp çalışmadığı test edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ilişkin geçerlik analiz sonuçları Tablo 4'te görülmektedir.

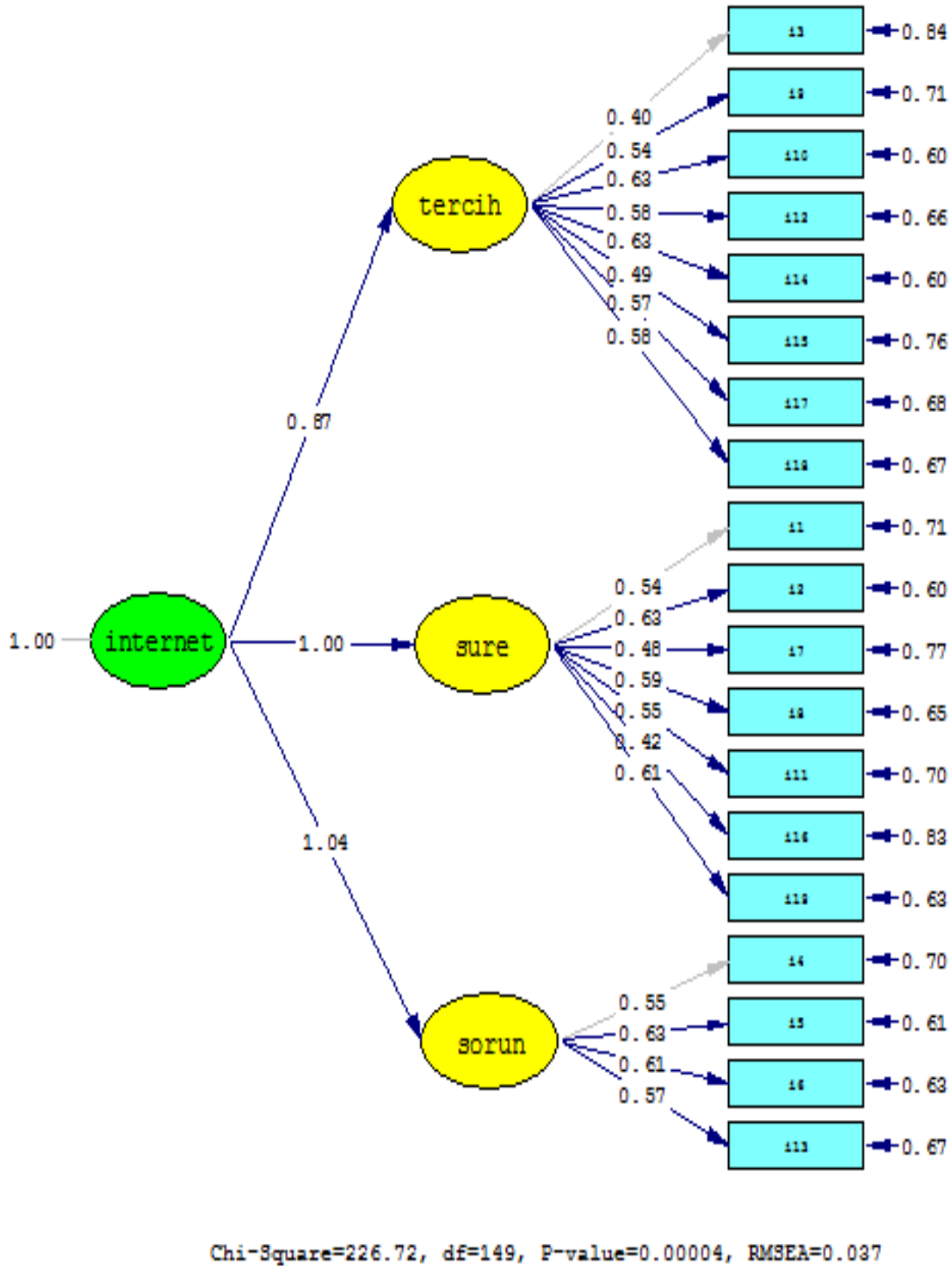
Tablo 4.

İnternet Bağımlılık Ölçeği 2. Düzey 3 Faktörlü DFA Modeline İlişkin Uyum İndeks Değeri Sonuçları

Uyum İndeks	Yapısal Eşitlik Modeli	Mükemmel Uyum Kriterleri	Kabul Edilebilir Uyum Kriterleri	Değerlendirme
$\chi^2/ (df)$	226,72/(149)= 1,52	$0 \leq \chi^2 \leq 3$	$3 < \chi^2 \leq 5$	Mükemmel Uyum
RMSEA	0.037	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 < RMSEA \leq 0,08$	Mükemmel Uyum
TLI/NNFI	0.98	$0,97 \leq TLI \leq 1,00$	$0,95 \leq TLI < 0,97$	Mükemmel Uyum
CFI	0.99	$0,97 \leq CFI \leq 1,00$	$0,95 \leq CFI < 0,97$	Mükemmel uyum
NFI	0.96	$0,95 \leq NFI \leq 1,00$	$0,90 \leq NFI < 0,95$	Mükemmel Uyum
AGFI	0,90	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$	$0,85 \leq AGFI < 0,90$	Mükemmel Uyum
GFI	0,92	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI < 0,95$	Kabul edilebilir uyum

Tablo 4'e bakıldığında İnternet bağımlılık ölçeğine ilişkin kurulan 2. Düzey 3 faktörlü DFA modeline ilişkin uyum indeks değerleri incelenmiştir. $\chi^2/ (df)$ bakıldığında bu değer 1,52 olarak hesaplanmıştır ve 3 değerinden daha küçük olmasından dolayı mükemmel uyum indeksine sahip olduğu görülmektedir (Byrne, 2013). RMSEA uyum indeksine bakıldığında 0,037 değeri ile mükemmel uyum indeksine sahiptir. TLI/NNFI, NFI, CFI ve

AGFI değerleri incelendiğinde mükemmel uyum indeksine, GFI değerleri incelendiğinde kabul edilebilir uyum indeksine sahip olduğu görülmektedir (Schermelleh-Engel, Moosbrugger & Müller, 2003). Öğrencilerden toplanan veriler ile internet bağımlılık ölçeğine ilişkin kurulan modelin doğrulandığı görülmektedir. İnternet bağımlılık ölçeğine ilişkin 2. Düzey 3 faktörlü DFA modeli Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. İnternet Bağımlılık Ölçeğine İlişkin 2. Düzey 3 faktörlü DFA Modeli

İnternet bağımlılık ölçeğinin alt faktörleri ve geneline ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirlik katsayıları 5’te görülmektedir.

Tablo 5.

İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Alt Boyutları ve Geneline İlişkin Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktör	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih	8	0.80
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	7	0.72
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	4	0.68
İnternet Bağımlılık Ölçeği	19	0.89

Tablo 5 incelendiğinde internet bağımlılık ölçeğinin alt boyutları için meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerden toplanan veriler üzerinden hesaplanan Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları“Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih” alt boyutunda 0,80; “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt boyutunda 0,72; “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt boyutunda 0,68 olarak hesaplanmıştır. İnternet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0,89 olarak hesaplanmıştır.

Özdamar (1999)’a göre, Cronbach Alpha güvenirlik değerinin 0,60-0,80 arasında olması kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu, 0,80-0,90 arasında olması yüksek düzeyde güvenilir olduğu ve 0,91-1,00 arasında çok yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda İnternet bağımlılık ölçeğinin alt boyutlarına ve geneline ilişkin iç tutarlık güvenirlik katsayılarının kabul edilebilir ve yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir.

3.3.2. Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği

Öğrenci ve öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarını ortaya çıkarmak için Ekici, Ekici ve Kara (2012) tarafından geliştirilen “Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları için 28 maddeden oluşan taslak ölçek pilot uygulamalar için Denizli, Samsun ve Burdur illerinde bulunan 275 Fen ve Teknoloji Dersi öğretmenine uygulandıktan sonra 18 öğretmenin verdiği cevaplardaki tutarsızlıklar nedeniyle 257 öğretmenin verdiği cevaplarla geçerlik ve güvenirlik

çalışmaları yapılmıştır. Madde analizinde madde-toplam korelasyon katsayısı düşük çıkan 1 madde ölçekten çıkarılarak yapı geçerliğini incelemek için faktör analizine geçilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda tek boyutlu olarak bulunan ölçeğin son halinin Cronbach-Alfa iç tutarlık katsayısı $\alpha=0,97$ olarak bulunmuştur. Ölçekteki 27 maddenin ortak faktör yük değerleri “0,584” ile “0,840” arasında değişmektedir. Yapılan çalışmalar sonunda öğretmen ve öğretmen adaylarına yönelik 27 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir bilişim teknolojileri öz-yeterlik ölçeği geliştirilmiştir. Bu araştırmada öğrenci ve öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeği kullanılmıştır. Daha önceden tanımlanana yapısı öğretmenler üzerinden geliştirildiği için bu araştırmada sadece öğrencilerden toplanan veriler ile doğrulayıcı faktör analizi yapılarak tanımlanan yapının çalışıp çalışmadığı test edilmiştir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarına ilişkin 1. Düzey tek faktörlü DFA modeline ait uyum indeks değerleri Tablo 6’da görülmektedir.

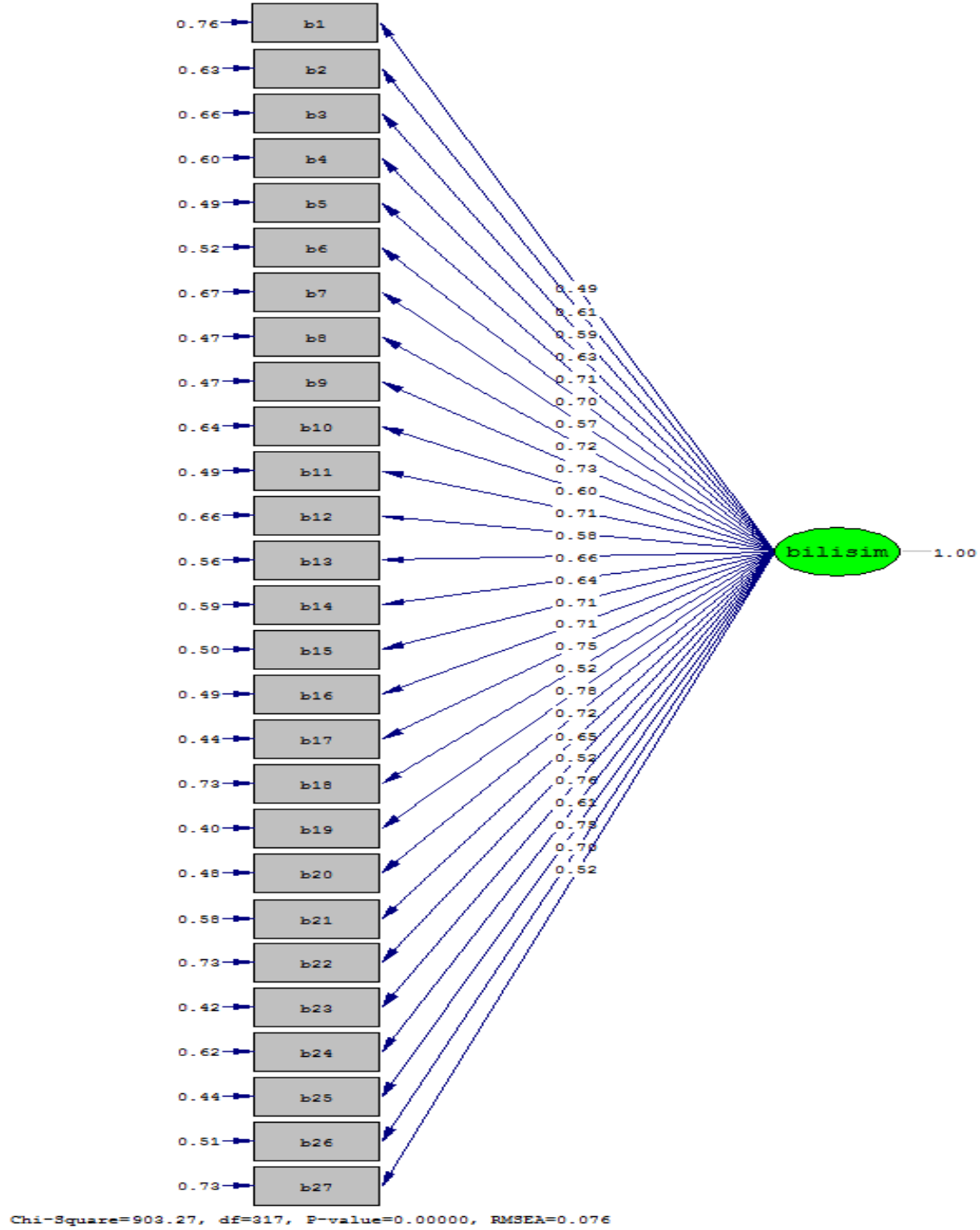
Tablo 6.

Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğine İlişkin 1. Düzey Tek Faktörlü DFA Modeline Ait Uyum İndeks Değeri Sonuçları

Uyum İndeks	Yapısal Eşitlik Modeli	Mükemmel Uyum Kriterleri	Kabul Edilebilir Uyum Kriterleri	Değerlendirme
$\chi^2/ (df)$	903.27/(317)= 2,85	$0 \leq \chi^2 \leq 3$	$3 < \chi^2 \leq 5$	Mükemmel Uyum
RMSEA	0.076	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 < RMSEA \leq 0,08$	Kabul edilebilir uyum
TLI/NNFI	0.97	$0,97 \leq TLI \leq 1,00$	$0,95 \leq TLI < 0,97$	Mükemmel Uyum
CFI	0.97	$0,97 \leq CFI \leq 1,00$	$0,95 \leq CFI < 0,97$	Mükemmel uyum
NFI	0.96	$0,95 \leq NFI \leq 1,00$	$0,90 \leq NFI < 0,95$	Mükemmel Uyum
AGFI	0,86	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$	$0,85 \leq AGFI < 0,90$	Kabul edilebilir uyum
GFI	0,90	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI < 0,95$	Kabul edilebilir uyum

Tablo 6. bakıldığında bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğine ilişkin kurulan 1. Düzey tek faktörlü DFA modeline ilişkin uyum indeks değerleri incelenmiştir. $\chi^2/ (df)$ bakıldığında bu değer 2,85 olarak hesaplanmıştır ve 3 değerinden daha küçük olmasından dolayı mükemmel uyum indeksine sahip olduğu görülmektedir (Byrne, 2013). RMSEA uyum indeksine bakıldığında 0,076 değeri ile kabul edilebilir uyum indeksine sahiptir.

TLI/NNFI, NFI ve CFI değerleri incelendiğinde mükemmel uyum indeksine, GFI ve AGFI değerleri incelendiğinde kabul edilebilir uyum indeksine sahip olduğu görülmektedir (Schermele-Engel, Moosbrugger & Müller, 2003). Öğrencilerden toplanan veriler ile internet bağımlılık ölçeğine ilişkin kurulan modelin doğrulandığı görülmektedir. İnternet bağımlılık ölçeğine ilişkin 1. Düzey tek faktörlü DFA modeli Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2.Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği 1. Düzey Tek Faktörlü DFA Modeli

Bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirlik katsayıları Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7.

Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktör	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	27	0.95

Tablo 7 incelendiğinde bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerden toplanan veriler üzerinden hesaplanan Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,95 olarak hesaplanmıştır. Özdamar (1999)’a göre, Cronbach Alpha güvenirlik değerinin 0,60-0,80 arasında olması kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu, 0,80-0,90 arasında olması yüksek düzeyde güvenilir olduğu ve 0,91-1,00 arasında çok yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirlik katsayısının çok yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak toplanan veriler SPSS-21 paket programına işlenmiştir. Öncelikle verilerin dağılımları incelenmiştir ve uç değerler ile kayıp veri problemi gösteren meslek lise öğrencilerinden 8 veri ve öğretmenlerden 5 veri araştırmadan çıkarılmıştır. 371 meslek liseli öğrencisi ve 269 lise öğretmeninden toplanan veriler internet bağımlılık ölçeği toplamı ve alt boyutlarından, bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin genelinden elde edilen ortalama puanların çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 aralığında değiştiği görülmektedir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin demografik özelliklerine göre ölçeklerden aldıkları ortalamalar arasındaki farklılığa bakmadan önce veri dağılımının parametrik veya nonparametrik olmadığına karar vermek için normallik ve Levene homojenlik testleri yapılmıştır. Normallik varsayımının sınanmasında kullanılan Kolmogorov-Smirnov testi parametrik olmayan bir yöntem olup örneklem dağılımı ile birim normal dağılımı karşılaştırır ve örneklem dağılımının normal olup olmadığı hakkında hipotez testine dayalı olarak bilgi verir (Baykul & Güzeller, 2014, s.491). Bu bağlamda

normallik varsayımının sınanmasında Kolmogorov-Smirnov istatistiğine dayalı yorumları dikkate almanın dışında çarpıklık ve basıklık gibi verinin kendisini direkt olarak yansıtan istatistikleri dikkate almak gerekir. Tablo 3.7’de normallik varsayımının test edilmesi için incelenen çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında değiştiği görülmektedir. Normallik varsayımının bir ölçüsü olarak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında olmasının kabul edilebileceği ifade edilmektedir (Morgan, Leech, Gloeckner & Barrett, 2004, s.50). Test varyanslarının homojenliği yani Levene homojenlik testine ait dağılım incelendiğinde Levene İstatistiği $p>,05$ ’e göre puan dağılımına ait test varyanslarının homojen dağıldığı yani homojenlik varsayımının sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeklere ait elde edilen puan dağılımının sürekli veri olduğu ve eşit aralıklı ölçek düzeyinde olduğu görülmektedir. İki örneklemin (grup) birbirinden bağımsız olması, bağımlı değişkenlerin aralık veya oran ölçek düzeyinde ölçülmüş olması, normallik ve homojenlik varsayımlarının sağlanması parametrik test varsayımlarını karşılamaktadır. (Köklü, Büyüköztürk & Bökeoğlu, 2007, s. 152-161).

Tablo 8.

Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Ölçeklerden Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

N=238	Öğrenci		Öğretmen	
	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	,189	-,736	,670	-,461
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	,333	-,768	,608	-,627
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	,623	-,320	,998	-,057
İnternet Bağımlılık Ölçeği	,019	-,777	,577	-,795
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	-,725	-,495	-,944	,199

Öğrencilerin ve öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiye Pearson korelasyon analizi ile bakılmıştır. Meslek lisesi öğrencilerinin ölçeklerden aldıkları puanlar ile meslek lisesi öğretmenlerinin ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farklılığa Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi ile bakılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet, bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma, bilişim teknolojileri konusunda eğitim alma durumu değişkenlerine göre ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farklılığa Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) T-Testi ile bakılmıştır. Öğrencilerin yaş, sınıf düzeyleri, okullardaki öğrenim

gördüğü bölüm, anne eğitim, baba eğitim, aile gelir, evde kullanılan bilişim teknolojileri değişkenlerine göre ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farklılığa tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile bakılmıştır. Öğretmenlerin cinsiyet, öğrenim durumu, görev yaptığı lise türü, bilişim teknolojileri konusunda yeterli olup olmama durumu, bilişim teknolojileri konusunda eğitim alıp almama durumlarına değişkenlerine göre ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farklılığa Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi ile bakılmıştır. Öğretmenlerin yaş, mesleki kıdem ve aylık gelir değişkenlerine göre ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farklılığa tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile bakılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde ikiden fazla grup olan değişkenler bağlamında manidar farklılık çıkması durumunda grupların karşılaştırılması için çoklu karşılaştırma (Post Hoc) testlerinden Tukey testi seçilmiştir (Can, 2014, s. 152).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Öğrenciler ile öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 9.

Öğrenciler İle Öğretmenlerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Öğrenci	371	17,62	5,95	7,08	544	,000*
	Öğretmen	175	13,95	4,93			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Öğrenci	371	14,68	4,98	6,69	544	,000*
	Öğretmen	175	11,80	4,04			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Öğrenci	371	8,45	3,44	8,10	544	,000*
	Öğretmen	175	6,13	2,33			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Öğrenci	371	41,92	12,76	9,10	544	,000*
	Öğretmen	175	31,89	10,25			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Öğrenci	371	96,19	25,64	3,67	544	,000*
	Öğretmen	175	105,09	28,05			

*p<,05

Tablo 9 incelendiğinde öğrenciler ile öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ilişkin öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}$ =17,62) ile öğretmenlerin

internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=13,95$) arasında $t_{(544)}=7,08$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık öğrencilerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme düzeylerinin öğretmenlerine göre daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ilişkin öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=14,68$) ile öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=11,80$) arasında $t_{(544)}=6,69$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık öğrencilerin çevrim içi olma süresini artırmak isteme düzeylerinin öğretmenlerine göre daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=8,45$) ile öğretmenlerinin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=6,13$) arasında $t_{(544)}=8,10$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık öğrencilerin çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlara ait düzeylerinin öğretmenlerine göre daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=41,92$) ile öğretmenlerinin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=31,89$) arasında $t_{(544)}=9,10$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin öğretmenlerinin internet bağımlılık düzeylerine göre daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin öğrencilerin öz-yeterlik algıları ($\bar{X}=96,19$) ile öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ($\bar{X}=105,09$) arasında $t_{(544)}=3,67$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık öğrencilerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının öğretmenlerinin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarına göre daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri öğretmenlerinin internet bağımlılık düzeylerine göre anlamlı farklılık yaratacak düzeyde daha yüksek olmasına rağmen bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının ise anlamlı farklılık yaratacak düzeyde daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında ilişki göstermektedir?

Tablo 10.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

			Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	İnternet Bağımlılık Ölçeği
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Ölçeği	r		,49(**)	,46(**)	,37(**)	,58(**)
	p		,000	,000	,000	,000
	N		371	371	371	371

**p<,01

Tablo 10’a bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelendiği görülmektedir. İnternet Bağımlılığı Ölçeğine ait alt faktörlerden “Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $r=,49$, $p=,000<,05$ ’e bakıldığında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $r=,46$, $p=,000<,05$ ’e bakıldığında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $r=,37$, $p=,000<,05$ ’e bakıldığında pozitif yönde orta düzeye yakın anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ile internet bağımlılıkları arasında $r=,58$, $p=,000<,01$ ’e göre pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları, internet bağımlılıklarının %33,6’sını ($r^2=0,58 \times 0,58=0,336$) açıklamaktadır.

4.3. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 11.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Cinsiyetlerine Göre Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Erkek	197	18,03	6,01	1,43	369	,155
	Kız	174	17,15	5,87			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Erkek	197	15,16	5,18	1,99	369	,048*
	Kız	174	14,14	4,70			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Erkek	197	8,31	3,27	,85	369	,394
	Kız	174	8,61	3,62			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Erkek	197	42,70	12,80	1,26	369	,208
	Kız	174	41,03	12,69			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Erkek	197	98,47	25,84	1,83	369	,068
	Kız	174	93,60	25,23			

*p<,05

Tablo 11'e bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algılarından cinsiyetlerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $t_{(369)}=1,43$, $p=,155>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olma süresini artırmak isteme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $t_{(369)}=1,99$, $p=,048<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık erkek öğrencilerin çevrim içi olma süresini artırmak isteme bağımlılık düzeyinin ($\bar{X}=15,16$), kız öğrencilerin çevrim içi olma süresini artırmak isteme bağımlılık düzeyinden ($\bar{X}=14,14$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlar alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $t_{(369)}=,85$, $p=,394>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin geneline ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $t_{(369)}=1,26$, $p=,208>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bilişim

teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $t_{(369)}=1,83$, $p=,068>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.4. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir mi?

Tablo 12.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Yaşlarına Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	S	F(3-367)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	15	45	16,29	6,24	2,10	,099	
	16	136	17,13	5,64			
	17	132	18,52	5,91			
	18 ve Üstü	58	17,74	6,35			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	15	45	14,11	5,46	,99	,399	
	16	136	14,29	5,06			
	17	132	15,21	4,63			
	18 ve Üstü	58	14,83	5,16			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	15	45	8,24	3,51	,41	,749	
	16	136	8,29	3,41			
	17	132	8,71	3,33			
	18 ve Üstü	58	8,40	3,74			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	15	45	39,20	13,42	2,31	,077	
	16	136	40,71	12,51			
	17	132	44,02	12,01			
	18 ve Üstü	58	42,09	14,03			
Bilişim Teknolojileri Öz- Yeterlik Algısı Ölçeği	15	45	80,40	31,71	10,08	,000*	4>1, 3>1
	16	136	93,50	26,41			
	17	132	102,56	21,30			
	18 ve Üstü	58	100,22	21,68			

* $p<,05$

Tablo 12'ye bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından yaşlarına göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin yaşlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $p<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı yani hesaplanan F istatistiklerinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen özellikle 17, 18 ve daha üst yaşlarda internet bağımlılığının daha fazla olduğu yalnız bu farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin yaşlarına göre

bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $F_{(3-367)}=10,08$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 18 ve üstü yaş düzeyine sahip öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=100,22$) ve 17 yaş düzeyine sahip öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=102,56$), 15 yaş düzeyine sahip öğrencilerin öz-yeterlik algılarından ($\bar{X}=80,40$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.5. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 13.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Sınıf Düzeylerine Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	F(3-367)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	9	84	16,35	5,68	2,43	,065	
	10	150	17,50	5,98			
	11	94	18,40	5,69			
	12	43	18,79	6,62			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	9	84	14,11	5,33	,70	,555	
	10	150	14,99	4,97			
	11	94	14,87	4,67			
	12	43	14,30	5,01			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	9	84	8,44	3,64	,05	,984	
	10	150	8,39	3,35			
	11	94	8,50	3,35			
	12	43	8,60	3,64			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	9	84	39,25	13,04	1,59	,191	
	10	150	42,77	12,63			
	11	94	42,56	12,14			
	12	43	42,72	13,75			
Bilişim Teknolojileri Öz- Yeterlik Algısı Ölçeği	9	84	86,32	31,35	6,53	,000*	4>1, 3>1
	10	150	96,85	25,08			
	11	94	102,34	20,43			
	12	43	99,67	19,95			

*p<,05

Tablo 13'e bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algılarından öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $p<,05$ 'e

göre anlamlı farklılık olmadığı yani hesaplanan F istatistiklerinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen özellikle 12 ve 11. sınıfta olan öğrencilerin internet bağımlılığının daha fazla olduğu yalnız bu farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $F_{(3-367)}=6,53$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 12. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=99,67$) ve 11. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=102,34$), 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarından ($\bar{X}=86,32$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.6. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında okudukları bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 14.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Okudukları Bölümlere Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

Okudukları Bölüm				N	$\bar{X}$	S	F(3-367)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Muhasebe			75	17,04	5,49	6,18	,000*	2>3, 4>3
	Büro Yönetimi			124	18,17	6,15			
	Ulaştırma Hizmetleri			92	15,78	5,26			
	Bilişim Teknolojileri			80	19,41	6,24			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Muhasebe			75	14,20	4,82	4,56	,004*	4>3
	Büro Yönetimi			124	14,87	4,93			
	Ulaştırma Hizmetleri			92	13,51	4,31			
	Bilişim Teknolojileri			80	16,19	5,56			
Çevrim Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	İçi	Muhasebe		75	8,64	3,63	2,62	,051	
		Büro Yönetimi		124	8,48	3,27			
		Ulaştırma Hizmetleri		92	7,68	2,94			
		Bilişim Teknolojileri		80	9,11	3,91			
İnternet Ölçeği	Bağımlılık	Muhasebe		75	40,53	12,50	5,78	,001*	2>3, 4>3
		Büro Yönetimi		124	43,11	12,41			
		Ulaştırma Hizmetleri		92	38,18	11,37			
		Bilişim Teknolojileri		80	45,65	13,92			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği		Muhasebe		75	93,28	25,79	4,87	,002*	2>3, 4>3
		Büro Yönetimi		124	100,54	22,59			
		Ulaştırma Hizmetleri		92	88,93	27,90			
		Bilişim Teknolojileri		80	100,50	25,41			

*p<,05

Tablo 4.6'ya bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algılarından okudukları bölümlere göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin bölümlerine göre çevrim içi olmayı günlük hayatta tercih etme alt faktöründe bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(3-367)}=6,18$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık büro yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=18,17$) ve bilişim teknolojileri

bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=19,41$), ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=15,78$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin bölümlerine göre çevrim içi olma süresini artırmak isteme alt faktöründe bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(3-367)}=4,56$, $p=,004<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık bilişim teknolojileri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=16,19$), ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=13,51$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin bölümlerine göre çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlar alt faktöründe bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(3-367)}=2,62$, $p=,051>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin bölümlerine göre internet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(3-367)}=5,78$, $p=,001<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık büro yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=43,11$) ve bilişim teknolojileri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=45,65$), ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=38,18$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin bölümlerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $F_{(3-367)}=4,87$, $p=,002<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık büro yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=100,54$) ve bilişim teknolojileri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=100,50$), ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarından ($\bar{X}=88,93$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.7. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anne eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 15.

Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Anne Eğitim Düzeylerine Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Anne Eğitim	N	$\bar{X}$	S	F(2-368)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Okuryazar değil veya İlkokul	195	17,67	5,97	,187	,829	
	Ortaokul	118	17,37	5,73			
	Lise ve Üstü	58	17,93	6,42			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Okuryazar değil veya İlkokul	195	14,47	4,99	,688	,503	
	Ortaokul	118	14,70	4,81			
	Lise ve Üstü	58	15,34	5,30			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Okuryazar değil veya İlkokul	195	8,31	3,42	,591	,554	
	Ortaokul	118	8,49	3,43			
	Lise ve Üstü	58	8,86	3,52			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Okuryazar değil veya İlkokul	195	41,12	12,65	1,250	,288	
	Ortaokul	118	42,15	12,53			
	Lise ve Üstü	58	44,10	13,53			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Okuryazar değil veya İlkokul	195	94,09	25,39	3,201	,042*	3>1
	Ortaokul	118	95,94	26,95			
	Lise ve Üstü	58	103,72	22,53			

*p<,05

Tablo 15'e bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algılarından anne eğitim düzeylerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında F istatistiğine bağlı p değerlerinin >,05'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $F_{(2-368)}=3,20$, $p=,042<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık annesi lise ve üstü bir seviyeden mezun olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının

($\bar{X}$ =103,72), annesi okuryazar olmayan veya ilkokul mezunu olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından ($\bar{X}$ =94,09) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.8. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 16.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Baba Eğitim Düzeylerine Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Baba Eğitim	N	$\bar{X}$	S	F(2-368)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Okuryazar değil veya ilkokul	139	17,54	5,93	,107	,898	
	Ortaokul	139	17,80	5,92			
	Lise ve Üstü	93	17,46	6,09			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Okuryazar değil veya ilkokul	139	14,47	4,76	,399	,671	
	Ortaokul	139	14,98	5,21			
	Lise ve Üstü	93	14,55	4,99			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Okuryazar değil veya ilkokul	139	8,58	3,62	,255	,775	
	Ortaokul	139	8,47	3,37			
	Lise ve Üstü	93	8,25	3,28			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Okuryazar değil veya ilkokul	139	41,36	12,73	,679	,508	
	Ortaokul	139	42,91	12,88			
	Lise ve Üstü	93	41,26	12,68			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Okuryazar değil veya ilkokul	139	93,76	26,49	1,557	,212	
	Ortaokul	139	96,19	25,95			
	Lise ve Üstü	93	99,81	23,63			

*p<,05

Tablo 16'ya bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algılarından baba eğitim düzeylerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında F istatistiğine bağlı p değerlerinin >,05'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.9. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 17.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Aile Gelir Düzeylerine Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Aile Geliri	N	$\bar{X}$	S	F(3-367)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	0-1300	90	16,69	5,45	3,32	,020*	3>1, 3>4
	1301-2600	132	17,92	5,97			
	2601-3900	72	19,24	5,93			
	3901 ve Üstü	77	16,68	6,22			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	0-1300	90	14,40	4,55	,972	,406	
	1301-2600	132	14,92	4,92			
	2601-3900	72	15,28	4,75			
	3901 ve Üstü	77	14,04	5,71			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	0-1300	90	8,18	3,31	2,088	,101	
	1301-2600	132	8,58	3,49			
	2601-3900	72	9,18	3,58			
	3901 ve Üstü	77	7,87	3,27			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	0-1300	90	40,56	11,49	2,336	,073	
	1301-2600	132	42,86	12,70			
	2601-3900	72	44,36	12,94			
	3901 ve Üstü	77	39,60	13,75			
Bilişim Teknolojileri Öz- Yeterlik Algısı Ölçeği	0-1300	90	89,33	28,39	4,04	,008*	3>1, 2>1, 4>1
	1301-2600	132	97,67	25,15			
	2601-3900	72	102,86	22,52			
	3901 ve Üstü	77	95,40	24,27			

*p<,05

Tablo 17'ye bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından aile gelir durumlarına göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin aile gelir durumların göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerinden çevrim içi olma süresini arttırmak isteme, çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlara ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında F istatistiğine bağlı p değerlerinin >,05'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin aile gelir durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(3-367)}=3,32$, $p=,020<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, "2601-

3900 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=19,24$), “0-1300 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=16,69$), ve “3901 ve Üstü TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=16,68$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin aile gelir durumlarına göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $F_{(3-367)}=4,04$, $p=,008<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “0-1300 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=89,33$), “1301-2600 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından ($\bar{X}=97,67$), “2601-3900 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından ($\bar{X}=102,86$) ve “3901 ve Üstü TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından ($\bar{X}=95,40$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

4.10. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 18.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Bilişim Teknolojileri Konusunda Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına Göre Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Yeterli Bulma	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Evet	228	17,74	6,03	,51	369	,613
	Hayır	143	17,42	5,84			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Evet	228	14,89	5,09	1,02	369	,309
	Hayır	143	14,35	4,79			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Evet	228	8,60	3,54	1,02	369	,310
	Hayır	143	8,22	3,26			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Evet	228	42,54	12,86	1,20	369	,232
	Hayır	143	40,92	12,58			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Evet	228	99,66	24,43	3,34	369	,001*
	Hayır	143	90,64	26,61			

* $p<,05$

Tablo 18'e bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında t istatistiğine bağlı p değerlerinin $>,05$ 'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulanların bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ($\bar{X}=99,96$) ile bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulanların bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ($\bar{X}=90,64$) arasında $t_{(369)}=3,34$, $p=,001<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının kendilerini yeterli bulmayan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.11. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri ile ilgili hizmetiçi eğitim alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 19.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Bilişim Teknolojileri Konusunda Hizmet İçi Eğitim Alıp Almama Durumlarına Göre Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Eğitim	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
	Alma						
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Evet	67	18,06	6,45	,672	369	,502
	Hayır	304	17,52	5,84			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Evet	67	15,75	5,70	1,940	369	,053
	Hayır	304	14,45	4,79			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Evet	67	8,96	3,87	1,323	369	,187
	Hayır	304	8,34	3,33			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Evet	67	43,37	14,59	1,032	369	,303
	Hayır	304	41,60	12,33			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Evet	67	102,15	25,31	2,113	369	,035*
	Hayır	304	94,87	25,56			

* $p<,05$

Tablo 19'a bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından bilişim teknolojileri konusunda hizmet içi eğitim alma durumlarına göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda eğitim alma durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında t istatistiğine bağlı p değerlerinin $>,05$ 'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda eğitim alanların bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ($\bar{X}=102,15$) ile bilişim teknolojileri konusunda eğitim almayanların bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ($\bar{X}=94,87$) arasında $t_{(369)}=2,11$, $p=,035<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, bilişim teknolojileri konusunda hizmetiçi eğitim alan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının eğitim almayan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.12. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında evde kullanılan bilişim teknolojilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 20.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Evde Kullanılan Bilişim Teknolojilerine Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

		Evde Kullanılan Bilişim Teknolojileri	N	$\bar{X}$	S	F(3-367)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme		İnternet	87	17,87	5,95	1,19	,315	
		Bilgisayar	46	16,78	6,31			
		Projeksiyon ve Eğitim Yazılımları	55	16,58	6,27			
		İnternet ve Bilgisayar	183	18,02	5,75			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme		İnternet	87	15,18	4,98	1,01	,389	
		Bilgisayar	46	13,61	4,67			
		Projeksiyon ve Eğitim Yazılımları	55	14,73	5,70			
		İnternet ve Bilgisayar	183	14,70	4,82			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar		İnternet	87	8,86	3,83	2,78	,041*	1>2
		Bilgisayar	46	7,46	3,16			
		Projeksiyon ve Eğitim Yazılımları	55	7,78	3,55			
		İnternet ve Bilgisayar	183	8,71	3,21			
İnternet Bağımlılık Ölçeği		İnternet	87	42,30	13,08	1,42	,237	
		Bilgisayar	46	39,37	12,88			
		Projeksiyon ve Eğitim Yazılımları	55	40,05	14,39			
		İnternet ve Bilgisayar	183	42,93	12,00			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği		İnternet	87	93,77	25,81	1,70	,167	
		Bilgisayar	46	92,46	25,92			
		Projeksiyon ve Eğitim Yazılımları	55	93,11	30,18			
		İnternet ve Bilgisayar	183	99,20	23,80			

*p<,05

Tablo 20'ye bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algılarından evde kullandıkları bilişim teknolojilerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin evde kullandıkları

bilişim teknolojilerine göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme, çevrim içi olma süresini artırmak isteme alt faktörlerine ait bağımlılık düzeyleri arasında ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında F istatistiklerine bağlı p değerinin $>,05$ 'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. İnternet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrimiçi olmaktan kaynaklanan sorunlar alt faktöründe öğrencilerin evde kullandıkları bilişim teknolojilerine göre bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(3-367)}=2,78$, $p=,041<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık evde kullandığı bilişim teknolojisinin internet olduğunu ifade eden öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=8,86$), evde kullandığı bilişim teknolojisinin bilgisayar olduğunu ifade eden öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=7,46$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bilgisayar teknolojisini kullanmanın internet bağımlılığında tek başına bir anlam ifade etmediği, internet bağımlılığını artıran ve çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunları daha çok arttıran kavramın internet olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.13. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında ilişki göstermektedir mi?

Tablo 21.

Öğretmenlerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	İnternet Bağımlılık Ölçeği
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Ölçeği	r	,40(**)	,47(**)	,29(**)	,45(**)
	p	,000	,000	,000	,000
	N	269	269	269	269

**p<,01

Tablo 21'e bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelendiği görülmektedir. İnternet Bağımlılığı Ölçeğine ait alt faktörlerden "Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme" alt

faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $r=,40$, $p=,000<,05$ 'e bakıldığında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $r=,47$, $p=,000<,05$ 'e bakıldığında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $r=,29$, $p=,000<,05$ 'e bakıldığında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ile internet bağımlılıkları arasında $r=,45$, $p=,000<,01$ 'e göre pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları, internet bağımlılıklarının %20,3'ünü ($r^2=0,45 \times 0,45=0,203$) açıklamaktadır.

4.14. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 22.

Öğretmenlerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Cinsiyetlerine Göre Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Erkek	111	13,80	5,08	,86	267	,393
	Kadın	158	13,30	4,43			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Erkek	111	11,94	3,81	1,55	267	,123
	Kadın	158	11,22	3,68			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Erkek	111	5,95	2,26	-,06	267	,954
	Kadın	158	5,96	2,24			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Erkek	111	31,68	10,04	1,01	267	,313
	Kadın	158	30,49	9,22			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Erkek	111	106,75	26,00	1,37	267	,172
	Kadın	158	102,13	28,00			

* $p<,05$

Tablo 22'ye bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algılarından cinsiyetlerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $t_{(267)}=,86$, $p=,393>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olma süresini artırmak isteme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $t_{(267)}=1,55$, $p=,123>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlar alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $t_{(267)}=-,06$, $p=,954>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin geneline ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında $t_{(267)}=1,01$, $p=,313>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında $t_{(267)}=1,37$, $p=,172>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.15. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 23.

Öğretmenlerinin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Yaşlarına Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	S	F(2-266)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	21-30	79	14,29	4,34	4,01	,019*	1>3
	31-40	125	13,72	4,80			
	41 ve Üstü	65	12,15	4,71			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	21-30	79	12,22	3,62	6,25	,002*	1>3, 2>3
	31-40	125	11,78	3,82			
	41 ve Üstü	65	10,15	3,42			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	21-30	79	5,89	2,29	,89	,413	
	31-40	125	6,14	2,27			
	41 ve Üstü	65	5,69	2,15			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	21-30	79	32,39	8,90	4,42	,013*	1>3, 2>3
	31-40	125	31,64	9,87			
	41 ve Üstü	65	28,00	9,25			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	21-30	79	110,56	22,16	8,46	,000*	1>3, 2>3
	31-40	125	105,74	27,77			
	41 ve Üstü	65	92,83	28,78			

* $p<,05$

Tablo 23'e bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında yaşlarına göre anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

İnternet bağımlılığı ölçeğinin “Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(2-266)}=4,01$, $p=,019<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 21-30 yaşa sahip olan öğretmenlerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etmelerine ilişkin internet bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=14,29$), 41 ve üstü yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=12,15$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılığı ölçeğinin “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(2-266)}=6,25$, $p=,002<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 21-30 yaşa sahip olan öğretmenlerin çevrim içi olma süresini arttırmak istemeye ilişkin internet bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=12,22$) ve 31-40 yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=11,78$), 41 ve üstü yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=10,15$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılığı ölçeğinin “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(2-266)}=,89$, $p=,413>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

İnternet bağımlılığı ölçeğinin geneline ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeyleri arasında $F_{(2-266)}=4,42$, $p=,013<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 21-30 yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=32,39$) ve 31-40 yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=31,64$), 41 ve üstü yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=28,00$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre öz-yeterlik algıları arasında $F_{(2-266)}=8,46$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 21-30 yaşa sahip olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=110,56$) ve 31-40 yaşa sahip olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının ($\bar{X}=105,74$), 41 ve üstü yaşa sahip olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından ($\bar{X}=92,83$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.16. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 24.

Öğretmenlerinin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Öğrenim Durumlarına Göre Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Öğrenim	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Lisans	221	13,48	4,59	-,19	267	,851
	Yüksek Lisans	48	13,63	5,24			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Lisans	221	11,40	3,73	-	267	,284
	Yüksek Lisans	48	12,04	3,80			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Lisans	221	6,03	2,29	1,20	267	,233
	Yüksek Lisans	48	5,60	2,04			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Lisans	221	30,92	9,43	,23	267	,818
	Yüksek Lisans	48	31,27	10,26			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Lisans	221	102,52	26,73	1,97	267	,048*
	Yüksek Lisans	48	111,00	28,74			

*p<,05

Tablo 24'e bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından öğrenim durumlarına göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında t istatistiğine bağlı p değerlerinin >,05'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Lisans mezunu olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ($\bar{X}$ =102,52) ile yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ($\bar{X}$ =111,00) arasında $t_{(267)}=1,97$, $p=,048<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının, lisans mezunu olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.17. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında görev yaptıkları lise türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 25.

Öğretmenlerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Görev Yaptıkları Lise Türlerine Göre Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Lise Türü	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Düz Lise	94	12,68	4,15	-2,13	267	,034*
	Meslek Lisesi	175	13,95	4,93			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Düz Lise	94	10,99	3,05	-1,70	267	,090
	Meslek Lisesi	175	11,80	4,04			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Düz Lise	94	5,63	2,04	-1,76	267	,079
	Meslek Lisesi	175	6,13	2,33			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Düz Lise	94	29,30	7,92	-2,13	267	,034*
	Meslek Lisesi	175	31,89	10,25			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Düz Lise	94	102,09	25,70	-,86	267	,390
	Meslek Lisesi	175	105,09	28,05			

*p<,05

Tablo 25'e bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz yeterlik algılarından görev yaptıkları lise türlerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğretmenlerin görev yaptıkları lise türlerine göre internet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörü ve “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında t istatistiğine bağlı p değerlerinin >,05'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ilişkin düz lisede görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}$ =12,68) ile meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}$ =13,95) arasında $t_{(267)}=2,13$, $p=,034<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etmelerine ilişkin internet bağımlılık düzeylerinin, düz lisede görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. İnternet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin düz lisede görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}$ =29,30) ile meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık

düzeyleri ($\bar{X}=31,89$) arasında $t_{(267)}=2,13$, $p=,034<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin, düz lisede görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.18. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 26.

Öğretmenlerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Bilişim Teknolojileri Konusunda Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına Göre Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Yeterlik Durumu	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Evet	138	14,04	4,83	1,92	267	,056
	Hayır	131	12,95	4,51			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Evet	138	11,91	3,71	1,76	267	,080
	Hayır	131	11,11	3,74			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Evet	138	5,93	2,11	-,21	267	,835
	Hayır	131	5,98	2,39			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Evet	138	31,88	9,46	1,58	267	,115
	Hayır	131	30,04	9,62			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Evet	138	114,96	20,14	7,39	267	,000*
	Hayır	131	92,53	29,02			

* $p<,05$

Tablo 26'ya bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında t istatistiğine bağlı p değerlerinin $>,05$ 'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ($\bar{X}=114,96$) ile yeterli bulmayan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ($\bar{X}=92,53$) arasında $t_{(267)}=7,39$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık bilişim

teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının, yeterli bulmayan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.19. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında bilişim teknolojileri ilgili eğitime katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 27.

Öğretmenlerinin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Bilişim Teknolojileri İle İlgili Eğitime Katılma Durumlarına Göre Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Eğitime Katılma	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	Evet	212	13,37	4,76	-,92	267	,359
	Hayır	57	14,02	4,47			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	Evet	212	11,54	3,80	,22	267	,828
	Hayır	57	11,42	3,54			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	Evet	212	5,92	2,24	-,57	267	,571
	Hayır	57	6,11	2,29			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	Evet	212	30,83	9,76	-,50	267	,618
	Hayır	57	31,54	8,85			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	Evet	212	105,46	27,23	1,66	267	,098
	Hayır	57	98,74	26,86			

*p<,05

Tablo 27'ye bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından bilişim teknolojileri ile ilgili eğitime katılma durumlarına göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri ile ilgili eğitime katılma durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin öz-yeterlik algıları arasında t istatistiğine bağlı p değerlerinin >,05'den büyük olmasından dolayı anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.20. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 28.

Öğretmenlerin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	S	F(4- 264)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	0-4 Yıl	59	14,46	4,45	2,45	,046*	1>5
	5-9 Yıl	83	13,95	4,48			
	10-14 Yıl	45	13,27	4,54			
	15-19 Yıl	46	13,26	5,74			
	20 ve Üzeri	36	11,56	3,87			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	0-4 Yıl	59	12,63	3,56	4,36	,002*	1>5, 2>5, 3>5
	5-9 Yıl	83	11,57	3,52			
	10-14 Yıl	45	11,80	4,38			
	15-19 Yıl	46	11,35	3,98			
	20 ve Üzeri	36	9,44	2,47			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	0-4 Yıl	59	6,36	2,59	1,22	,303	
	5-9 Yıl	83	6,06	2,09			
	10-14 Yıl	45	5,80	2,18			
	15-19 Yıl	46	5,87	2,44			
	20 ve Üzeri	36	5,36	1,73			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	0-4 Yıl	59	33,44	9,26	3,30	,012*	1>5, 2>5
	5-9 Yıl	83	31,58	8,98			
	10-14 Yıl	45	30,87	10,01			
	15-19 Yıl	46	30,48	11,14			
	20 ve Üzeri	36	26,36	7,11			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	0-4 Yıl	59	109,53	22,90	3,30	,012*	1>5, 2>5
	5-9 Yıl	83	108,59	26,22			
	10-14 Yıl	45	103,51	30,36			
	15-19 Yıl	46	97,61	30,51			
	20 ve Üzeri	36	93,42	23,98			

*p<,05

Tablo 28'e bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından mesleki kıdemlerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. İnternet bağımlılık ölçeğinin "Çevrim içi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme" alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre internet bağımlılıkları arasında $F_{(4-264)}=2,45$, $p=,046<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 0-4 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etmeye yönelik internet bağımlık düzeylerinin ($\bar{X}=14,46$), 20

ve üzeri yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinden ($\bar{X}=11,56$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin lise öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre internet bağımlıkları arasında $F_{(4-264)}=1,22$, $p=,303>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

İnternet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin olarak öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre internet bağımlıkları arasında $F_{(4-264)}=3,30$, $p=,012<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 0-4 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinin ($\bar{X}=33,44$), 5-9 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinin ($\bar{X}=31,58$), 20 ve üzeri yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinden ($\bar{X}=26,36$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin olarak öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre internet bağımlıkları arasında $F_{(4-264)}=3,30$, $p=,012<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 0-4 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısının ($\bar{X}=109,53$), 5-9 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısının ($\bar{X}=108,59$), 20 ve üzeri yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısının ($\bar{X}=93,42$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.21. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında aylık gelirlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 29.

Öğretmenlerinin İnternet Bağımlılığı ve Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algıları Arasında Aylık Gelirlerine Göre Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	S	F(3-265)	p	Post Hoc (Tukey)
Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme	3900 ve Altı	71	14,72	4,88	2,93	,034*	1>4
	3901-5200	36	14,06	5,06			
	5201-6500	78	13,08	4,40			
	6501 ve Üstü	84	12,65	4,50			
Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme	3900 ve Altı	71	12,23	3,39	2,76	,043*	1>4
	3901-5200	36	11,81	3,68			
	5201-6500	78	11,73	4,21			
	6501 ve Üstü	84	10,60	3,46			
Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar	3900 ve Altı	71	6,56	2,38	2,76	,042*	1>4
	3901-5200	36	6,06	2,47			
	5201-6500	78	5,74	2,08			
	6501 ve Üstü	84	5,60	2,11			
İnternet Bağımlılık Ölçeği	3900 ve Altı	71	33,51	9,56	3,30	,021*	1>4
	3901-5200	36	31,92	10,04			
	5201-6500	78	30,55	9,53			
	6501 ve Üstü	84	28,85	8,99			
Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği	3900 ve Altı	71	105,23	28,04	,72	,540	
	3901-5200	36	109,03	23,49			
	5201-6500	78	103,51	25,93			
	6501 ve Üstü	84	101,38	29,27			

*p<,05

Tablo 29'a bakıldığında öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından aylık gelirlerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim içi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin aylık gelirlerine göre internet bağımlılıkları arasında $F_{(3-265)}=2,93$, $p=,034<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 3900 ve altı gelire sahip öğretmenlerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etmeye yönelik internet bağımlık düzeylerinin ($\bar{X}=14,72$), 6501 ve üstü gelire sahip

öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=12,65$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ilişkin lise öğretmenlerinin aylık gelirlerine göre internet bağımlılıkları arasında $F_{(3-265)}=2,76$, $p=,043<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 3900 ve altı gelire sahip öğretmenlerin çevrim içi süresini artırmak istemeye yönelik internet bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=12,23$), 6501 ve üstü gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=10,60$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin aylık gelirlerine göre internet bağımlılıkları arasında $F_{(3-265)}=2,76$, $p=,042<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 3900 ve altı gelire sahip öğretmenlerin çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlara yönelik internet bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=6,56$), 6501 ve üstü gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=5,60$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin öğretmenlerin aylık gelirlerine göre internet bağımlılıkları arasında $F_{(3-265)}=3,30$, $p=,021<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 3900 ve altı gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin ($\bar{X}=33,51$), 6501 ve üstü gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=28,85$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin öğretmenlerin aylık gelirlerine göre öz-yeterlik algıları arasında $F_{(3-265)}=,72$, $p=,540>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İnternet bağımlılığı ile bilişim teknolojileri yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri kavramları arasındaki ilişkinin sonuçları öğretmenler ve öğrenciler üzerinde farklı etkilere neden olmaktadır. Dijital bağımlılık kavramı, dijital oyun bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı gibi kavramların ortak adı olarak kullanılmaktadır. İnternet bağımlılığının içeriği incelendiğinde kullanma isteğinin önüne geçilememesi, aşırı kullanım ve bundan dolayı aktivitelerin aksatılması, ihmal edilmesi, günlük rutin işlerde aksamanın yaşandığı görülmektedir. Buna bağlı olarak sosyal ilişkiler zayıflamakta ve bireyin aileler ve çevresiyle sağlıklı bir iletişim kurması zorlaşmaktadır. Bağımlılığın düzeyi arttığında da kullanım süresinin önüne geçilemesi, sorunlardan kurtulmak için içine kapanılan bir dünya, hayattan bir kaçış noktası olarak görülmekte ve kullanımın engellenmeye çalışıldığı durumlarda ise kişide sinirli ve gergin olma ile devamlı yalan söyleme durumu oluşmaktadır. Akademik başarı düzeyini doğrudan etkileyen internet bağımlılığına ilişkin öğrencilerin evde ebeveynleri ve okulda öğretmenleri tarafından sosyal ortamlara yönlendirmeleri gerekmektedir.

Bilişim teknolojilerinden okullarda yararlanılması çağdaş eğitim düzeyinin yakalanması için kaçınılmaz olmaktadır. Bilişim teknolojileri sayesinde kazanılan beceriler öğrencilere hem zaman hem de öğrenmede etkinlik açısından fayda sağlamaktadır. Öğrencilerin

bilişim teknolojilerinin getirdiği yeniliklerden eğitim alanında faydalanabilmesi, bilişim teknolojileri sayesinde öğrenme faaliyetlerinin kalıcılığının sağlanabilmesinin ön koşullarından biri de teknolojik okuryazar öğretmen yetiştirmektir.

5.1. Öğretmen ve Öğrencilere Yönelik Bulgular

5.1.1. Öğrenciler ile öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki farklılık

Çalışmada öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri öğretmenlerinin internet bağımlılık düzeylerine göre anlamlı farklılık yaratacak düzeyde daha yüksek olmasına rağmen bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının ise anlamlı farklılık yaratacak düzeyde daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe bölümü öğretmen adaylarının bilgisayara ilişkin öz-yeterlik algılarının “orta düzeyde” olduğu saptanmıştır. Bilgisayar kullanımı eğitim ve öğretimin bir parçası haline geldiği için öğretmen adaylarının bilgisayar kullanma yeterliklerinin ve bilgisayara ilişkin öz yeterliklerinin yüksek olması gerekmektedir. (Adalier, 2011)

5.2. Öğrencilere Yönelik Bulgular

5.2.1. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında ilişki

İnternet Bağımlılığı Ölçeğine ait alt faktörlerden “Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında pozitif yönde orta düzeye yakın anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ile internet bağımlılıkları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Lise öğrencilerinin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları, internet bağımlılıklarının %33,6’sını açıklamaktadır.

Balcı ve Ayhan (2007)“nın üniversite öğrencilerine yönelik yapmış oldukları çalışmada da öğrencilerin günlük internet kullanım süreleriyle internet kullanım motivasyonları arasındaki ilişkiye bakılmış ve internet kullanım süreleri arttıkça bilgilenme/etkileşim faktöründe ciddi bir artış görülmektedir.

Mossbarger (2008) araştırmasında, ergenlik döneminde yer alan bireylerin internet bağımlılık düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırması doğrultusunda Mossbarger (2008), ergenlik döneminde yer alan katılımcı bireylerin maillerine birkaç gün bakmadıklarında kendilerini rahatsız hissetmeye başladıklarını belirtmiştir.

Aykut ve Ceyhan (2008) patolojik internet kullanımı konusunda yaptıkları çalışmada öz yeterliğin, depresyon ve yalnızlık gibi patolojik internet kullanımını açıklayamadığını belirlemişlerdir.

5.2.2. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki cinsiyetlerine göre farklılık

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olma süresini artırmak isteme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık erkek öğrencilerin çevrim içi olma süresini artırmak isteme bağımlılık düzeyinin kız öğrencilerin çevrim içi olma süresini artırmak isteme bağımlılık düzeyinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlar alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin geneline ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çakır-Balta ve Horzum (2008) “Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler” başlıklı araştırmalarında, web tabanlı öğretim programı uygulanan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini farklı demografik değişkenler kapsamında belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaları doğrultusunda Çakır-Balta ve

Horzum (2008), web tabanlı öğretim programı uygulanan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ve web tabanlı öğretim programı uygulanan erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin, aynı öğretim programına dâhil edilen kız öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Aynı şekilde Çakır-Balta ve Horzum (2008); haftada sekiz saatten fazla internete bağlanan katılımcıların internet bağımlılık düzeylerinin, haftada sekiz saatten az internete bağlanan katılımcıların internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Griffiths (1999) araştırmasında; internet bağımlılık düzeyinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamış ve bayanların internet bağımlılık düzeylerinin erkeklerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Ayrıca internet bağımlılığı ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi konu alan araştırmalarda cinsiyet ile internet bağımlılığı arasında bir farklılaşmanın bulunmadığı ulaşılan sonuçlar arasındadır (Bayraktar ve Gün, 2007; Ayas ve Horzum, 2012)

Ulaşılan bulguların tersine internet bağımlılık puanları, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden fazla olduğu sonucuna ulaşılan araştırmalar az da olsa bulunmaktadır (Beşaltı, 2016).

5.2.3. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki yaşlarına göre farklılık

Öğrencilerin yaşlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen özellikle 17, 18 ve daha üst yaşlarda internet bağımlılığının daha fazla olduğu yalnız bu farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaşlarına göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 18 ve üstü yaş düzeyine sahip öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ve 17 yaş düzeyine sahip öğrencilerin öz-yeterlik algılarının, 15 yaş düzeyine sahip öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Çukurluöz (2016) “Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili Çankaya örneği” isimli çalışmasındaki bulgulara göre Dijital Bağımlılık Ölçeği geneli ve

alt boyutlarının hepsi cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Dijital Bağımlılık Ölçeği geneli için erkeklerin bağımlılık düzeyi ortalaması, kızların bağımlılık düzeyinden yüksektir. Dijital Bağımlılık Ölçeği geneli ve alt boyutları yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Dijital Bağımlılık Ölçeği geneli ile Dijital Bağımlılık Ölçeği Sosyal Medya Boyutu okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılık gösterirken, Oyun Boyutu ve Sosyal Hayata Etki Boyutu anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Dijital Bağımlılık Ölçeği geneli ile alt boyutlardan hiçbiri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Sarıkoz (2017) “Bilişim teknolojileri ve yazılım dersine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri” başlıklı çalışmasındaki bulgulara göre BTY dersine yönelik öğrenciler arasında cinsiyet, yaş, bilgisayar kullanım becerileri ve kaç yıldır bilgisayar kullandıklarına göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Dijital bağımlılık yaşa göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, dijital bağımlılık ölçeğinin yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Diğer bir ifade ile bütün yaş gruplarının dijital bağımlılık ölçeği oyun boyutu, sosyal medya boyutu, sosyal hayata etki boyutu ve dijital bağımlılık tüm yaş gruplarında eşit seviyededir denilebilir. (Eryılmaz, 2018).

Yapılan bazı çalışmalarda internet bağımlılığında yaş açısından anlamlı farklılık saptanmazken (Şahin, 2011: 75; Şaşmaz ve diğer., 2013), bir diğer çalışmada yaş belirtilmeksizin genç erişkinlerde daha sık görüldüğü belirtilmiştir (Greenfield,1999; Bölükbaş, 108 (2003).

5.2.4. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki sınıf düzeylerine göre farklılık

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 12. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ve 11. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarının, 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnan (2010)'ın yaptığı araştırmada öğrencilerin sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı puanları arasında farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Bu farkın 8. sınıflar ile 10. sınıflar; 11. sınıflar ile 6., 10. ve 12. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler arasında olduğunu belirlemiştir.

İnternet bağımlılığının sınıf düzeylerine göre farklılaştığını inceleyen ve bu konuda ulaşılan bulgulara paralel olan araştırma sonuçları bulunmaktadır (Derin, 2013; Turan, 2017; Gencer, 2017; Dinç, 2017). Bu sonucun aksine sınıf düzeyleri ile internet bağımlılığı arasında farklılaşmanın bulunduğu araştırmalarda mevcuttur (Tuna, 2015; Ünsal, 2016).

Yapılan başka bir araştırma da ise sınıf düzeyi ve internet kullanımı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (Brenner, 1997; Chung ve Kim, 2004). Wu ve Tsai (2006) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeylerinin internet tutumları açısından önemli rol oynadığı sonucuna ulaşmışlardır. Güneş (2009: 83) ise çalışmasında 9.,10.,11.,12. sınıfların internet bağımlılık düzeyi ile sınıf değişkeninin anlamlı farklılık gösterdiğini ve sınıf düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin azaldığını belirtmiştir

Dijital bağımlılığın sınıf düzeyine göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan sonuçlarına göre, dijital bağımlılığın sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Diğer bir ifade ile katılımcıların dijital bağımlılık, sosyal medya, oyun ve sosyal hayata etki düzeyleri aynı seviyede olduğu söylenebilir.(Eryılmaz, 2018).

5.2.5. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki okudukları bölümlere göre farklılık

Öğrencilerin bölümlerine göre çevrim içi olmayı günlük hayatta tercih etme alt faktöründe bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık büro yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ve bilişim teknolojileri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin bölümlerine göre çevrim içi olma süresini artırmak isteme alt faktöründe bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık bilişim teknolojileri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin bölümlerine göre çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlar alt faktöründe bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin bölümlerine göre internet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık büro yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin bilişim teknolojileri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin, ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin bölümlerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık büro yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ve bilişim teknolojileri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ulaştırma hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

5.2.6. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki anne eğitim düzeylerine göre farklılık

Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık annesi lise ve üstü bir seviyeden mezun olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının annesi okuryazar olmayan veya ilkokul mezunu olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Derin, (2013) lise öğrencileri ile internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi konu aldığı araştırmasında da internet bağımlılığı ile anne eğitim düzeyi arasında herhangi bir farklılaşma bulunmadığını belirtmiştir. Bu iki değişken arasında farklılaşmanın bulunmadığını belirten çalışmalar mevcut olup yapılan bu çalışmaya ait bulguları destekler niteliktedir (Gencer, 2017; Turan, 2017; Tuna, 2015; Türkoğlu, 2013). Diğer bir araştırma sonucu ise anne eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında farklılaşma bulunmakta olup, anne eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin de arttığı belirtilmiştir (İnan, 2010).

Bazı çalışmalarda annenin eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında ilişki olduğunu ve anne eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığının da arttığı belirtilmekte (İnan, 2010: 73; Batıgün ve Kılıç, 2011: 9; Koyuncu ve diğer., 2012).

5.2.7. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki baba eğitim düzeylerine göre farklılık

Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Dinç' in (2017) lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile bağlanma stilleri ve mizaç özellikleri arasındaki ilişkileri incelediği doktora çalışmasında, baba eğitim durumu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığını belirtmiştir. Bu konuda ulaşılan bulguyu destekleyen bir diğer çalışma ise Gencer (2017) tarafından ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ile siber zorbalık arasındaki ilişkiyi tespit etmeye dönük çalışmadır. Bu iki araştırma dışında baba eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmanın ortaya çıkmadığı çalışmalarda mevcuttur (Derin, 2013; Tuna, 2015).

Araştırma bulgularından farklı olarak Turan' ın (2017) ergenlerin internet bağımlılığı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, baba eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2.8. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki aile gelir düzeylerine göre farklılık

Öğrencilerin aile gelir durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerinden çevrim içi olma süresini arttırmak isteme, çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlara ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin aile gelir durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, “2601-3900 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin, “0-1300 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden ve “3901 ve Üstü TL” aile gelir düzeyine sahip

olan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin aile gelir durumlarına göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, “0-1300 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının, “1301-2600 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından, “2601-3900 TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından ve “3901 ve Üstü TL” aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Bayraktar (2001) “İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü” başlıklı çalışmada, ergenlik döneminde görülen internet bağımlılık düzeyinin cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemiştir. Bu doğrultuda Bayraktar(2001); ergenlik döneminde bulunan erkek çocuklarının internet bağımlılık düzeylerinin, aynı dönemde bulunan kız çocuklarının internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olduğunu ve sosyo-ekonomik düzeyi daha yüksek olan ergen bireylerin internet bağımlılık düzeylerinin de aynı oranda yüksek bağımlılığa sahip olduğunu belirtmiştir.

Horzum (2011), “İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi” başlıklı araştırmasında ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerini, farklı demografik değişkenler bağlamında ve internet bağımlılığı ile ilişkisi kapsamında incelemiştir. Bu doğrultuda Horzum (2011), erkek öğrencilerin bilgisayar oyunu ve internet bağımlılığı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ve erkek öğrencilerin bilgisayar oyunu ve internet bağımlılık düzeylerinin kız öğrencilerin bilgisayar oyunu ve internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu ve internet bağımlılığı oyun düzeylerinin sosyo-ekonomik değişkene göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini de eklemiştir.

Ailesinin aylık geliri düşük olan öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarının, yüksek olan öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. (Hur, 2006; Bayraktar, 2001; Kafai ve Sutton, 1999). Ancak yapılan bir kısım araştırmalarda öğrencilerin internet bağımlılığının ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir (Park ve diğer. 2008; Yoo ve diğer., 2004; Esen, 2010).

Ergenlerin ekonomik durumlarına göre internet bağımlılık durumlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemesi; internet bağımlılığı ile ekonomik durum arasındaki farkı araştıran yazınla uyum göstermektedir (Song, 2003; Whang ve diğer., 2003; Leung, 2004; Park ve diğer., 2008; Balta ve Horzum, 2008; Bakken ve diğer., 2009; Esen, 2010; Koyuncu ve diğer., 2012).

5.2.9. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre farklılık

Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulanların bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ile bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulmayanların bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının kendilerini yeterli bulmayan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Özağan (2017) “Meslek yüksekokulu bilgisayar teknolojileri bölümü öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanma becerilerinin sektör ve öğrenci açısından değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)” başlıklı çalışmasındaki bulgulara göre öğrencilerin bilişim teknolojileri kullanabilme becerileri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmektedir.

5.2.10 Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki bilişim teknolojileri ile ilgili hizmetiçi eğitim alıp almama durumlarına göre farklılık

Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda eğitim alma durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusunda eğitim alanların bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ile bilişim teknolojileri konusunda eğitim almayanların bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu

tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, bilişim teknolojileri konusunda hizmetiçi eğitim alan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının eğitim almayan öğrencilerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Elçi (2015) “Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi öğretim programına yönelik öğrenci görüşlerinin dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi” başlıklı çalışmasındaki bulgulara göre bilişim teknolojileri kullanımında sınıf düzeyi ve cinsiyet açısından anlamlı farklar bulunmamıştır. Öte yandan ailenin gelir düzeyine, evinde bilgisayar ve internet bağlantısı bulunup bulunmamasına, anne-baba eğitim düzeyine ve okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre BTY dersinin öğrencilerin dijital vatandaşlık bilgi, beceri ve değerlerini kazanmaları üzerindeki katkı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir

Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığına ilişkin görüşleri ölçeği toplam puanları ortalaması bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Baz, 2018).

5.2.11. Öğrencilerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki evde kullanılan bilişim teknolojilerine göre farklılık

Öğrencilerin evde kullandıkları bilişim teknolojilerine göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme, çevrim içi olma süresini artırmak isteme alt faktörlerine ait bağımlılık düzeyleri arasında ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrimiçi olmaktan kaynaklanan sorunlar alt faktöründe öğrencilerin evde kullandıkları bilişim teknolojilerine göre bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık evde kullandığı bilişim teknolojisinin internet olduğunu ifade eden öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin evde kullandığı bilişim teknolojisinin bilgisayar olduğunu ifade eden öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bilgisayar teknolojisini kullanmanın internet bağımlılığında tek başına bir anlam ifade etmediği, internet bağımlılığını artıran ve çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunları daha çok arttıran kavramın internet olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özkan (2010), araştırmasında öğrencilerin 243’ünün evden, 148’inin okuldan, 34’ünün nternet kafeden internete girdiğini belirlemiştir. İnan (2010), öğrencilerin 119’unun evden, 152’sinin internet kafeden, 13’ünün ise okuldan internete bağlandığını bulmuştur.

Evlerinde internet bağlantısı olan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları, olmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları literatürdeki çalışmalarla tutarlıdır (Yücel, 2009; İnan, 2010; Taçyıldız, 2010; Özkan, 2010).

Tahiroğlu ve arkadaşları (2008) ergenlerle yaptıkları çalışmada katılımcıların % 31,5'inin evinde internet bağlantısı olduğunu bulmuşlardır. Özcan ve Buzlu (2005) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin % 49,4'ünün internete evden bağlandıklarını tespit etmişlerdir. Esen'in yaptığı çalışmada örneklemin % 78,9 internete evlerinden bağlanırken, % 14,6'sı ise internet kafelerden internete bağlanmaktadır (Esen, 2010). Oğuz ve arkadaşları (2008) çalışmalarında internete evden bağlanma oranını % 36,6 olarak belirlemişlerdir.

5.3. Öğretmenlere Yönelik Bulgular

5.3.1. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki ilişki

İnternet Bağımlılığı Ölçeğine ait alt faktörlerden “Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ait bağımlılık düzeyi ile bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ile internet bağımlılıkları arasında orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları, internet bağımlılıklarının %20,3'ünü açıklamaktadır.

Önal (2014) “Ortaokul matematik öğretmenlerinin bilişim teknolojileri yeterliliklerine ilişkin görüşleri” isimli çalışmasındaki bulgulara göre uygulama yapılan ortaokul matematik öğretmenlerinin Bilişim Teknolojileri konusunda kendilerini genel olarak oldukça yeterli gördükleri ifade edilebilir. Bunun yanında öğretmenler; genel teknoloji bilgileri konusunda kendilerine güvenmelerine karşın teknik anlamda bir sorun yaşadıklarında bunun çözümü konusunda yardıma ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında öğretmenler, hizmetiçi eğitimlerle mesleki gelişimlerine katkı

sağlanabileceğini, fakat bu eğitimlerin alanında yetkin kişiler tarafından verilmediği için hizmetiçi eğitimlere katılmak istemediklerini dile getirmişlerdir.

Akkoyunlu ve Yılmaz (2005)“ın yapmış oldukları çalışmada da öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeylerinin internet kullanım sıklığı arttıkça arttığı ve bilgilenme amacının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.3.2 Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki cinsiyetlerine göre farklılık

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olma süresini artırmak isteme alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin alt faktörlerinden çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlar alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ölçeğinin geneline ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında göre anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Dursun (2013) “Bilişim Teknolojileri Öğretmen Yeterliklerinin Öğretim Elemanı, Öğretmen Adayı ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli doktora çalışmasında öğretmen adayları, öğretim elemanları ve öğretmenlerle yapılan uygulamalar sonucunda, öğretim elemanlarının bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının yeterliklerine ilişkin görüşleri ölçeğin beş boyutunda da cinsiyet, unvan ve kıdem değişkenleri açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

Usluel (2006)“ın 1702 öğretmen adayı ve 289 öğretmen (1991 kişi) üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğretmen ve öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişip değişmediği karşılaştırılmış ve anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Diğer taraftan Balcı ve Gülnar (2009), 953 üniversite öğrencisi ile çalışmalarını yürütmüş ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılık düzeyleri arasında herhangi bir farklılık bulamamışlardır.

Bu çalışmada erkek öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının bayan öğretmenlerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yapılan birçok araştırma, bu durumu desteklemektedir (Akkoyunlu & Orhan, 2003; Aşkar & Umay, 2001; Çetin & Güngör, 2012; Deniz, 1994; İpek & Acuner, 2003). Ancak son yıllarda bilgisayar teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte bu durumun değişebileceği öngörülmektedir. Cinsiyetin öz-yeterlik algısı üzerinde etkisinin olmadığını gösteren çalışmalarda mevcuttur (Güler & Sağlam, 2002; Korkmaz & Demir, 2012; Tekinarslan, 2008). Seferoğlu ve Akbıyık (2005) ilköğretim öğretmenlerine yönelik çalışmalarında erkek ve kadın öğretmenler arasında bilgisayara ilişkin öz-yeterlik algısı açısından bir fark bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

5.3.3. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki yaşlarına göre farklılık

İnternet bağımlılığı ölçeğinin “Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, 21-30 yaşa sahip olan öğretmenlerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etmelerine ilişkin internet bağımlık düzeylerinin, 41 ve üstü yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılığı ölçeğinin “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, 21-30 yaşa sahip olan öğretmenlerin çevrim içi olma süresini arttırmak istemeye ilişkin internet bağımlık düzeylerinin ve 31-40 yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin 41 ve üstü yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılığı ölçeğinin “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

İnternet bağımlılığı ölçeğinin geneline ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, 21-30 yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin ve 31-40 yaşa sahip

olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin, 41 ve üstü yaşa sahip olan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin öğretmenlerin yaşlarına göre öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, 21-30 yaşa sahip olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının ve 31-40 yaşa sahip olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının, 41 ve üstü yaşa sahip olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Farklı bir çalışmada yaş belirtilmeksizin genç erişkinlerde daha sık görüldüğü belirtilmiştir (Greenfield,1999; Bölükbaş, 108 2003). Griffiths ise yaptığı çalışmada internet bağımlılığının orta yaş grubunda daha fazla oranda görüldüğünü belirtmiştir (Griffiths, 1995; Griffiths, 1999).

Wu ve ark'ın (2015) 20-40 yaş grubu arasında yaptıkları çalışmada, genç yaşta internet bağımlılığın daha fazla görüldüğü bildirilmiştir.

5.3.4. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki öğrenim durumlarına göre farklılık

Öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Lisans mezunu olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ile yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının, lisans mezunu olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Yapılan araştırmalarda bireyin eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığına yatkınlığının azaldığı (Song, 2003; Bakken ve diğer., 2009) tespit edilmiştir.

Akbulut ve arkadaşları (2011) Türkiye'deki altı eğitim fakültesinde yaptığı çalışmada özellikle Türkçe öğretmenliği, güzel sanatlar eğitimi ve eğitim bilimleri bölümü öğrencilerinin bilişim teknolojilerinin öğretime entegrasyonu konusunda kendilerini daha yetersiz gördüklerini, BÖTE öğrencileri için ise bu durumun tam tersi olduğunu bulmuştur.

Akkoyunlu ve Soylu (2010) da özellikle bilgisayar ile fen ve teknoloji branş öğretmenlerinin sayısal (dijital) yetkinlik düzeylerine ilişkin ortalamaların daha yüksek, Türkçe ve Sınıf öğretmenlerinin sayısal (dijital) yetkinlik düzeylerinin ise diğer branşlara göre daha düşük olduğunu bildirmiştir. Fen ve matematik alanlarında öğrenim gören tezsiz yüksek lisans öğretmen adaylarının teknolojiye yönelik tutumlarının sosyal alanlarda öğrenim görenlerden daha olumlu olduğu (Deniz vd., 2006), öğretmenler ile yapılan çalışmada ise diğer branşlara göre sınıf öğretmenlerinin teknolojiye olan genel tutumlarının düşük olduğu belirlenmiştir (Kara, 2011). Diğer taraftan bölüm faktörünün anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Kocasaraç, 2003; Usta ve Korkmaz, 2010).

5.3.5. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki görev yaptıkları lise türlerine göre farklılık

Öğretmenlerin görev yaptıkları lise türlerine göre internet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörü ve “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. “Çevrim İçi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ilişkin düz lisede görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ile meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etmelerine ilişkin internet bağımlılık düzeylerinin, düz lisede görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. İnternet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin düz lisede görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri ile meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinin, düz lisede görev yapan öğretmenlerin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Yapılan bir araştırmada internet bağımlılığı ile okul türleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır (Koyuncu, 2012).

Öğretmenlerin hizmet yıllarına göre bilişim teknolojilerine ilişkin öz-yeterlik algılarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Bu verilere göre öğretmenlerin ilköğretim, ortaokul veya liselerde görev yapmalarının bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarını etkilemediği söylenebilir. (Sak, N., Demirer, V. 2014).

5.3.6. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre farklılık

Öğretmenlerin bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulma durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları ile yeterli bulmayan öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık bilişim teknolojileri konusunda kendilerini yeterli bulan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının, yeterli bulmayan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Akpınar (2003) geniş bir evreni temsil eden öğretmen örneklemini incelediği çalışmasında öğretmenlerin önemli bir bölümünün (%42.5) fakültede aldıkları teknoloji eğitiminin çoğu zaman ya da her zaman yeterli olduğunu düşündüğünü bulmuştur. Kutluca ve Ekici (2010), öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitim konusundaki öz yeterlilik algılarının iyi düzeyde olduğu sonucuna varmıştır. Diğer taraftan öğretmenlerin kendilerini bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma konusunda orta düzeyde yeterli gördüklerini (Sağlam, 2007) ya da yetersiz gördüklerini (Ozan, 2009; Ulaş ve Ozan, 2010) bulan çalışmalar da mevcuttur.

5.3.7. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki bilişim teknolojileri ilgili eğitime katılma durumlarına göre farklılık

Öğretmenlerin bilişim teknolojileri ile ilgili eğitime katılma durumlarına göre internet bağımlılık ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin bağımlılık düzeyleri ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin öz-yeterlik algıları arasında istatistiğine bağlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma durumuna göre bilişim teknolojilerine ilişkin öz-yeterlik algıların da istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuç öğretmenlerin bilişim teknolojileri ile ilgili aldıkları hizmet içi eğitimin, bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları üzerinde olumlu yönde etki yaptığını göstermektedir. (Sak, N., Demirer, V. 2014). Yapılan diğer araştırma da ise hizmet içi eğitimin öz yeterlik algısına yönelik herhangi bir etkisini olmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar bulunmaktadır (Çetin & Güngör, 2012; Korkmaz & Demir, 2012).

5.3.8. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki mesleki kıdemlerine göre farklılık

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim içi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ilişkin lise öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 0-4 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etmeye yönelik internet bağımlık düzeylerinin, 20 ve üzeri yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin lise öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

İnternet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin olarak lise öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 0-4 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinin, 5-9 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinin, 20 ve üzeri yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin olarak lise öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 0-4 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısının, 5-9 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısının, 20 ve üzeri yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Dursun (2013) “Bilişim Teknolojileri Öğretmen Yeterliklerinin Öğretim Elemanı, Öğretmen Adayı ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli doktora çalışmasında öğretmen adayları, öğretim elemanları ve öğretmenlerle yapılan uygulamalar sonucunda, öğretim elemanlarının bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının yeterliklerine ilişkin görüşleri ölçeğin beş boyutunda da cinsiyet, unvan ve kıdem değişkenleri açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

Yeni mezun olan öğretmenlerin kendilerinden daha kıdemli olan öğretmenlere oranla bilişim teknolojileri öz-yeterlik algılarının daha yüksek olduğu, öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça öz-yeterlik algılarının düştüğü görülmektedir. Yapılan birçok çalışma bu durumu desteklemektedir (Aydoğdu, Özcan & Ergin, 2008; Baş, 2011; Erkan, 2004). Çetin ve Güngör’ün (2012) yaptıkları çalışmada ise 6-10 yıl ve 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlik puanlarının en yüksek olduğu ve onları sırasıyla 10-15 yıl, 20 yıl ve üstü, 16-20 yıl çalışanlar izlemekte olduğunu ortaya koymuşlardır.

5.3.9. Öğretmenlerin internet bağımlılığı ve bilişim teknolojileri öz-yeterlik algıları arasındaki aylık gelirlerine göre farklılık

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim içi Olmayı Günlük Hayata Tercih Etme” alt faktörüne ilişkin öğretmenlerin aylık gelirlerine göre internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 3900 ve altı gelire sahip öğretmenlerin çevrim içi olmayı günlük hayata tercih etmeye yönelik internet bağımlık düzeylerinin, 6501 ve üstü gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olma Süresini Artırmak İsteme” alt faktörüne ilişkin lise öğretmenlerinin aylık gelirlerine göre internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 3900 ve altı gelire sahip öğretmenlerin çevrim içi süresini artırmak istemeye yönelik internet bağımlık düzeylerinin, 6501 ve üstü gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin “Çevrim İçi Olmaktan Kaynaklanan Sorunlar” alt faktörüne ilişkin lise öğretmenlerinin aylık gelirlerine göre internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 3900 ve altı gelire sahip öğretmenlerin çevrim içi olmaktan kaynaklanan sorunlara yönelik internet bağımlık

düzeylerinin 6501 ve üstü gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

İnternet bağımlılık ölçeğinin geneline ilişkin öğretmenlerin aylık gelirlerine göre internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 3900 ve altı gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinin, 6501 ve üstü gelire sahip öğretmenlerin internet bağımlık düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geneline ilişkin öğretmenlerin aylık gelirlerine göre öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Adalıer 2011 “Türkçe Öğretmen Adaylarının Bilgisayara İlişkin Öz-Yeterlik Algıları” makalesinde öğretmen adaylarının bilgisayara ilişkin öz-yeterlik algısında sosyo-ekonomik düzeyi açısından farklılaşma olmadığı görülmektedir.

5.4.Öneriler

- İnternet bağımlılığın önlenmesi için evde ailelere, okulda ise öğretmenlere büyük görevler düşerek öğrencilerin bu bağımlılığının ortadan kaldırılmasında öğrencinin sosyalleşmesi sağlanmalıdır.
- Araştırma, İstanbul İli Tuzla İlçesindeki lise öğrencilerine ve öğretmenlerine yönelik yapılmıştır. İstanbul dışındaki liselerde veya farklı öğrenim düzeylerinde örneklem gurubu genişletilerek araştırma yapılabilir.
- Bilişim teknolojileri yeterlikleri ve internet bağımlılığı konusu bu çalışmada bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada yer alan değişkenler dışında, farklı değişkenler ile bilişim teknolojileri yeterlikleri ve internet bağımlılığı konusunun genişletilerek incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aileler İçin Güvenli İnternet Rehberi*. (2015). Ankara: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı.
- Adalier, A. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının bilgisayara ilişkin öz-yeterlik algıları. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 1C0447, 6, (3), 2390-2398.
- Akbulut, Y., Odabaşı, H., ve Kuzu, A. (2011). Perceptions of preservice teachers regarding the integration of information and communication technologies in Turkish education faculties. *Turkish Online Journal Of Educational Technology*, 10(3), 175-184.
- Akın, B. (1998). Bilişim teknolojilerinin evrimi ve bilişim teknolojilerinin çağdaş işletmelerde stratejik yönetim üzerindeki etkileri. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8: 239-253.
- Akkoyunlu, B. (1996). Bilgisayar okuryazarlığı yeterlilikleri ile mevcut ders programlarının kaynaştırılmasının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12: 127-134.
- Akkoyunlu, B. (2002). Educational Technology in Turkey: Past, Present and Future. *Educational Media International*, 39(2), 165-174.
- Akkoyunlu, B., Orhan, F. (2003, July). Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümü Öğrencilerinin Bilgisayar Kullanma Öz Yeterlik İnancı İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 2(3).

- Akkoyunlu, B. & Yılmaz, M. (2005). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri ile internet kullanım sıklıkları ve internet kullanım amaçları. *Eğitim Araştırmaları*, 5 (19), 1 - 14.
- Akkoyunlu, B. ve Soylu, M.Y. (2010) Öğretmenlerin sayısal yetkinlikleri üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 748-768.
- Akpınar, Y. (2003). Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi: İstanbul Okulları Örneği. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(2).
- Akpınar, Y. & Altun, A. (2014). Bilgi toplumu okullarında programlama eğitimi gereksinimi. *İlköğretim Online Dergisi*, 13(1), 1-4.
- Aksaçoğlu, A. G. & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi, *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), (s. 3 – 28).
- Aktaş, Arnas, Y. (2005). Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim, *Eurasian Journal of Educational Research*, 20, 36-47.
- Aktürk, N. (2006), T.C Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Ankara, Sayı. B.08.0.ETG.0.21.01.04.00.300.
- Alaçam, H. (2012). *Denizli bölgesi üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının görülme sıklığı ve yetişkin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ile ilişkisi*. Uzmanlık Tezi, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Denizli.
- Alkan, C. (1994). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu.
- Altunay, A. (2013). *Çağımızın görsel iletişim ortamı olarak yeni medya – Hareketli Görüntünün Tarihi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Applegate, L. M., McFarlan, F., & McKenney, J. L. (1999). *Corporate Information Systems Management*. Irwin McGraw-Hill Press.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), (s. 55 – 67).
- Arısoy, Ö.(2009). İnternet Bağımlılığı, Türkiye Klinikleri J Psychiatry, 2.
- Arslan, A. (2015). *Eğitim ve öğretimde sosyal medyanın kullanımı*. Konya: Çizgi.

- Arslan, A., Kırık, A. M., Karaman, M. ve Çetinkaya, A. (2015). Lise ve üniversite öğrencilerinde dijital bağımlılık, *UHIVE: Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Yaz, (s. 34 – 58).
- Aşkar, P. & Umay, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-8.
- Ayas, T., ve Horzum, M. B. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Sanal Zorba ve Mağdur Olma Durumu. 18 Ocak 2018, İlköğretim Online, 369-380.
- Aydın, K. (2004). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu kullanımı ve GSM operatörü tercihleri üzerine bir çalışma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), (s. 149 – 164).
- Aydoğdu- Karaaslan, İ. ve Budak, L. (2012). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu özelliklerini kullanımlarının ve gündelik iletişimlerine etkisinin araştırılması, *Journal of Yasar University*, 26(7), (s. 4548 – 4525).
- Aydoğdu, B., Özcan, E. & Ergin, Ö. (2008). Fen bilgisi öğretmen ve öğretmen adaylarının bilgisayara karşı tutumları ve bilgisayar kullanma düzeyleri. 8. *Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı (IETC-2008)*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aykut.A. ve Ceyhan, E. (2008). Loneliness, Depression, and Computer Self- Efficacy as Predictors of Problematic Internet Use. *Cyberpsychology & Behavior*, Vol. 11. No. 6.
- Bakken, I. J., Wenzel, H. G., Götestam, K. G., Johansson, A. ve Oren, A. (2009). Internet Addiction Among Norwegian Adults: A Stratified Probability Sample Study. **Scandinavian Journal of Psychology**. 50: 121-127.
- Balcı, Ş. & Ayhan, B. (2007). Üniversite öğrencilerinin internet kullanımı ve doyumları üzerine bir saha araştırması. *Selçuk İletişim*, 5(1), 174-197.
- Balcı, Ş. ve Gülnar, B. (2009). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılarının profili, *Selçuk İletişim*, 6 (1), 5-22.
- Balkı, E. (2008). *Öğretmenlerin bilişim teknolojilerine ilişkin algıları ve uygulamaları: özel Konya Esentepe İlköğretim Okulu örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Balta, Ç. Ö. & Horzum, M. B. (2008). The factors that affect internet addiction of students in a web basal learning environment, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), (pp. 187 – 205).
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bandura, A. (1996). Multifaceted impact of self-efficacy beliefson academic on functioning. *Child Development*, 67(3), 1206-1222.
- Barker, A. (2002). *Yenilikçiliğin simyası*. İstanbul: BZD.
- Bartholow, B. D., Sestir, M. A. & Davis, E. B. (2005). Correlates and consequences of exposure to video game violence: Hostile personality, empathy, andaggressive behavior, *Society for Personality and Social Psychology*, 31(11), (pp. 1573 – 1586).
- Baş, G. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin eğitsel internet kullanımı öz-!yeterlik inançlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 1(2), 35-51
- Batıgün, A.D. ve Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı İle Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. **Türk Psikoloji Dergisi**. 26 (67): 1-10.
- Bayhan, V. (2011). Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı (Malatya uygulaması), *Akademik Bilişim'11 – XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildiriler Kitabı*: Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Baykul, Y., & Güzeller, C. O. (2014). *Sosyal bilimler için istatistik: SPSS uygulamalı* Ankara: Pegem
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bayraktar, F. ve Gün, Z. (2007). Incidence and correlates of internet usage among adolescents in north cyprus. *Cyberpsychology and Behavior*. 10: 191-197.
- Baz, F. Ç. (2018). Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine çalışma. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 276-295. DOI: 10.26466/opus.470118

- Beşaltı, M. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve kişilik özelliklerinin bazı sosyo-demografik özelliklere göre incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Beyatlı, Ö. (2012). *Orta öğretim kademesindeki öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakındoğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, KKTC.
- Bilişim Şurası, (2002). Eğitim Grubu Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim ve Ortaöğretim Alt Komisyonu Raporu. Ankara. Web: www.bilisimsurasi.org.tr/listeler/tbs-egitim/.../01-tbs-rapor_zhan_m.doc 11.05.2017’de alınmıştır.
- Bingöl, Meşe, E., T. (2010). *Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin özel alan yeterlilikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri: İzmir İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bölükbaş, K. (2003). İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bradley, S., Hausmann, J.A. & Nolan, R.L. (1993). Globalization, Technology and Competition-The Fusion Of Computers and Telecommunications In The 1990's. Harvard Business School Pres, Boston.
- Brenner, V. (1997). Psychology Of Computer Use: XLVII. Parameters of Internet Use, Abuse and Addiction: The First 90 Days Of The Internet Usage Survey. **Psychol Rep.** 80: 879- 882.
- Burgul, N.& Yağan, M. (2009). The importance and the roles of information technologies in preschool education. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem
- Byrne, B. M. (2013). *Structural equation modeling with LISREL, PRELIS, and SIMPLIS: Basic concepts, applications, and programming*. Psychology Press.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem
- Canbek, G. & Sağiroğlu, G. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği, *Politeknik Dergisi*, 10(1), (s. 33 – 39).

- Carey, J., Chisholm, I., Irwin, L. (2002). The Impact of Access on Perceptions and Attitudes Towards Computers: *An International Study, Educational Media International*, 39(3- 4), 223-235.
- Cemiloğlu, Altunay, M. (2010). Gündelik yaşam ve sosyal paylaşım ağları: Twitter ya da – pıt pıt net, *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 12, (s. 31 – 56).
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), (s. 109 – 116).
- Chak, K. & Leung, L. (2004). Shyness and locus of control as predictors of internet addiction and internet use, *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 7, (pp. 559 – 570).
- Chang, C., Y. (2002). Does-computer-assisted instruction problem solving improved science outcomes? A Pioneer study. *The Journal of Educational Research*, Number: 95(3), 143-150.
- Choi, J., N. (2004). Individual And Contextual Dynamics Of Innovation-Use Behavior in Organizations. *Human Performance*, 17(4), 397 – 414.
- Chou C ve Hsiao M C (2000) Internet Addiction, Usage, Gratification, and Pleasure Experience: The Taiwan College Students Case, *Computers & Education*, 35 (1), 65-80.
- Chung, H. K., ve Kim, K. H. (2004). Internet Addiction, Social Support and Psychological Factors In Adolescents. **Korean Journal Child Health Nursing**. 10(4): 406- 412.
- Cüre, F.& Özdener, N. (2008). Öğretmenlerin Bilgi Ve İletişim Teknolojileri (Bit) Uygulama Başarıları Ve Bit'e Yönelik Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 34, 41-53.
- Çağıltay, K.& Yıldırım, S.& Arslan, İ.& Gök, A.& Gürel, G.& Karakuş, T.& Saltan, F., &Uzun, E. &Erden, Ü. & Yıldız, İ. (2007, 31 Ocak - 2Şubat). Öğretim Teknolojilerinin Üniversitede Kullanımına Yönelik Alışkanlıklar ve Beklentiler: Betimleyici Bir Çalışma. *Akademik Bilişim'07 - IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Kütahya.
- Çağıltay, K. & Çakıroğlu, J.& Çağıltay, N. & Çakıroğlu, E. (2001). Öğretimde bilgisayar kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri, *Hacettepe Eğitim Dergisi*. 21, (1). Ankara,

- Çakır , Balta, Ö. & Horzum, M. B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), (s. 187 – 205).
- Çakır, V. & Bozkurt, Ö. (2014). Televizyon izleme alışkanlıkları, motivasyonları ve TRT – 6: Hakkâri örneği, *Global Media Journal: TR Edition*, 4(8), Spring,(s. 61 – 81).
- Çelen, F. K., Çelik, A. & Seferoğlu, S. S. (Şubat 2011). Çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrimiçi riskler, *Akademik Bilişim'11 – XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildiriler Kitabı*: Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Çelik, E. (2008). *Eğitimciler Açısından Eğitimde Bilişim Teknolojileri Ve Otomasyon Sistemlerinin Kullanımına Bakış*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, C.& Bindak, R. (2005). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Bilgisayara Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10).
- Çetin, O., & Güngör, B. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar öz-yeterlik inançları ve bilgisayar destekli öğretime yönelik tutumları. *21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, İstanbul.
- Çevik, B. G. & Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaşlık bağımlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), (s. 225 – 240).
- Çocuklar için güvenli internet*. (2006). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Çoklar, A. N. (2008). *Öğretmen adaylarının eğitim teknolojisi standartları ile ilgili özyeterliklerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çubukçu, A. & Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri, *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5, (s.148 – 174).

- Çukurluöz, Ö. (2016). *Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili Çankaya örneği*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Davenport, T. H., & Prusak, L. (1997). *Information Ecology: Mastering the Information & Knowledge Environment*. New York: Oxford University Press.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive – behavioral model of pathological internet use, *Computers in Human Behavior*, 17, (pp. 187 – 195).
- Demir, N.& Kabadayı, A. (2008). Erken Yaşta Renk Kavramının Kazandırılmasında Bilgisayar Destekli Ve Geleneksel Öğretim Yöntemlerinin Karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-18.
- Demirer, V. & Sak, N. (2015). Türkiye'de bilişim teknolojileri (BT) eğitimi ve BT öğretmenlerin değişen rolleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5),
- Demirhan, T. (2008). *Bilişim teknolojilerinin işitme engellilerin eğitimine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Deniz, L. (1994). *Bilgisayar tutum ölçeğinin geçerlik, güvenirlik ve norm çalışması ve örnek bir uygulama*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz S., Görgen İ., ve Şeker H. (2006). Tezsiz yüksek lisans öğretmen adaylarının teknolojiye yönelik tutumları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 23, 62-71.
- Derin, S. (2013). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı öznel iyi oluş. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dinç, M. (2017). Lise öğrencilerinde özgül internet bağımlılığının bağlanma stilleri ve mizaç özellikleri açısından incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dinçer, S., Mavaşoğlu, M. & Mavaşoğlu, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin internet kullanımlarının sosyal yaşam üzerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), (s. 145 – 157).
- Dolgun, U. (2005). *Enformasyon toplumundan gözetim toplumuna*, Bursa: Ekin.

- Doucet, M. (2007). Library and archives canada: A case study of a national library, archives, and museum merger, *RBM: A Journal of Rare Books, Manuscripts, and Cultural Heritage*, 8, (pp. 61 – 66).
- Dursun, F.(2013). *Bilişim teknolojileri öğretmen yeterliklerinin öğretmen elemanı, öğretmen adayı ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*.Adnan Menderes Üniversitesi.Sosyal Bilimler Enstitüsü.Doktora TeziAydın.
- Ekici, E., Taşkın Ekici, F. ve Kara, İ. (2012). Öğretmenlere Yönelik Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 53-65.
- Elçi, C.A. (2015). *Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi öğretim programına yönelik öğrenci görüşlerinin dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi*. Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi.Adana
- Erdemir, N.& Bakırcı, H.& Eydurun, E. (2009). Öğretmen Adaylarının Eğitimde Teknolojiyi Kullanabilme Özgüvenlerinin Tespiti. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 6(3).
- Erdost, C. (1982). *Sermayenin uluslararasılaşması ve teknoloji transferleri*. Ankara: Savaş.
- Erkan, S. (2004). Öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumları üzerine bir inceleme. *Manas Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 141-145.
- Erkuş, A. (2013). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin.
- Eryılmaz, S. & Akbaba, S.(2013). Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Eğilimler: British Journal Of Educational Technology (Bjet) Dergisinde Yayınlanan Makalelerin Değerlendirmesi.*Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 52-82.
- Eryılmaz, S. & Çukurluöz, Ö.(2018). Lise Öğrencilerinin Dijital Bağımlılıklarının İncelenmesi: Ankara İli, Çankaya İlçesi Örneğı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 17, 67, 889-912.
- Eryılmaz, S. & Uluyol, Ç.& Demiralay R.&şahin, S.(2014). Öğretmen Adaylarının Oyun Tercihleri ve Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıklarının İncelenmesi: Gazi Üniversitesi Örneğı, *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 3(2), 1-7
- Ergin, A. (1995). *Öğretim teknolojisi iletişim*. Ankara: Pegem.

- Erjem, Y. & Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve gençlik: Yerli dizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkisi, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), Mayıs Dönemi, (s.15 – 30).
- Erkan, S., (2004). Öğretmenlerin Bilgisayara Yönelik Tutumları Üzerine Bir İnceleme, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12.
- Ersoy, Y. (2002). Bilişim Çağı Eşiğinde Sınıf Ve Matematik Öğretmenlerinin Yeni İşlevler ve Roller Edinmeleri. *İlköğretim Online E-Dergi*, 1(2), Web: <http://ilkogretimonline.org.tr/vol1say2/v01s02d.pdf> 29.01.17’de alınmıştır.
- Esen, E. (2010). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Forssell, K. (2011). Technological pedagogical content knowledge: Relationships to learning ecologies and social learning networks. Doctoral dissertation unpublished, Stanford University. <http://www.stanford.edu/~forssell/dissertation/> sayfasından ulaşılmıştır.
- Gencer, H. (2017). Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Goldberg, I. (1999). Internet Addiction Disorder. <http://http://www.cog.brown.edu/people.html>. Adresinden 21.09.2012 tarihinde alınmıştır.
- Gök, A.& Turan, S.& Oyman, N. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bilişim Teknolojilerini Kullanma Durumlarına İlişkin Görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3).
- Gökçearslan, Ş. & Durakoğlu, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, (pp. 419 – 435).
- Greenfield, D. N. (1999). Virtual Addiction: Sometimes New Technology Can Create New Problems. http://www.virtual-addiction.com/pdf/nature_internet_addiction.pdf (12 Haziran 2012).

- Greenfield, D.N. (1999). Psychological Characteristics of Compulsive Internet Use: A Preliminary Analysis. **Cyberpsychology and Behaviour**. 2: 403- 12.
- Griffiths, M. D. (1999). Internet addiction: fact or fiction?, *The Psychologist*, 12(5), (pp. 246 – 250).
- Güler, H., & Sağlam, N. (2002). Biyoloji öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin ve çalışma yapraklarının öğrencilerin başarıları ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23.
- Gülner, B. & Balcı, Ş. (2011). *Yeni medya ve kültürleşen toplum*, Konya: Literatürk.
- Gümüş, İ. & Ögeve, C. (2015). Önlisans öğrencilerinin akıllı cep telefon kullanmalarının başarı ve harcama düzeylerine olası etkileri üzerine bir çalışma, *Akademik Platform Dergisi*, 1, (s. 310 – 315).
- Gündüz, Ş., Odabaşı, F. (2004, January). Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 3(1-7).
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Günüç, S. & Kayri, M. (2010). Türkiye’de internet bağımlılık profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik güvenirlik çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, (s. 220 – 232).
- Gürcan, A., Özhan, S. & Uslu, R. (2008). *Dijital oyunlar ve çocuklar üzerindeki etkileri*, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- Güvenen, O. (2008). Küreselleşme Sürecinde Bilgi Teknolojileri ve Bilgi Sistemleri Stratejileri. İstanbul: DPT.
- Hacıfendioğlu, Ş. (2010). Sosyal paylaşım sitelerinde üye bağlılığı üzerine bir araştırma, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, (s. 56 – 71).
- Hedman, J., & Kalling, T. (2002). *IT and Business Models*. Malmö, İsveç: Daleke Grafiska AB.
- Hızal, A. (1989). *Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Holmes, Leonard. What is “Normal” Internet Use?, 1997, [<http://mentalhealth.miningco.com/mentalhealth/library/weekly/aa100697.htm>]
- Horzum, M. B. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(159), (s. 56 – 68).
- Horzum, M. B., Ayas, T. & Çakır, Ö. B. (2008). Çocuklar için bilgisayar oyun bağımlılığı, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 30, (s. 76 – 88).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.59f61e219c4a50.32261877
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c0bde878d1d69.34540755
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c0bbf495a11a2.00034154.
- Hur, M.H. (2006). Demographic, Habitual, and Socioeconomic Determinants of Internet Addiction Disorder: An Empirical Study of Korean Teenagers. *Cyberpsychology & Behavior*, Vol. 9, No.5.
- Irak, D. & Yazıcıoğlu, O. (2012). *Türkiye ve sosyal medya*, İstanbul: Okyanus.
- ISTE (International Society for Technology in Education), (2000). NETS-Standards for Teachers. Washington DC: ISTE. Web: <http://www.iste.org/standards/nets-for-teachers> 02.03.2017’de alınmıştır.
- ISTE. (2016). The ISTE national educational technology standards and ISTE standards for students. <http://www.iste.org/standards/standards/for-students> sayfasından erişilmiştir.
- Işık, U. (2007). *Medya bağımlılığı teorisi doğrultusunda internet kullanımının etkileri ve internet bağımlılığı*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İbrahim, I. I., Subari, K. A., Kassim, K. M. & Mohamood, S. K. B. (2013). Antecedent stirring purchase intention of smartphone among adolescents in perlis, *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 3(12), (s. 84 – 97).

- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. kademe ve lise öğrencilerinde internet bağımlılığı*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İnce, İ. & Şenyüzlü, B. & Uğur, B. (2010). *Bilişim teknolojileri öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Ada.
- İnceler, H. (2011). *Rekabette Başarının Yolu-Teknoloji Yönetimi*, İstanbul: Desnet.
- İpek, C. & Acuner, H.Y. (2003). Sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayar öz-yeterlik inançları ve eğitim teknolojilerine yönelik tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 23-40.
- İraz, R. (2004). Organizasyonlarda karar verme ve iletişim sürecinin etkinliği bakımından bilgi teknolojilerinin rolü. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11: 407-422.
- İşman, A. (2001). *Bilgisayar ve Eğitim*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2. Web: <http://sujef.org/index.php/sujef/article/view/20/1> 29.01.2017'de alınmıştır.
- Jans, K. S., Hwang, S. Y. & Choi, J. Y. (2008). Internet addiction and psychaitric symptoms among Korean adolescents, *Journal of School Health*, 78(3), (pp. 165 – 171).
- Kaçar, A.& Ö., Doğan, N. (2007, 31 Ocak-2 Şubat). Okulöncesi Eğitimde Bilgisayar Destekli Eğitimin Rolü. Akademik Bilişim Dumlupınar Üniversitesi.
- Kafai, Y.B., Sutton, S. (1999). Elementary school students' computer and Internet use at home: Current trends and issues. *Journal of Educational Computing Research*, 21; 345-362.
- Kandell, J. J. (1998). Internet addiction onf campus: the vulnerability of college students, *Cyberpsychology and Behavior*, 1, (pp. 11 – 17).
- Kara, S. (2011). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri yeterliliklerinin belirlenmesi (İstanbul örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel

- Kaplan, A. & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53, (pp. 59 – 68).
- Karagülle, A. E. & Çaycı, B. (2014). Ağ toplumunda sosyalleşme ve yabancılaşma, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication (TOJDAC)*, 4(1), (s. 1 – 9).
- Karahan, M. (2003), *Eğitimde Bilgi Teknolojileri (Bilgisayar Kullanımının Eğitime Katkıları)*, Ankara: Altın
- Karasar, Ş. (2004). Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri-İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology – Tojet* 3(4-16).
- Karaaslan, İ. A. & Budak, L. (2012). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu özelliklerini kullanımlarını ve gündelik iletişimlerine etkisinin araştırılması, *Journal of Yasar University*, 26(9), (s. 4548 – 4571).
- Karsten, R., Roth, M., R., (1998). The relationship of computer experience and computer selfefficacy to performance in introductory computer literacy courses. *Journal of Research on Technology Education*, 31(1), 14-24.
- Kayabaşı, Y. (2005). Sanal gerçeklik ve eğitim amaçlı kullanılması. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4: 151-158.
- Keskin, M. (2008). *İlköğretim 1. Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Bilişim Teknolojileri Okuryazarlık Düzeylerinin Öğrenci Başarısını Etkileme Düzeyi (Afyonkarahisar İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kırık, A. M. (2013). Gelişen web teknolojileri ve sosyal medya bağımlılığı, *Sosyal Medya Araştırmaları – 1*.
- Kızıl, N. (1998). *İletişim özgürlüğü ve medyada oto kontrol*, İstanbul: Beta.
- Kocasaraç, H. (2003, July). Bilgisayarların Öğretim Alanında Kullanımına İlişkin Öğretmen Yeterlilikleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 2(3).
- Kol, S. (2012, Mayıs). Okul Öncesi Eğitimde Teknolojik Araç- Gereç Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 543-554.

- Koolstra, C. M., Voort, T. H. A. & Kamp, L. J. (1997). Television's impact on children's reading comprehension and decoding skills: A 3 – year panel study, *Reading Research Quarterly*, 32, (pp. 128 – 152).
- Korkmaz, Ö., & Demir, B. (2012). MEB hizmetiçi eğitimlerinin öğretmenlerin bilgi ve iletişim eknolojilerine ilişkin tutumlarına ve bilgisayar öz-yeterliklerine etkisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(1),1-18.
- Koyuncu, T., Ünsal, A. ve Arslantaş, D. (2012). İlköğretim ve Lise Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve Yalnızlık. 15.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi. <http://kongre.hasuder.org.tr/index.php/uhsk15/uhsk15/paper/view/515> (16 Ocak 2013).
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Bökeoğlu, Ç. Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem
- Köksal, Y. (2015). İnternet bağımlılığı ile internetten alışveriş ilişkisi üzerine bir incelenme; üniversite öğrencileri uygulaması, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, (s. 117 – 130).
- Köroğlu, G., Öztürk, Ö., Tellioglu, N., Genç, Y., Mırsal, H. ve Beyazyürek, M. (2006). Problemlı internet kullanımıyla başvuran iki uçlu bir hasta nedeniyle psikiyatrik ek tanı tartışması: Olgu sunumu, *Bağımlılık Dergisi*, 7, (s. 150 – 154).
- Kutluca T. & Ekici G. (2010). Examining teacher candidates' attitudes and self efficacy perceptions towards the computer assisted education. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 38, 177-188
- Lam, L. T., Peng, Z. & Mai, J. (2009). The association between internet addiction and self – injurious behaviour among adolescents, *Injury Prevention*, 15, (pp. 403 – 408).
- Leung, L. (2004). Net-Generation Attributes and Seductive Properties Of The Internet As Predictors Of Online Activities and Internet Addiction. *Cyberpsychology and Behavior*. 7 (3): 333- 348.
- Liautaud, B., & Hammond, M. (2000). *E-Business Intelligence : Turning Information Into Knowledge Into Profit*. New York: Mcgraw-Hill Press.
- Lundby, K. & Ronning, H. (2014). Medya – kültür – iletişim.

- Meral, M.& Akuner, C.& Temiz, I. (2012). Competencies of Teachers' use of Technology in Learning and Teaching Processes. *Elektronika Ir Elektrotehnika*, 18(10).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007a). Temel Eğitim Projesi 2. Fazı: BT Entegrasyonu Temel Araştırması.<http://ocw.metu.edu.tr/pluginfile.php/3298/course/section/1180/BT%20Entegrasyonu.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). Temel Eğitime Destek Projesi “Öğretmen Eğitimi Bileşeni” Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. Tebliğler Dergisi (S.2590), 1491-1540. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2008a). *EğiTek'i Tanıyalım Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Meral, M.& Akuner, C.& Temiz, I. (2012). Competencies of Teachers' use of Technology in Learning and Teaching Processes. *Elektronika Ir Elektrotehnika*, 18(10).
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., & Barrett, K. C. (2004). *SPSS for introductory statistics: Use and interpretation*. Psychology Press.
- Mossbarger, B. (2008). Is internet addiction addressed in the classroom? A survey of psychology textbooks, *Computers in Human Behavior*, 24, (pp. 468 – 474).
- Mowery, D.& C., Sampat, B. N. (2005). Universities in national innovation systems, in: J. Fagerberg, D. Mowery & B. Verspagen (Eds.). *The Oxford Handbook of Innovation*. Oxford University Press, Oxford, (209 - 239).
- Nalwa, K. & Anand, A. P. (2003). Internet addiction in students: A cause of concern, *Cyber Psychology & Behavior*, 6(6), (pp. 653 – 656).
- Ocak, M. A. (2013a). *Aile ve iletişim*, Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Odabaş, H. (2004). İnternet tabanlı uzaktan öğrenim modelinin bilgi hizmetlerine yönelik yüksek öğretim programlarında kullanımı. Kütüphaneciliğin Destanı içinde (121-139.ss.). Ankara: A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Odabaşıoğlu, G., Öztürk, Ö., Genç, Y. ve Pektaş, Ö. (2007). On olguluk bir seri ile internet bağımlılığı klinik görünümüleri, *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), (s. 46 – 51).
- Oğuz, B., Zayin, N., Özel, D. ve Saka, D.(2008). Tıp Öğrencilerinin İnternette Bilişsel Durumları. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 30 Ocak - 01 Şubat 2008.

- Okday, A. (2007). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon
- Okdaylar, H. C. (2011). *Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Yargı.
- Ozan, C., (2009). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojileri açısından yeterlilikleri (Erzurum ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Ögel, K. (2012). *İnternet bağımlılığı: İnternetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla başa çıkmak*, İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Öğüt, A. (2001). *Bilgi Çağında Yönetim*. Ankara: Nobel.
- Önal, N. (2014). *Ortaokul matematik öğretmenlerinin bilişim teknolojileri yeterliliklerine ilişkin görüşleri*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara.
- Özağan, Ö. (2017). *Meslek yüksekokulu bilgisayar teknolojileri bölümü öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanma becerilerinin sektör ve öğrenci açısından değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)*. Fırat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Elazığ.
- Özcan, N. K. ve Buzlu, S. (2005). Problemlı İnternet Kullanımının Belirlemede Yardımcı Bir Araç: “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği’nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenilirliği”. Bağımlılık Dergisi. 6 (1): 19- 26.
- Özdamar, K. (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Kaan
- Özden, M. Y.& Çağıltay, K.& Çağıltay, N. E. (1997). Teknoloji Ve Eğitim: Ülke Deneyimleri Ve Türkiye İçin Dersler. 3. Türkiye’de İnternet Konferansı, İnet-tr 97. Ankara. Web: http://members.tripod.com/unal_mat/ulder.htm sayfasından alınmıştır.
- Özkan, E. (2010). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Bilgisayar-İnternet Kullanım Durumlarının Değerlendirilmesi(Uşak İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkul, E., Girginer, N. (2004). Uzaktan Eğitimde Teknoloji ve Etkinlik. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(3)-19.
- Özmenler, Kamil Nahit. <http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/ruhsagligi/>, *Gata Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı web sitesi*, Mart 2001.

- Öztopçu, A. (2003, Aralık) *Okul Öncesi ve İlköğretim Sürecindeki Eğitimde Bilişim Teknolojilerinin Önemi*. İnet 03 internet Konferansı, İstanbul. Web: inettr. org.tr inetconf9 bildiri 97.doc sayfasından alınmıştır.
- Para, D.& Reis, A., Z. (2009, 11-13 Şubat). Eğitimde Bilişim Teknolojileri Kullanılması: Kimyada Su Döngüsü. XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Şanlıurfa.
- Park, S. K., Kim, J. Y. & Cho, C. B. (2008). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among south korean adolescents, *Adolescence*, 4(172), (pp. 895 – 909).
- Port, O. (1996). The silicon age? It is just dawning. *Business Week*, December 9: 46-47.
- Price, M., R. (2009). *Yenilikçi göz*. İstanbul: Ledo.
- Rogers, E., M. (2003). *Diffusion of Innovation*. (5th Edition). New York: Free Press.
- Rosen, D., B., Jaruszewicz, C. (2009). Developmentally Appropriate Technology Use and Early Childhood Teacher Education. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 30(2), 162-171.
- Sağlam, F. (2007). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin derslerinde bilgi teknolojisi kaynaklarından yararlanma öz-yeterlilikleri ve etki algılarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Sally L P M (2006) Prediction of Internet Addiction for Undergraduates in Hong Kong, Baptist University, Hong Kong, UMI Dissertation Information Service.
- Sak, N., & Demirer, V. (2014). Öğretmenlerin bilişim teknolojileri öz-yeterlilik algılarının incelenmesi. 2nd International Instructional Technologies & Teacher Education Symposium, Sandıklı, Afyonkarahisar.
- Sakin, M. (2011). *Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Hipotez.
- Sanders, C. E., Field, T. M., Diego, M. & Kaplan, M. (2000). The relationship of internet to depression and social isolation among adolescents, *Adolescence*, 35(138), (pp. 237 – 242).
- Sarıkoz, A. (2017). *Bilişim teknolojileri ve yazılım dersine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Scherer, K. (1997). College life on – line: Healthy and unhealthy internet use, *Journal of College Student Development*, 38, (655 – 665).
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74.
- Seferoğlu, S. S., & Akbıyık, C. (2005). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 89-101.
- Seferoğlu, S. S. & Yıldız, H. (2013). Dijital çağın çocukları: İlköğretim öğrencilerinin Facebook kullanımları ve internet bağımlılıkları üzerine bir araştırma, *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, 2, Çocuk ve Medya Özel Sayısı, (s. 31 – 48).
- Semiz, Ö. (2015). Teknolojik gelişmeler, bilgiye erişim ve telif hakları: Fırsatlar ve tereddütler, *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi (FMR)*, 1, (s. 63 – 70).
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gönül.
- Sığırtmaç, A., D., Yılmaz, E., Solak, N. (2007). *Bilgisayar destekli eğitimin genel durumu ve öğretmenlerin görüşleri*, İstanbul: Ya-Pa.
- Song, I. (2003). Internet Gratifications Depression Self-efficacy and Internet Addiction. Master's Thesis. Michigan State University.
- Soule, L. C., Shell, L. W. & Kleen, B. A. (2003). Exploring internet addiction: Demographic characteristics and stereotypes of heavy internet addiction, *The Journal of Computer Information Systems*, 44(1), (pp. 64 – 73).
- Sözer, E. (2009). *Öğretmenin görevi, nitelikleri ve eğitime öğretmen yetiştirme*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Subrahmanyam, K., Reich, S. M., Waechter, N. & Espinoza, G. (2008). Online and offline social networks: Use of social networking sites by emerging adults. *Journal of Applied Develop Mental Psychology*, 29, (pp. 420 – 433).
- Sungur, S. (2008). Kültürel emperyalizmin ötesi: Küreselleşme, iletişim ve yeni uluslararası düzen, *Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1, (s. 94 – 138).

- Sütçü, C. (2012). *Sosyal medyaya girmeden önce bilinmesi gerekenler – Yeni medya ve...*, İstanbul: Anahtar.
- Şafak, E. (1999). *Bilgisayar Destekli Eğitim Veren ilköğretim Okullarının Birinci Kademe Okur Yazarlığı Kurs Programının Üçüncü Sınıflarda Uygulanabilirlik Derecesine İlişkin Bir Deneme*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Şahin, İ. (2001). Bilişim Teknolojileri ve Öğretimde Alternatif Yaklaşımlar. I. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi, Ohio University and Iowa State University, 28-30 Kasım, 241-250.
- Şahin, F. (2007). İnternet ve çocuk istismarı, *Sosyal Pediatri Günleri – Basın Yayında Çocuk Sağlığı Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK).
- Şahin, M. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, C. & Tuğrul, V. M. (2012). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin incelenmesi, *Journal of World of Turks*, 4(3), (s. 115 – 130).
- Şaşmaz, T., Öner, S., Kurt, A.Ö., Yapıcı, G., Yazıcı, A.E., Buğdaycı, R. ve Şiş, M. (2013). Prevalence and Risk Factors of Internet Addiction In High School Students. *European Journal of Public Health*. doi:10.1093/eurpub/ckt051.
- Şenormancı, Ö., Konkan, R. ve Sungur, M. Z. (2010). İnternet bağımlılığı ve bilişsel davranışçı terapisi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, (s. 261 – 268).
- Taçıyıldız, Ö. (2010). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tahiroğlu, A., Çelik, G.G., Uzel, M., Özcan, N., Avcı, A. (2008). Internet Use Among Turkish Adolescents. *Cyberpsychology and Behavior*. 11 (5): 537- 543.
- Tamer, S. L. & Koç, M. (2010). Bilgisayar laboratuvarlarının fiziksel ergonomik kriterler açısından değerlendirilmesi: *Süleyman Demirel Üniversitesi örneği*, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), (s. 720 – 747).
- Tanık, B. (2012), *Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Yedi İklim.

- Tekin, M. (2010), *Değişen Dünyada Teknoloji Yönetimi*, Konya: Damla.
- Tekinarslan, E. (2008). Eğitimciler için temel teknoloji yeterlikleri ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26).
- Temen, B. (2003), Bilgi Teknolojilerini Anlamak, *İş-Güç Dergisi*, Cilt 6, Sayı. 2, http://www.isgucdergi.org/index.php?p=arc_view&ex=226&inc=arc&cilt=6&sayi=2&year=2003, s. 1.sayfasından erişilmiştir.
- Timur, B., Yılmaz, Ş. & İşseven, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin eğitim bilişim ağı (EBA) sistemini kullanmalarına yönelik görüşleri. *Asya Öğretim Dergisi*, 5(1), 44-54.
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği, *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), (s. 742 – 768).
- Tor, H. & Erden, O. (2004). İlköğretim öğrencilerinin bilgi teknolojilerinden yararlanma düzeyleri üzerine bir araştırma. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3 (1): 120-130.
- Tosun, N. (2006). *Bilgisayar destekli ve bilgisayar temelli öğretim yöntemlerinin, öğrencilerin bilgisayar dersi başarısı ve bilgisayar kullanım tutumlarına etkisi: “Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği*. Doktora Tezi. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Tsai, C. C., Lin, S. S. J. & Tsai, M. J. (2001). Analysis of attitudes toward computer networks and internet addiction of Taiwanese adolescents, *Cyberpsychology & Behavior*, 4(3), (pp. 373 – 376).
- Tuna, C. (2015). Ortaokul öğrencilerinin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, F. (2017). Ergenlerde internet bağımlılığının anne baba tutumları açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkaslan, U. (2011). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Bilişim Teknolojileri Alanındaki Yeterlik Standartları*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2012). *Bilgi Toplumu Olma Yolunda Bilişim Sektöründeki Gelişmeler İle İnternet Kullanımının Başta Çocuklar, Gençler Ve Aile Yapısı Üzerinde Olmak Üzere Sosyal Etkilerinin Araştırılması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*. Haziran 2012 (Dönem: 24 Yasama Yılı: 2). Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi. Web: <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss381.pdf> sayfasından alınmıştır.
- Türkoğlu, S. (2013). Ergenlerin problemleri internet kullanımları ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ulaş, H., ve Ozan C. (2010). Sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojileri açısından yeterlilik düzeyi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 63-84.
- Ulusoy, O. (2008). *Ergenlerde bilişim teknolojileri kullanımı ve saldırganlık ilişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- UNESCO. (2002). Information And Communication Technologies In Teacher Education: A Planning Guide. <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001295/129533e.pdf> 06 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2002). Information and communication technologies in teacher education: A planning guide. France: Division of Higher Education. Web: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001295/129533e.pdf> sayfasından alınmıştır.
- Usluel, Y. K. (2006). Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Bilgi Okuryazarlığı Özyeterliliklerinin Karşılaştırılması, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 22, 233–243.
- Usta, E. ve Korkmaz, Ö. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar yeterlikleri ve teknoloji kullanımına ilişkin algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1335-1349.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel.
- Ülkü, E. Ç. & Demir, M. K. (2013). Kitle iletişim araçlarının öğrencilerin sınıf içi davranışlarına etkisi, *International Journal of Social Science*, 6(1), (s. 587 – 608).

- Üneri, Ş.Ü., Tanıdır, C. (2011). Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24:265-272
- Ünsal, E., (2016). Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığının bazı değişkenlere göre incelenmesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Varol, N., (2002). *Bilişim Teknolojilerinin Eğitim Kurumlarında Kullanımları ve Eğitimcilerin Rolü*. Akademik Bilişim Konferansları, Konya.
- Vural, B. A. & Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma, *Journal of Yaşar University*, 20(5), (s. 3348 – 3382).
- Whang, S. M., Lee, S. ve Chang, G. (2003). Internet Over-users' Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis On Internet Addiction. **CyberPsychology and Behavior**. 6 (2): 143- 150.
- Whitty, M.T., McLaughlin, D. (2007). Online Recreation: The Relationship Between Loneliness, Internet Self-Efficacy and The Use Of The Internet For Entertainment Purposes. *Computers in Human Behavior*, No. 23: 1435-1446.
- Wu, Y.T. ve Tsai, C.C. (2006). University Students Internet Attitudes and Internet Self-Efficacy: A Study At Three Universities in Taiwan. **Cyberpsychology and Behavior**. 9 (4): 441- 450.
- Wu CY, Lee MB, Liao SC ve ark. (2015) Risk factors of internet addiction among internet users: an online questionnaire survey. *PloS one*, 10:1-10.
- Yalçın, N. (2006). İnterneti doğru kullanıyor muyuz? İnternet bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve gençlerimiz risk altında mı? VIII. Akademik Bilişim Konferansı (AB – 2006) Bildiriler Kitabı: Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Yanpar, T.& Yıldırım, S. (1999). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Anı.
- Yeşil, R. & Korkmaz, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının televizyon bağımlılıkları, okuryazarlık düzeyleri ve eğitselliğine ilişkin düşünceleri, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, (s. 55 – 72).

- Yıldız, B. Ilgaz, H. & Seferoğlu, S.S. (2010). Türkiye’de Bilim ve Teknoloji Politikaları: 1963’den 2013’e Kalkınma Planlarına Genel Bir Bakış. Akademik Bilişim, Muğla Üniversitesi, Muğla, 10-12 Şubat, 4-9.
- Yılmaz, S. (2010). *Okul yöneticilerinin bilişim teknolojilerini kullanma yeterlik düzeylerinin araştırılması (İstanbul-Kağıthane örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, A. (2005). Eğitim Yönetiminde Bilgisayarlardan Faydalanmanın Avantajları ve Dezavantajları. *Milli Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 166.
- Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ. ve Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir İli örneği, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), (s. 133 – 144).
- Yoo, H.J., Cho, S.C. Ha, J., Yune, S.K., Kim, S.J., Hwang, J. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and Internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 58, 487–494.
- Young, K.S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychol Behav*, 3:237-244.
- Young, K. S. (1999). Internet addiction: Evaluation and treatment, *Student British Medical Journal*, 7, (351 – 352).
- Yurdakul, C. & Çağlayan, M.U. (1997). *Bilgi Teknolojileri Türkiye İçin Nasıl Bir Gelecek Hazırlamakta*. Ankara: Türkiye İş Bankası
- Yücel, D. & Erkut, H. (2003). Bilişim teknolojilerinin çalışma yaşam kalitesi üzerine etkisi. *İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Dergisi*, 2(2): 49-59.
- Yücel, N. (2009). Ergenlerde Akran İlişkileri ve Yalnızlık Düzeylerinde Evde İnternet Kullanımının Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK-1 Öğrenci Anketi

ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Değerli Öğrenciler,

Size sunulan bu bilgi formu, Ek-1 ve Ek-2’de yer alan ölçek formları öğrencilerin internet kullanımına yönelik durumlarını belirlemek ve bilişim teknolojilerine ilişkin öz-yeterlik algılarını ortaya çıkarmak amacı ile hazırlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği açısından objektif bir şekilde sizi en iyi ifade edebilecek seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz bilgiler, sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Kimliğinizi afişe edecek herhangi bir madde bulunmamaktadır.

Katkı ve özverili yaklaşımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Dilek SARIÇAYIR

Öğrenci Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz	Erkek () Kız ()
2. Yaşınız	
3. Sınıf Düzeyiniz	9 () 10 () 11 () 12 ()
3. Okuduğunuz Lisenin Türü	Düz Lise () Meslek Lisesi ()
4. Meslek Lisesinin 10. 11. 12. Sınıflarında Okuyorsanız Okuduğunuz Bölüm	
5. Annenizin Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil () İlkokul () Orta Okul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans ve Doktora ()
6. Babanızın Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil () İlkokul () Orta Okul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans ve Doktora ()
7. Ailenizin Aylık Gelir Durumu	0-1300 TL () 1301-2600 TL () 2601-3900 TL () 3901-5200 TL () 5201-6500 TL () 6501 ve Üstü TL ()
8. Bilişim teknolojileri konusunda kendinizi yeterli buluyor musunuz?	Evet () Hayır ()
9. Daha önceden bilişim teknolojileri ile ilgili herhangi bir eğitime (seminer, kurs, hizmet içi eğitim vb.) katıldınız mı?	Evet () Hayır ()
10. Evde Kullanılan Bilişim Teknolojileri	() İnternet () Bilgisayar () Projeksiyon () Eğitim Yazılımları

İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Elinizde bulunan ölçek ile internet kullanımına yönelik durumunuzu belirlemek amaçlanmaktadır. Aşağıdaki soruları katılım düzeyiniz hangi gruba giriyorsa ona göre işaretleyiniz. Bu ifadelerden her birisi için “Hiçbir zaman (1)”, “Nadiren (2)”, “Ara sıra (3)”, “Sık sık (4)” ve “Her zaman (5)” seçeneklerden birini işaretleyiniz. Vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın geçerli ve güvenilir olması açısından oldukça önemlidir. Şimdiden yaptığınız katkılar için teşekkür ederiz.

Maddeler	Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara Sıra	Sık sık	Her Zaman
1. Hangi sıklıkla interneti samimi bir arkadaşınıza tercih ediyorsunuz?					
2. Hangi sıklıkla herhangi birisi çevrim-içi olarak ne yaptığınızı sorduğunda sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?					
3. Hangi sıklıkla kendinizi tekrar çevrim-içi olacağınız vakti beklerken bulursunuz?					
4. Hangi sıklıkla eğer birileri siz çevrim-içi iken sizi üzerlerse kızgın davranır, bağırır, sağa sola vurursunuz?					
5. Hangi sıklıkla çevrim-içi değilken internetle avunur veya çevrimiçi olduğunuz hayalini kurarsınız?					
6. Hangi sıklıkla çevrim-içi olduğunuzda birçok zaman kendi kendinize bir şeyler söylerken bulursunuz?					
7. Hangi sıklıkla ne kadar süre ile çevrim-içi olduğunuzu saklamaya çalışırsınız?					
8. Hangi sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine çevrim-içi daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?					
9. Hangi sıklıkla niyetlendiğinizden daha fazla çevrim-içi ortamda kalıyorsunuz?					
10. Hangi sıklıkla ailenizle ilgili işleri ihmal ederek çevrim-içi ortamda daha fazla zaman harcıyorsunuz?					
11. Hangi sıklıkla yapman gereken bir işi yapmadan önce e-postanızı kontrol edersiniz?					
12. Hangi sıklıkla iş performansınız veya üretkenliğiniz internet yüzünden zarar görmektedir?					
13. Hangi sıklıkla internetsiz hayatın sıkıcı, boş ve zevksiz bir hayat olacağından korkarsınız?					
14. Hangi sıklıkla çevrimiçi harcadığınız zamanı kesmek için uğraşırsınız?					

15. Hangi sıklıkla çevrim dışı olduğunuzda kendinizi sinirli, huysuz ve kederli hissedip, internete bağlandığınızda bunların geçtiğini görürsünüz?					
16. Hangi sıklıkla çevrim-içi kullanıcı olan arkadaşlarla yeni ilişkiler şekillendiriyorsunuz?					
17. Hangi sıklıkla hayatınızdaki diğer kişiler çevrim-içi olarak harcadığınız zaman süresi hakkında şikayet etmektedir?					
18. Hangi sıklıkla okul veya sertifika çalışmalarınız çevrim-içi olarak harcadığınız zaman süresi yüzünden zarar görmektedir?					
19. Hangi sıklıkla önceki gece internete bağlanma yüzünden uykusuz kalmış olursunuz?					

Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği

	<i>Sayın Katılımcı,</i> <i>Aşağıdaki tabloda bulunan maddeleri inceleyiniz. Maddelerin karşısında yer alan ve katılım düzeyinizi en iyi yansıtan ifadeyi kutucuğu seçerek işaretleyebilirsiniz.</i>	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Bilgisayar ilerleyen zamanlarda bozulduğunda tekrar sistemi düzgün çalıştırmak için yedekleme dosyası oluşturabilirim.					
2	Bilgisayar donanımı ve programlarıyla ilgili terimleri anlayabilirim.					
3	Bilgisayarda anti-virüs yazılımı kullanabilirim.					
4	Bilgisayar programlarının ilerlemiş özelliklerini öğrenebilirim.					
5	Kelime işlemci programlarını kullanabilirim (MS word, Open Office, vb.)					
6	Sunum hazırlama yazılımlarını kullanabilirim (MS Power Point, vb.)					
7	Veri tabanı kullanabilirim (MS Access, vb.)					
8	Elektronik posta kullanabilirim.					
9	Web ortamında herhangi bir arama motorunu kullanabilirim.					
10	Web sayfası hazırlayabilirim.					
11	Sanal ortamdaki her türlü kaynağı (belgeleri, resim, video, müzik, animasyon, vb.) internetten indirip kullanabilirim.					
12	Dosya transfer protokolü (FTP) ile ağda dosya transferi yapabilirim/kullanabilirim.					
13	Forum Tartışma gruplarına katılabilirim.					
14	Tarayıcı (scanner) kullanabilirim.					
15	Bilgisayar ortamında resimler üzerinde değişiklikler yapabilirim.					

16	TV, DVD, Projeksiyon vb. multimedya araçları kullanabilirim.					
17	Bilişim teknolojilerinden faydalanırken karşılaştığım sorunları çözebilirim.					
18	Sanal ortamda video konferansa katılabilirim, yapabilirim.					
19	Bilgileri organize etmek (düzenlemek, depolamak, yapılandırmak, vb.) için bilgisayar kullanabilirim.					
20	Sohbet programlarını (Chat, Skype, Google Talk gibi) kullanabilirim.					
21	Kütüphanelerin web sayfalarını kullanarak araştırma yapabilirim.					
22	Elektronik ortamda değerlendirme ruprikleri (dereceli puanlama ölçeği) hazırlayabilirim.					
23	İnteraktif (etkileşimli) akıllı tahta kullanabilirim.					
24	Elektronik kaynaklar (dercelendirme ölçekleri, elektronik ruprikler gibi) kullanarak öğrencileri değerlendirebilirim.					
25	Bilişim teknolojileri araç-gereçlerinin (Bilgisayar donanımdan, projeksiyon, tarayıcı, ağ, akıllı tahta vb.) işlevlerini tanımlayabilirim.					
26	Bilişim teknolojilerini derslerimde sunum ve gösteri amaçlı kullanabilirim.					
27	Moodle, Blackboard Web CT vb. ders yönetim sistemlerini öğretim amaçlı kullanabilirim.					

EK-2 Öğretmen Anketi

ÖĞRETMEN BİLGİ FORMU

Değerli Öğretmenler,

Size sunulan bu bilgi formu, Ek-1 ve Ek-2’de yer alan ölçek formu öğretmenlerin internet kullanımına yönelik durumlarını belirlemek ve bilişim teknolojilerine ilişkin öz-yeterlik algılarını ortaya çıkarmak amacı ile hazırlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği açısından objektif bir şekilde sizi en iyi ifade edebilecek seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz bilgiler, sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Kimliğinizi afişe edecek herhangi bir madde bulunmamaktadır.

Katkı ve özverili yaklaşımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Dilek SARIÇAYIR

Öğretmen Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz	Erkek ()	Kadın ()		
2. Yaşınız				
3. Öğrenim Durumunuz	Meslek Yüksekokulu ()	4 Yıllık Eğitim Fakültesi ()	Yüksek Lisans ()	Doktora ()
4. Branş				
5. Çalıştığınız Lisenin Türü	Düz Lise ()	Meslek Lisesi ()		
6. Mesleki Kıdem	0-4 () 5-9 () 10-14 () 15-19 () 20 ve Üzeri ()			
7.	Bilişim teknolojileri konusunda kendinizi yeterli buluyor musunuz? Evet () Hayır ()			
8.	Daha önceden bilişim teknolojileri ile ilgili herhangi bir eğitime (seminer, kurs, hizmet içi eğitim vb.) katıldınız mı? Evet () Hayır ()			
9.	Sınıf içi ders anlatım sırasında kullandığınız bilişim teknolojisi ürünlerini işaretleyiniz? () İnternet () Bilgisayar () Projeksiyon () Akıllı Tahta () Eğitim Yazılımları () Hiçbirisi			
10. Hanenizdeki Aylık Gelir Durumu	0-1300 TL () 1301-2600 TL () 2601-3900 TL () 3901-5200 TL () 5201-6500 TL () 6501 ve Üstü TL ()			

İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Elinizde bulunan ölçek ile internet kullanımına yönelik durumunuzu belirlemek amaçlanmaktadır. Aşağıdaki soruları katılım düzeyiniz hangi gruba giriyorsa ona göre işaretleyiniz. Bu ifadelerden her birisi “Hiçbir zaman (1)”, “Nadiren (2)”, “Ara sıra (3)”, “Sık sık (4)” ve “Her zaman (5)” seçeneklerden birini işaretleyiniz. Vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın geçerli ve güvenilir olması açısından oldukça önemlidir. Şimdiden yaptığınız katkılar için teşekkür ederiz.

Maddeler	Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her Zaman
1. Hangi sıklıkla interneti samimi bir arkadaşınıza tercih ediyorsunuz?					
2. Hangi sıklıkla herhangi birisi çevrim-içi olarak ne yaptığınızı sorduğunda sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?					
3. Hangi sıklıkla kendinizi tekrar çevrim-içi olacağınız vakti beklerken bulursunuz?					
4. Hangi sıklıkla eğer birileri siz çevrim-içi iken sizi üzerlerse kızgın davranır, bağırır, sağa sola vurursunuz?					
5. Hangi sıklıkla çevrim-içi değilken internetle avunur veya çevrimiçi olduğunuz hayalini kurarsınız?					
6. Hangi sıklıkla çevrim-içi olduğunuzda birçok zaman kendi kendinize bir şeyler söylerken bulursunuz?					
7. Hangi sıklıkla ne kadar süre ile çevrim-içi olduğunuzu saklamaya çalışırsınız?					
8. Hangi sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine çevrim-içi daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?					
9. Hangi sıklıkla niyetlendiğinizden daha fazla çevrim-içi ortamda kalıyorsunuz?					
10. Hangi sıklıkla ailenizle ilgili işleri ihmal ederek çevrim-içi ortamda daha fazla zaman harcıyorsunuz?					
11. Hangi sıklıkla yapman gereken bir işi yapmadan önce e-postanızı kontrol edersiniz?					
12. Hangi sıklıkla iş performansınız veya üretkenliğiniz internet yüzünden zarar görmektedir?					
13. Hangi sıklıkla internetsiz hayatın sıkıcı, boş ve zevksiz bir hayat olacağından korkarsınız?					
14. Hangi sıklıkla çevrimiçi harcadığınız zamanı kesmek için uğraşırsınız?					
15. Hangi sıklıkla çevrim dışı olduğunuzda kendinizi sinirli, huysuz ve kederli hissedip, internete bağlandığınızda bunların geçtiğini görürsünüz?					

16. Hangi sıklıkla çevrim-içi kullanıcı olan arkadaşlarla yeni ilişkiler şekillendiriyorsunuz?					
17. Hangi sıklıkla hayatınızdaki diğer kişiler çevrim-içi olarak harcadığınız zaman süresi hakkında şikayet etmektedir?					
18. Hangi sıklıkla okul veya sertifika çalışmalarınız çevrim-içi olarak harcadığınız zaman süresi yüzünden zarar görmektedir?					
19. Hangi sıklıkla önceki gece internete bağlanma yüzünden uykusuz kalmış olursunuz?					

Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği

	<i>Sayın Katılımcı,</i> <i>Aşağıdaki tabloda bulunan maddeleri inceleyiniz. Maddelerin karşısında yer alan ve katılım düzeyinizi en iyi yansıtan ifadeyi kutucuğu seçerek işaretleyebilirsiniz.</i>	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Bilgisayar ilerleyen zamanlarda bozulduğunda tekrar sistemi düzgün çalıştırmak için yedekleme dosyası oluşturabilirim.					
2	Bilgisayar donanımı ve programlarıyla ilgili terimleri anlayabilirim.					
3	Bilgisayarda anti-virüs yazılımı kullanabilirim.					
4	Bilgisayar programlarının ilerlemiş özelliklerini öğrenebilirim.					
5	Kelime işlemci programlarını kullanabilirim (MS word, Open Office, vb.)					
6	Sunum hazırlama yazılımlarını kullanabilirim (MS Power Point, vb.)					
7	Veri tabanı kullanabilirim (MS Access, vb.)					
8	Elektronik posta kullanabilirim.					
9	Web ortamında herhangi bir arama motorunu kullanabilirim.					
10	Web sayfası hazırlayabilirim.					
11	Sanal ortamdaki her türlü kaynağı (belgeleri, resim, video, müzik, animasyon, vb.) internetten indirip kullanabilirim.					
12	Dosya transfer protokolü (FTP) ile ağda dosya transferi yapabilirim/kullanabilirim.					
13	Forum Tartışma gruplarına katılabilirim.					
14	Tarayıcı (scanner) kullanabilirim.					
15	Bilgisayar ortamında resimler üzerinde değişiklikler yapabilirim.					
16	TV, DVD, Projeksiyon vb. multimedya araçları kullanabilirim.					
17	Bilişim teknolojilerinden faydalanırken karşılaştığım sorunları çözebilirim.					

18	Sanal ortamda video konferansa katılabilirim, yapabilirim.					
19	Bilgileri organize etmek (düzenlemek, depolamak, yapılandırmak, vb.) için bilgisayarı kullanabilirim.					
20	Sohbet programlarını (Chat, Skype, Google Talk gibi) kullanabilirim.					
21	Kütüphanelerin web sayfalarını kullanarak araştırma yapabilirim.					
22	Elektronik ortamda değerlendirme ruprikleri (dereceli puanlama ölçeği) hazırlayabilirim.					
23	İnteraktif (etkileşimli) akıllı tahta kullanabilirim.					
24	Elektronik kaynaklar (derecelendirme ölçekleri, elektronik ruprikler gibi) kullanarak öğrencileri değerlendirebilirim.					
25	Bilişim teknolojileri araç-gereçlerinin (Bilgisayar donanımından, projeksiyon, tarayıcı, ağ, akıllı tahta vb.) işlevlerini tanımlayabilirim.					
26	Bilişim teknolojilerini derslerimde sunum ve gösteri amaçlı kullanabilirim.					
27	Moodle, Blackboard Web CT vb. ders yönetim sistemlerini öğretim amaçlı kullanabilirim.					

EK-3 Uygulama İçin Belirlenen Okullar

ANKET UYGULAMASI İÇİN BELİRLENEN ÖRNEKLEM LİSTESİ

1. Asım Kibar Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
2. İtosb Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
3. Kaşif Kalkavan Çok Programlı Anadolu Lisesi
4. Piri Reis Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
5. Toki Yahya Kemal Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
6. Tuzla Cezeri Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
7. Tuzla İmkb Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
8. Tuzla İtosb Mesleki Eğitim Merkezi
9. Tuzla Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
10. Tuzla Orhanlı Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
11. Tuzla Süleyman Demirel Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi

EK-4 Ölçek Kullanım İzin Belgesi

YAZS1hMTVklWFjOTgtMDACLTAwCgAuAAADnh9NQaMISkKCYX9O%2B8HlcAEAvwqsnkssS0S9dpq2g824uQAAA...

Süpür Taşı Kategorilere Ayır Geri Al

Re: Tez Ölçeği

İzzet Kara <ikara@pau.edu.tr>
Paz 5.02.2017, 18:14
Siz

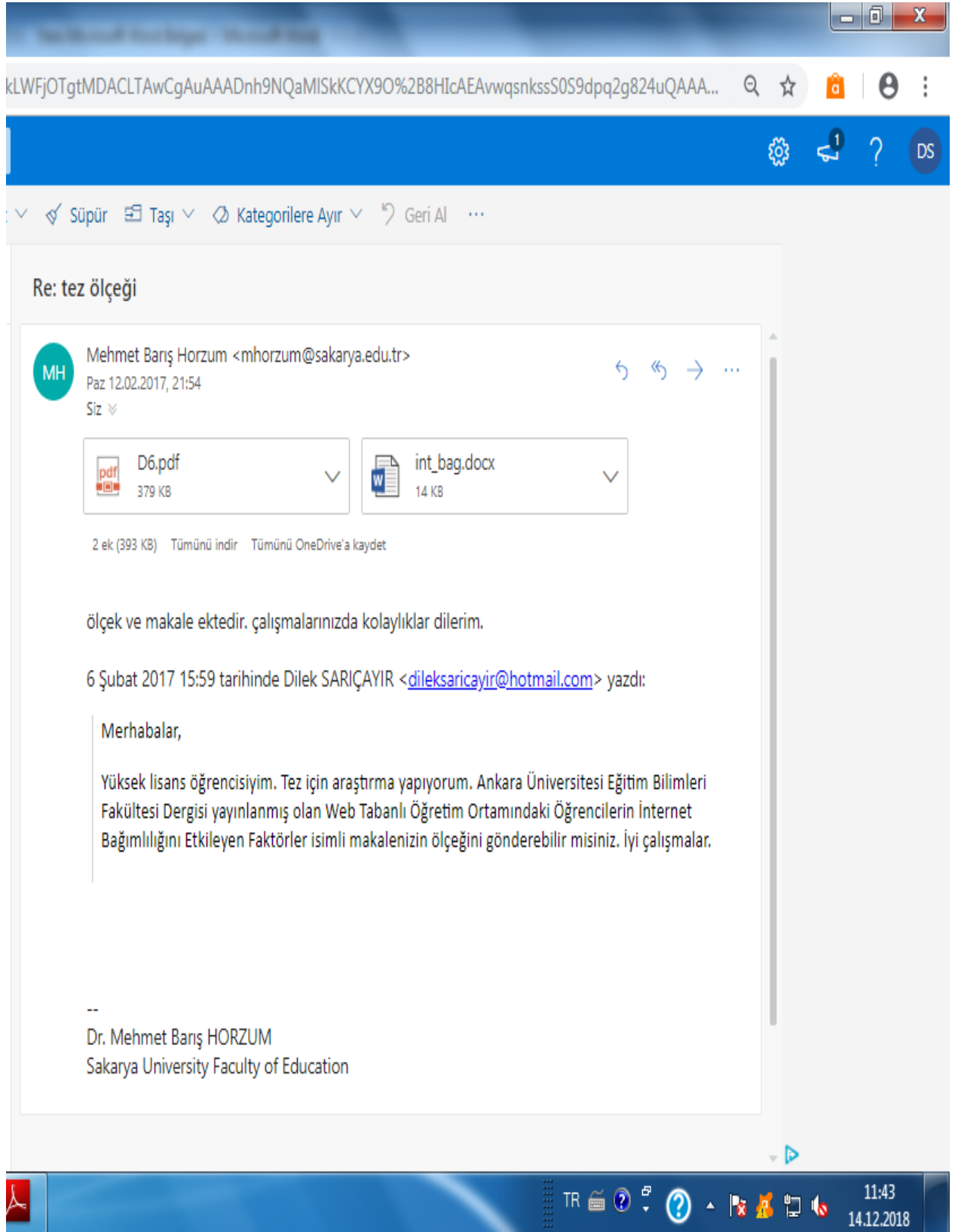
İndir OneDrive'a kaydet

Dilek Merhaba,
Ölçeği resim formatında gönderebiliyorum.Ekte göreceksin.
Kolaylıklar dilerim

2017-02-04 22:10 GMT+03:00 Dilek SARIÇAYIR <dileksaricayir@hotmail.com>:
Merhabalar,
Yüksek lisans öğrencisiyim. Tez için araştırma yapıyorum. Pamukkale Üniversitesi Eğitim fakültesi dergisinde yayınlanmış olan Öğretmenlere yönelik bilişim teknolojileri öz yeterlilik algısı ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışması isimli makalenizin ölçeğini gönderebilir misiniz. İyi çalışmalar.

--
Dr. İzzet KARA
Pamukkale University,
Faculty of Education,
Department of Computer Education and
Instructional Technology ,
Kinikii Campus, Denizli, Turkey 20070
Tel.: +90 258 296 1036
Fax: +90 258 296 1200

11:41
14.12.2018

EK-5 Anket İzin Belgesi

T.C.
TUZLA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 28276165-30.01-E.5183507
Konu : Dilek SARIÇAYIR'IN Anket İzin Dilekçesi

14/04/2017

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
TUZLA

İlgi : Toki Yahya Kemal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü'nün 06/04/2017 tarihli ve 179 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesinde yüksek lisans yapan İlçemiz Toki Yahya Kemal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin Büro Yönetimi Öğretmeni Dilek SARIÇAYIR'ın tez yazımı sürecinde olan tez konusu "Öğretmenlerin ve öğrencilerin bilişim teknolojileri yeterlilikleri ve İnternet bağımlılık düzeyleri" ile ilgili İlçemize bağlı bulunan ortaöğretim okullarında araştırma yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Ahmet ALİREİSOĞLU
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
<.>

Ali Rıza ÇALIŞIR
Tuzla Kaymakamı

EK:1-İlgi Yazı
2- Dilekçe
3- Anket Formu

Postane Mahallesi Mühendis Sokak No 19 Tuzla
Elektronik Ağ: <http://tuzla.meb.gov.tr>
tuzla74@meb.gov.tr

Beyhan AYGÜN YILMAZ
Tel: (0216) 3957965
Faks: (0 216) 3957933

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <http://evrakorgu.meb.gov.tr> adresinden f2f2-655f-3803-94e9-30ef kodu ile teyit edilebilir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...